

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 16 april justerades.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2019/20:3607 och 3608 till kulturutskottet

EU-dokument

COM(2020) 310 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 1 juli*.

§ 3 Lärare och elever

Lärare och elever

Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU12

Lärare och elever

föredrogs.

Anf. 1 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Vi vill alla här såklart se ett samhälle utan corona. Vi moderater vill också se lyckliga människor och tillväxt. Vi kan bara hoppas att coronapandemin går över så fort som möjligt. Det är svårt för oss att påverka den med politiska beslut.

Men när det gäller tillväxt och lyckliga människor kan vi göra skillnad. Vi vet att grunden för tillväxt och lyckliga människor är skolan – att alla barn når sin största potential, går ut skolan med fullständiga betyg, går vidare till gymnasiet och tar examen. Så är det inte i dag. Mer än var fjärde elev i årskurs 9 lämnade grundskolan utan fullständiga betyg i våras, och mer än 15 procent fick inte gymnasiebehörighet.

I detta betänkande finns 167 yrkanden på många olika områden kring skolan och väldigt många kloka förslag. Det rör sig om diverse områden: skolmat, rektorer och särskolan. Men jag väljer att lyfta fram en motion som jag tycker är otroligt viktig, och det är vår motion om elevhälsan.

Alldeles för många barn mår dåligt, och vi vet att oro och stress bland barn och unga ökar. Den psykiska hälsan minskar. Vi tycker att elevhälsan är ovärderlig i arbetet med våra barn och unga.

År 2011 skrevs elevhälsoansvaret in i skollagen, men översiktligt och i ganska diffusa termer. Det står i skollagen: Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande.

När Skolinspektionen 2014 granskade 23 kommuners elevhälsa var det ett nedslående resultat. Skolinspektionen kom fram till att skolorna inte klarar sin uppgift att stödja eleverna till god psykisk hälsa och att motverka psykisk ohälsa. Framför allt fallerar det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa.

Vi moderater anser att skollagen bör ändras i syfte att införa ett förstärkt fokus på psykisk hälsa. Vid skolans hälsobesök tycker vi att det ska vara ett självklart fokus. Vi vill också ställa krav på att elevhälsans personal finns tillgänglig i tillräckligt stor utsträckning. Trots skollagens krav på förebyggande arbete finns uppgifter om att över 80 procent av grundskolorna inte har något sådant arbete för att förebygga den psykiska ohälsan. Vi behöver därför göra en översyn av skolornas förebyggande arbete mot den psykiska ohälsan så att arbetet kan stärkas.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till reservation 24 under punkt 12.

Anf. 2 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Det anförande som jag ska hålla är egentligen Jörgen Grubbs. Men på grund av den rådande pandemin ska jag hålla det.

Fru talman! Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 10.

I decennier har vi med regeringspartiernas goda minne fått vara med om en förvandling av en homogen och välfungerande skola – till och med en skola i världsklass – till en skola med många ansikten. Vissa skolor är bra och välfungerande, och andra fungerar faktiskt riktigt dåligt. Sammantaget har de förändringar som har gjorts under denna tid tydligt visat sig vara verkningslösa, eller rent ut sagt kontraproduktiva. Trots detta fortsätter regeringspartierna i samma spår, om än med små justeringar.

Som politiker vore det mycket oansvarigt att inte göra sitt yttersta för att alla skolor i vårt land ska bli välfungerande och trygga. För oss sverigedemokrater har det länge varit tydligt att det krävs reella förändringar som på riktigt förbättrar för elever och skolpersonal.

Om våra elever över huvud taget ska få möjlighet att utbilda sig till den nivå som krävs för att verka i Sverige – ett högteknologiskt land med god välfärd – är det många faktorer som måste fungera i våra skolor. De mest akuta åtgärderna som måste vidtas i detta läge handlar om att få stopp på den bristande studiero som råder i många av våra skolor. Det är alldeles grundläggande att det finns studiero i klassrummet om undervisningen över huvud taget ska fungera. Här brister det på många skolor, och därför har vi förslag på fundamentala förbättringar. Jag vill här betona enhetliga ordningsregler, regler som strävar åt samma håll i alla landets skolor. En överenskommelse om ordningsregler ska upprättas mellan elev, vårdnadshavare och skola inför skolstart.

För att detta ska fungera föreslår vi även att rektorns och lärarnas befogenheter ska förtydligas och skärpas i skollagens kap. 5 om trygghet och

studiero. Detta är oerhört viktigt. En alltför långt gående liberalisering har urholkat lärarnas auktoritet och gjort det mycket svårare att upprätthålla studieron i klassrummet.

Som föregående talare var inne på ser vi även att den psykiska ohälsan hos våra elever i dag är större än någonsin. Det är oacceptabelt. Anledningarna till detta är många. Men det är viktigt att vi nu på allvar tar tag i detta. Den otydlighet som ibland råder i våra skolor är en bidragande faktor till ohälsan. Elever mår i det långa loppet bra av tydliga regler. Det inger trygghet. Med otrygghet kommer stress och andra negativa faktorer, som förutom att påverka elevens hälsa självklart även stör lärandeprocessen.

Elevhälsan spelar en stor roll i att förbättra elevernas psykiska hälsa. Därför har vi föreslagit att elevhälsan ska få mer resurser. Elevhälsan ska kontinuerligt följa upp den psykiska ohälsan för varje elev, arbeta förebyggande och ges möjlighet att tidigt fånga upp negativa tendenser hos våra elever. Vi vill också att man ser över möjligheten för elevhälsan att i samarbete med BUP öka möjligheterna att behandla elever på plats. Det skulle minska de långa väntetider som elever ibland måste genomlida för att få tillgång till den hårt belastade vården inom BUP.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag även tala om våra lärare. Det är en yrkesgrupp som kanske aldrig varit så viktig som i dag. Vi står inför en tid när vi måste vända på negativa trender och åter blicka mot en svensk skola i världsklass.

När det gäller karriärvägar för lärare är vi ytterst skeptiska till de osäkra och ibland även tillfälliga befordringarna inom det så kallade lärarlönelyftet. Detta är ingenting som vi förespråkar. Vi ser hellre kvalitetssäkrade karriärvägar där karriärutveckling och löneutveckling är kopplat till bevisade förbättringar, till exempel höjda studieresultat och regelbunden vidareutveckling – men även mentorskap. Just mentorskapet ser vi som betydelsefullt. Det handlar om mentorskap där läraren stöttar kollegor för att nå höjda resultat i elevens skolarbete oavsett ursprungsnivån på detta.

Detta är grunderna för lärarnas utveckling i de länder som i dag når bäst skolresultat, och det är där Sverige ska vara.

Anf. 3 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Vi står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 6 under punkt 2.

De senaste månaderna har vi sett underverk utföras på landets skolor. På grund av coronaviruset har lärare fått ställa om och förändra undervisningen. Eleverna har ibland fått stanna hemma och få undervisning på distans. I gymnasieskolan har skolorna skickat hem alla elever, och lärarna har fått en snabbkurs i digital teknik i verkliga livet – hands-on, direkt i verkligheten. Och det har faktiskt gått bra! Det har varit långt ifrån smärtfritt, men mycket har gått bra.

För vissa elever har det rent av visat sig fungera bättre än vanlig skolgång, och det kommer många besked om att närvaron till och med kan vara högre vid den digitala undervisningen än i vanliga skolan. Att det finns en stor potential i digitaliseringen har vi från Centerpartiets sida påpekat länge, och nu visar lärare och elever på Sveriges många skolor hur bra det faktiskt kan gå – trots den extremt dystra bakgrunden till det som sker.

I den situation vi ser nu har Centerpartiet varit med och tagit ansvar för att skolan ska kunna fungera. Vi har bidragit till ökade resurser till huvud-

männerna, och vi har varit med och ändrat ett stort antal lagar och förordningar för att få vardagen att fungera ute i landet. I allt väsentligt har vi också tillsammans med regeringen och övriga partier i riksdagen lyckats bidra till en fungerande undervisning, trots allt. Jag vill gärna framföra ett tack från vår sida till alla partier i utskottet som verkligen har arbetat konstruktivt för att få detta att fungera på ett bra sätt. Mest av allt vill jag dock skicka ett stort tack till alla Sveriges lärare, rektorer och elever som har gjort stora insatser för att få vardagen att fungera i denna mycket speciella situation.

Förhoppningsvis – och tack och lov, kanske jag ska säga – kommer den här situationen inte att pågå för evigt. Allt annat kan inte heller gå i stå på grund av coronaviruset. Att vi står här i dag för att diskutera skolans fortsatta utveckling, till gagn för elever och lärare, är därför mycket positivt. Vi måste nämligen fortsätta arbeta hårt för att säkra att Sveriges barn och unga har en skola att lita på.

Fru talman! Lärare och elever ska kunna lita på att det finns resurser. Vi i Centerpartiet har varit med och säkrat flera miljarder kronor i direkt stöd till kommunerna för att säkra välfärden, och vi fortsätter jobba för att stärka de ekonomiska musklerna i kommunerna – och även hos fristående huvudmän. Vi måste nämligen lita på huvudmännen, annars får vi en ohållbar situation där varenda skola och huvudman måste lägga orimliga resurser på administration. Därför vill vi förenkla statsbidragen och införa ett sektorsbidrag till skolan.

Lärarna ska kunna lita på att de kan få lov att fokusera på sitt jobb. Även lärarna lägger mycket tid på annat än det som borde vara deras primära jobb, nämligen att undervisa och att utveckla undervisningen. Därför är satsningen på lärarassistenter viktig. Sammanlagt 1 miljard kronor avsätts för att skolhuvudmännen ska kunna anställa lärarassistenter. De kan bidra till trygghet och studiero i klassrummet, liksom till praktiskt arbete i anslutning till undervisning. Även när det gäller it, extra anpassningar och särskilt stöd kan lärarassistenter avlasta lärare, och det behövs verkligen.

Eleverna ska också kunna lita på att det finns duktiga lärare. Därför behövs det tydligare karriärvägar inom läraryrket – och tydliga vägar *in i* läraryrket. För att stärka lärarprofessionen införs nu ett professionsprogram för lärarkåren som ska främja lärares och skolledares professionella utveckling. Bättre och mer relevant kompetensutveckling, bättre förutsättningar för lärare och skolledare att ta del av nya fakta och ny forskning samt mer transparenta karriärvägar och bättre yrkesutveckling är målet. Det kommer att stärka läraryrkets attraktivitet och på sikt bidra till att allt fler vill bli lärare.

För att vi ska få fler lärare måste det också bli bättre förutsättningar för den som har arbetslivserfarenhet och annan utbildning att komma in i läraryrket. Det behöver därför finnas möjlighet att gå en kompletterande pedagogisk utbildning på kortare tid, med höjd studietakt. Det måste även bli enklare att jobba på en skola och studera till lärare parallellt.

För att bara göra en parentes här är detta någonting som har funnits i Sverige från och till sedan åtminstone 70- och 80-talen och fram till nu. Det är en sådan pendel som slår fram och tillbaka, men i det här läget tror jag att det är oerhört viktigt att det finns fler vägar in i läraryrket. Även om man kan tycka att det ena är att föredra framför det andra får det bästa inte bli det godas fiende.

Vi vill ju ha fler lärare, och vill man det måste man också säkra att man inte kastar ut bra medarbetare. Därför är det avgörande att förskolepedagogerna kan få arbeta kvar i den nya strukturen när vi övergår till tioårig grundskola – och inte bara arbeta kvar utan även få möjlighet till en god kompetensutveckling. Det finns många fantastiska förskolepedagoger, och vi måste se till att nyttja deras kompetens fullt ut i den svenska grundskolan.

Fru talman! Som elev måste du kunna lita på att skolan och skolans personal ser dig. Centerpartiet arbetar alltid för att skolan ska kunna ha plats för olikheter och för att elever med olika personligheter, talanger, förmågor och svårigheter ska kunna hitta sin egen plats i skolan. En viktig del i det arbetet är att förbättra varje barns förmåga att hitta sig själv och sin väg i livet.

Därför ser vi ett behov av att införa livskunskap som ämne i skolan. Syftet är att förbättra den enskildes förmåga att hantera sitt eget liv. Det stärker elevhälsan, förebygger psykisk ohälsa och motverkar ibland det allra värsta, nämligen självmord. Danmark, Norge och Finland är exempel på länder som redan infört livskunskap i olika former, och Sverige borde ta efter.

Att bli sedd och förstörd av lärare och andra i skolan kan för många elever vara helt avgörande – och *är* det för många elever. Det behövs löpande utbildningsinsatser som säkerställer att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare och andra anställda vid skolor har kunskap om våld i nära relationer och aktivt arbetar mot sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar.

Skolverket och Socialstyrelsen genomför ett viktigt utvecklingsarbete för att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga tidigt får insatser som är samordnade på ett bra sätt. Tack vare januariavtalet inkluderas nu även riktade insatser mot de mest socialt utsatta områdena i Sverige samt kring hedersförtryck. Det är ett område som länge har varit eftersatt i Sverige, med förödande konsekvenser för många barn och unga.

Jag vill i det här sammanhanget också lyfta ett fantastiskt arbete som görs av andra aktörer på det här området. Ett exempel är Allmänna Barnhuset, en statlig stiftelse som arbetar med forskning och metodutveckling och som tar fram material just när det gäller att stärka barn och elever i utsatta situationer. Det kan handla om våld och om sexuella övergrepp men också om andra svåra situationer, som när barn hamnar i vårdnadstvister med mera. Ett annat exempel är arbetsmodellen Skolfam, som handlar om att stödja barn som mottagits i familjehem att klara skolan på ett bra sätt.

Det finns ännu fler barnrättsorganisationer som på olika sätt kompletterar samhället i arbetet med att stödja alla barn och unga, särskilt dem som behöver det mest. Det var också därför jag yrkade bifall till reservation nr 6. Det krävs satsningar på barns kunskapsutveckling och sociala utveckling; det är helt nödvändigt.

Fru talman! Jag vill avsluta med att än en gång tacka alla lärare och elever – och alla andra yrkesgrupper i skolan också – för det fantastiska arbete ni gör varje dag. Det gäller både nu under coronavirusets härjande och när det är vardag, vilket det ju blir igen förr eller senare. Låt oss alltså fortsätta arbeta tillsammans för en skola som man kan lita på!

Anf. 4 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi lärare och elever. Detta är ju själva kärnan i skolan.

Det talas mycket om en likvärdig skola, och det kan kanske variera vad vi menar med en likvärdig skola. En del vill kanske att skolor ska vara i princip likformiga, utan inbördes variationer, medan andra, som vi kristdemokrater, är öppna för att man på olika vägar kan nå fram till det gemensamma målet. Eftersom varje barn är unikt kan det ju behövas olika pedagogiska vägar för att ge ett enskilt barn de bästa möjliga förutsättningarna att uppnå sin fulla potential.

Den som står i första ledet i detta viktiga arbete är läraren, med sin pedagogiska kompetens. Vi vet genom UKÅ:s granskningar att det är stora skillnader mellan lärosätenas lärarutbildningar; de håller väldigt ojämn kvalitet. Detta innebär att nytexaminerade lärare kan ha olika redskap med sig när det gäller hur de är rustade för yrkeslivet.

Lyckligtvis finns det också forskning som visar att även medelmåttiga lärare, eller rent av mindre skickliga lärare, kan bli skickliga lärare om de får bra fortbildning. Därför är det utomordentligt viktigt att den fortbildning som ges vilar på en evidensbaserad, vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vi har inte råd att utsätta våra elever för att kortsiktiga trender utan vetenskaplig grund formar undervisningen. Kristdemokraterna vill att en lämplig myndighet, kanske Skolverket, ska granska den fortbildning som ges. Den ska också spridas och använda metoder som har vetenskaplig evidens.

Fru talman! Ett sådant exempel är Specialpedagogiska skolmyndigheten, som i en forskningsställning visar hur teckenspråk är till hjälp för språkutvecklingen för små barn med funktionsnedsättningar. Genom teckenspråket ges barn som exempelvis har en hörselnedsättning eller är helt döva en möjlighet att uttrycka sin vilja och sina önskemål. Jag har själv sett exempel på hur barn med intellektuell funktionsnedsättning, som länge saknade ett annat språk, med hjälp av teckenspråk kunnat kommunicera på ett alldeles utmärkt sätt med sin omgivning.

I dag erbjuds teckenspråksundervisning till föräldrar som har barn som behöver detta för sin kommunikation. Även den som är gift eller sambo med en förälder kan antas till en sådan utbildning. Vi kristdemokrater menar dock att även syskon borde få del av detta; det är viktigt att även syskon kan kommunicera med sin döva eller hörselskadade bror eller syster. Vi vill därför att regeringen ska se över möjligheten att även inkludera syskon i teckenspråksutbildningen.

Fru talman! Enligt Skolverket och Skolinspektionen är det runt 2 000 elever som har en synnerligen lång och problematisk frånvaro. Ett stort bekymmer är att det saknas nationell statistik från huvudmännen som visar giltig och ogiltig frånvaro, och därför är det osäkert hur stort mörkertalet är. SCB gjorde 2017 bedömningen att det snarare rör sig om ungefär 5 000 hemmasittande barn i Sverige. Vi måste veta hur omfattande denna problematik med hemmasittare är. Kristdemokraterna anser att det behöver åläggas en lämplig myndighet att ta fram nationell frånvarostatistik.

Alltför många skolor misslyckas i sina försök att få tillbaka de hemmasittande barnen. Det förekommer att 11-åringar, 12-åringar och 13-åringar är hemma i upp till ett år utan att det finns en vettig dialog mellan skolan, barnpsykiatri och föräldrarna. Många av de här barnen har neuropsyka-

triska diagnoser, och dessa är väldigt konkreta. Många har väldigt goda intellektuella resurser men misslyckas ändå i den vanliga svenska skolan, som till stora delar bygger på att man ska beskriva saker och ting med egna ord och kunna reflektera.

Samhället har ett ansvar även för dessa barn och ungdomar och för att de får en möjlighet att utvecklas till sin fulla potential. I en del fall kan distansundervisning vara en lösning; i andra fall kan det handla om att en lärare kommer hem till eleven. Vissa elever kan efter en övergångstid slusas tillbaka till skolan, i en del fall med anpassning av lokaler och pedagogik.

Jag besökte för en tid sedan Hannaskolan i Örebro, där man knöt en specialpedagog till elevvårdsteamet. Med hjälp av olika insatser har man på ett mätbart sätt kunnat öka närvaron i skolan. Vi kristdemokrater anser att en lämplig myndighet ska få i uppdrag att ta fram stöd till skolorna om hur man på bästa sätt kan lägga upp ett stöd för dessa så kallade hemmasittare.

Fru talman! Nyanlända elever har särskilda utmaningar när det gäller att hinna få tillräckliga kunskaper för att kunna gå ut skolan med godkända betyg, särskilt om de anländer sent till Sverige och har haft en bristfällig skolgång innan dess. Men även dessa elever ska självklart få goda möjligheter att tillgodogöra sig de kunskaper som det ställs krav på i skolan för att kunna utbilda sig och så småningom bli självförsörjande.

För att ge nyanlända elever rätt till kunskap och chans att nå kunskapsmålen tycker vi kristdemokrater att det skulle behöva utredas om skolplikten för dessa elever skulle kunna förlängas även om eleven har fyllt 18 år. Ett alternativ kan också vara att införa en särskild skolform för elever som anländer sent. Syftet är att alla ska få så goda förutsättningar som möjligt att gå ut skolan med godkända betyg och komma vidare i utbildningssystemet eller till arbetslivet.

Fru talman! En god kunskapsutveckling kräver en god skolmiljö och elevhälsa. Elever som mår bra lär sig bättre.

Jag har sett exempel på elever som haft koncentrationssvårigheter. Lärarna har haft svårt att instruera eleven, eleven har glömt läxor och så vidare. När elevhälsan har fått kontakt med eleven har det kommit fram att det kanske har funnits missbruksproblem i hemmet som har gjort att elevens hela tid gått ut på att fokusera på vad den kommer att möta när den kommer hem från skolan. I vilket skick är elevens mamma eller pappa? Rör det sig om misshandel? Är de berusade? Ska eleven gå runt och leta efter flaskor som den ska hålla ut?

En väl utvecklad elevhälsovård främjar också det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa på generell basis, både individuellt mot de elever som behöver det och på det generella planet.

Kristdemokraterna menar att elevhälsan behöver rustas långsiktigt, bland annat genom att regionerna ges ett samlat uppdrag för hela barn- och ungdomshälsovården som syftar till att öka tillgängligheten såväl till elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatrien som till vårdcentralerna. Detta innebär att den medicinska delen av elevhälsan inte längre ska ha skolan som huvudman. Vi vill också införa en elevhälsogaranti som innebär att varje elev ska ha möjlighet att komma i kontakt med elevhälsan varje dag.

Det finns också goda skäl att inkludera fler proportioner i elevhälsan, till exempel fysioterapeuter och arbetsterapeuter, för att i ett tidigt skede

kunna ge ett ändamålsenligt stöd till elever som uppvisar tecken på exempelvis neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till Kristdemokraternas reservation 23 under punkt 11. Jag står dock förstås bakom samtliga våra förslag, även dem som bereds förenklat.

Anf. 5 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Någon sa häromdagen att det känns som att vi har tryckt på pausknappen, och lite så är det. Men för många människor är det minst av allt paus. Jag tänker då framför allt på all personal inom vården och omsorgen och många andra yrken där jobbet rullar på ganska mycket som vanligt, trots covid-19, eller till och med mer än vanligt.

Vi ser rapporter om hur vårdpersonal och kringpersonal får slita hårt. Vi har också våra förskolor och grundskolor öppna, och många där har fått jobba hårdare än vanligt då kollegor har varit sjuka eller hemma för att undvika smittspridning.

Vi har många att vara tacksamma mot. Vi har också var och en det personliga ansvaret att se till att deras arbetsmiljö inte förvärras, att vara rädda om oss själva och varandra och inte bidra till att smittan sprids.

Jag har självklart följt skolan i den förändring som skett under den tid som vi har levt mitt i pandemin och fortfarande gör. Vi har alla här i kammaren, oavsett politisk färg, gjort det vi har kunnat för att hjälpas åt att få fram beslut som har behövt komma fram snabbt – allt för att underlätta för regeringen och våra skolmyndigheter att fatta de för stunden mest kloka besluten. För detta vill jag verkligen tacka alla ledamöter i utbildningsutskottet. Tillsammans har vi gjort vad vi har kunnat, och vi kommer säkerligen också fortsätta att göra det.

Förra veckan fick jag möjligheten att följa två lärare på min egen gymnasieskola hemma i Årjäng när de hade undervisning med sina gymnasie- och vuxenstuderande elever, och jag gjorde det såklart digitalt. Jag fick en inloggning till deras lärplattformar och kunde under ett par dagars tid skugga dem för att se hur lektioner och dialog med eleverna fungerade.

Jag är verkligen imponerad. Det är såklart inte som vanligt, men det fungerar. Sedan finns det några elever som man måste kontakta efteråt för att verkligen säkerställa att de har hängtt med eller för att följa upp olika saker. Självklart är det så att den digitala mognaden och vanan hos både lärare och elever hänger ihop med upplevelsen av hur man tycker att det går. De som jag pratade med gav alla uttryck för att de saknar sina kompisar och möjligheten att hänga, som någon av eleverna uttryckte det. Och så är det ju, alla saknar vi ju vårt vanliga, normala liv. Men skolans rektorer, lärare, elever och övrig personal gör just i detta nu ett fantastiskt arbete, och det kan vi inte säga nog många gånger.

Med förordningsändringarna kan nu skolorna se till att de ungdomar som bäst behöver det kan komma tillbaka till skolan i mindre grupper. Det är oerhört viktigt, inte minst för dem som har det tuffast med det digitala eller för dem som har en tuff hemmiljö och för vilka skolan är tryggheten.

I detta nu bygger jag ett hus. När jag i söndags stod under det halva tak som än så länge har kommit upp och tittade på takstolarna, som tillverkas på plats runt en limträbalk av yrkesskickliga snickare, var det lätt att föreställa sig skolan som ett av de allra viktigaste husen i vårt samhällsbygge. Där är ett par av de viktigaste fundamenten lärare och elever, och grunden

är skollagen. Det är en lag som kräver mycket men som också möjliggör det självklara, att vartenda barn i skolan ska ha möjlighet att nå så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar och utbildningens mål.

Förra mandatperioden hade vi en nationell samling för läraryrket, och denna mandatperiod har regeringen bjudit in nyckelaktörer i initiativet Samling för fler lärare. Det är viktigt att mötas i dialog.

Jag är också glad när jag ser att det är fler som lyssnar till vad eleverna och deras organisationer har att säga, för vi vet att det handlar om tryggheten i skolan, en trygghet som möjliggör kunskapsinläring och att ta plats och delta i det som är skolans andra uppdrag: att eleven ska bli en aktiv samhällsmedborgare. Det handlar också om möjligheten att få det särskilda stöd som skollagen anger, och som regeringen har förstärkt skrivningarna om, samt att genom läsa-skriva-räkna-garantin tillse att inte en enda liten unge trillar mellan stolarna utan fångas upp av lärare som kan fylla på.

Förra mandatperioden tillsatte regeringen Skolkommissionen, en samling bestående av profession, näringsliv och forskare, som arbetade fram gedigna förslag i riktning mot mer av jämlika livsvillkor för alla oavsett bakgrund. Det får inte spela någon roll vilken utbildning dina föräldrar har eller vilken situation du har hemma för hur du lyckas i skolan. Men det gör det i dag, och det måste vi ändra på med alla de medel vi har tillgängliga.

En viktig sak är att ge lärare möjlighet att slippa en del av de kringuppgifter som har tagit tid från undervisningen – det arbetet pågår för fullt – samt att ha tillit till deras professionskunnande. De är bäst på undervisning och ska också ges möjlighet att utveckla det under hela sitt arbetsliv.

En annan sak är att förstärka elevhälsan. Där har vi ökat statsbidragen. Vi har tillsatt ett nationellt skolutvecklingsprogram med inriktning på elevers hälsa och omsorg. I en pågående utredning har uppdrag getts att föreslå en acceptabel lägstanivå för elevhälsan, någonting som också skolkommissionen föreslog och som har stöd i januariavtalet.

Avslutningsvis, fru talman: Många bra saker föreslås i de motioner som vi behandlar just nu, och kring nästan alla förslag pågår det arbete, vilket gör att motionerna avslås. Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 6 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Vi liberaler står självklart bakom de förslag som vi har lagt fram under hösten och våren. De har behandlats förenklat, men vi står bakom vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Jag kommer huvudsakligen att fokusera på läraryrket och läraryrkets status men också på frågan om ordning och studiero, som är Liberalernas viktigaste och mest prioriterade fråga i skolpolitiken och utbildningspolitiken. Vi har fokuserat på den aktivt och envist, skulle jag vilja säga, det senaste året.

Jag tycker att det är väldigt intressanta förslag och hoppas att många som följer den här debatten går in och studerar de olika politiska förslagen i betänkandet *Lärare och elever*, eftersom vi har diametralt skilda ingångar när det gäller läraryrkets status, lärarutbildningen eller för den delen frågan om studiero och trygghet. Även om det ibland låter som att vi är överens om att vi måste angripa problemen är det uppenbart att vi tolkar saker på olika sätt och är olika tuffa kring hur vi ska gå till väga för att öka respekten

för läraryrket, höja läraryrkets status och inte minst skärpa intagningen och antagningen till lärarutbildningen, som vi också menar påverkar läraryrkets attraktivitet.

Det som vi liberaler särskilt lyfter upp i vårt särskilda yttrande, som också behandlas parallellt i en utredning, gäller lärarnas befogenheter. Här tycker jag att det är viktigt att Sveriges riksdag och utbildningsutskottet är tydligare när vi slår fast att om vi ska öka läraryrkets status och respekten för Sveriges lärare och öka deras befogenheter kan vi inte ha parallella strukturer och system, som jag menar underminerar läraryrkets status och lärarens roll i klassrummet. Detta har vi lyft upp aktivt. Det gäller Skolinspektionens bedömningar och Barn- och elevombudets bedömningar när det gäller personkränkningar, kap. 6 i skollagen.

Det som vi har förmått, och som vi är väldigt glada för, är att vi efter lång debatt och hårt politiskt arbete fått igenom en nationell plan för studiero och trygghet, fru talman. Det viktigaste i det uppdraget är självklart inte att vi ska skärpa möjligheten att beslagta mobiltelefoner i klassrummet; den möjligheten finns redan i grunden. Det vi gör är att vi förtydligar lärarens eller annan skolpersonals möjligheter att beslagta störande föremål i klassrummet, eftersom det finns både elever och föräldrar som ifrågasätter skolans eller lärarens beslut om att beslagta mobiltelefoner.

Det finns minst lika viktiga uppdrag, kanske ännu viktigare, för utredningen att titta på, nämligen hur vi förebygger våld, hot och stök i skolan. Det finns också två punkter som jag särskilt vill lyfta fram, nämligen lärarens möjligheter att ingripa utan att riskera att bli av med jobbet. För att kunna upprätthålla ordningen måste skolan få möjligheter att ingripa mot stök och ordningsstörningar utan att ifrågasättas.

Detta är inte någonting som bara Liberalerna har lyft fram det senaste året, utan Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet gjorde under våren och sommaren ett stort arbete där de ställde frågor till sina medlemmar. Sex av tio lärare sa att de avstår från att ingripa mot stökiga elever av rädsla för att bli anmälda till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet. Därför menar vi från Liberalerna att det som föreslås när det gäller att utöka lärarnas befogenheter och den utredning som pågår är otillräckligt. Det räcker inte att titta på lärarnas befogenheter och sedan tro att vi löser det här problemet.

Vi måste titta på kap. 6 om personkränkningar när det gäller vad läraren har gjort, vad elevassistenten har gjort men också vad eleverna har gjort för att bidra till situationen. Vi menar att detta inte kommer med i skadeståndsyndandena och i de uppmärksammade fall som Barn- och elevombudet har drivit. Vi menar att det parallellt krävs en renodlad skolinspektion och att funktionen Barn- och elevombudet i dess nuvarande form måste avvecklas eftersom den hittills har underminerat hela uppdraget att upprätthålla studiero och trygghet.

När det gäller den andra viktiga frågan rörande läraryrket som också nämns i betänkandet, nämligen lärarnas administrativa börda, är det viktigt att peka på ett antal viktiga förslag som vi har försökt uppmärksamma: att digitalisera de nationella proven och att få dem externt rättade. Detta menar vi kommer att avlasta lärarna på ett viktigt sätt. Men det tar tyvärr tid på grund av den tekniska översynen av dessa frågor och att det ska ske rättssäkert och med kvalitet.

Vi menar också att förslaget om lärarassistenter är ett sätt att avlasta lärarna, men den utredning som den förra regeringen genomförde för att avlasta lärarna administrativt och som kom till Regeringskansliet 2018 har ännu inte lett till några konkreta propositioner eller uppdrag.

Vi i Liberalerna vill gärna skicka med till S-MP-regeringen att man ska ta tag i utredningen och inte bara hänvisa till professionsprogrammet utan också återkomma med en lista på vad vi kan fortsätta att lyfta bort från lärarnas administration för att de ska kunna fokusera på kärnuppdraget, nämligen undervisningen. Det räcker inte att staten gör detta, fru talman, utan kommunerna – huvudmännen – och de fristående skolorna måste också ta sitt ansvar om vi ska kunna lyfta läraryrkets status, förbättra arbetsmiljön och behålla lärarkåren.

Anf. 7 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Hur stor är en elvaåring? Folkhälsomyndigheten redovisar att 4 av 10 elvaåriga flickor uppger att de lider av psykosomatiska besvär, nedstämdhet och sömnsvårigheter. Det kan handla om huvudvärk eller olika typer av smärtor som gör det svårt att koncentrera sig i klassrummet.

Den psykiska ohälsan i Sverige ökar samtidigt som vi blir allt rikare, och den ökar också bland barn, elever och unga och särskilt bland flickor. Detta är en av de största samhällsutmaningarna enligt oss i Miljöpartiet, och det är något som vi behöver ta itu med på många samhällsområden, inte minst skolan.

I morse kom en rapport från Sveriges Elevkårer, som organiserar gymnasieelever, gällande konsekvenserna för den psykiska hälsan hos många av de gymnasieelever som nu tvingas sköta sina studier på distans. Flera talare har lyft fram det otroligt goda och intensiva arbete som lärare, rektorer och elever gör för att undervisningen ska fungera även under pandemin. Samtidigt ser vi, utifrån dagens rapport, att mer behöver göras, inte minst när det kommer till stödet från elevhälsan till eleverna. Elevhälsan är något som vi har sett brister i sedan tidigare. Jag tror att vi på många områden, på grund av pandemin, i ännu högre grad kommer att få syn på de systemfel som finns i äldreomsorgen, vården och skolan. Elevhälsan är ett sådant.

I Sverige har vi ett skolsystem där vissa skolor i första hand har som uppgift att dela ut vinst till sina ägare. Ett sätt att göra mer vinst är tyvärr att inte ha tillräckligt med personal i elevhälsan. Många partier har förslag i betänkandet om miniminivåer eller garantier, och Miljöpartiet är väldigt glada att regeringen nu har tillsatt en utredning om miniminivåer i elevhälsan. Det är helt nödvändigt, inte minst eftersom vi fortfarande har det vinstintresse som är så problematiskt för svensk skola.

Det finns många åtgärder som vi behöver vidta för att förebygga psykisk ohälsa hos våra elever i skolan. Arbetet mot mobbning och kränkande behandling är en av dem.

Ytterligare ett förslag som bland andra Centerpartiet har lyft fram handlar om att rusta våra ungdomar med kunskaper inför livet om hur man själv kan påverka sin psykiska hälsa. Ämnet idrott och hälsa har nyligen byggts ut med 100 undervisningstimmar, och jag menar att vi, precis som våra grannländer i Norden, borde testa att ha undervisning för psykisk hälsa. Det kan handla om sömn och om att hantera den verklighet som vi som är tillräckligt gamla för att vara i denna kammare inte har vuxit upp i,

nämligen sociala medier och den ständiga närvaron av digital teknik och skärmar. Det kan såklart också handla om kopplingarna mellan det fysiska och det psykiska välmåendet.

Fru talman! Betänkandet *Lärare och elever* berör många olika frågor. Jag väljer att fokusera på psykisk ohälsa, men jag vill också säga några saker om de elever som, antingen för att de är särskilt begåvade eller för att de behöver extra stöd i skolan, behöver olika insatser från oss i politiken.

De särskilt begåvade eleverna är det där barnet som ritar en avancerad seriefigur innan din egen unge ens har klurat ut vilken del av huvudfotingen som är upp eller ned. De är det där barnet som lärde sig läsa medan du fortfarande övade med ditt barn att klä på sig sockor. De är det där barnet som med rätt förutsättningar kan bli en världskänd konstnär eller spjutspetsforskare men som med fel förutsättningar blir den stökiga ungen i klassen, som tappar studiemotivationen och hamnar efter.

Vi har i januariavtalet kommit överens om att dessa elever ska ges de förutsättningar som skollagen egentligen säger att alla ska ha för att utvecklas i sin egen takt och få den stimulans som de behöver för att nå så långt som möjligt. Till exempel behöver de kunna läsa kurser på gymnasienivå om de går i högstadiet, och de som går i gymnasiet behöver kunna läsa högskolekurser. Ett sådant uppdrag arbetar Skolverket med nu.

Vi har också en stor grupp elever med neuropsykiatriska funktionshinder. Kunskapen om dessa elevers behov behöver öka. Jag har själv träffat många sådana barn, inte minst när jag jobbade som läxhjälp. En tjej skrev som en kratta men berättade som självaste Astrid Lindgren. Det är elever som har den fulla potentialen att lyckas men som kräver andra insatser än vad vi neurotypiker gör. Detta behöver lärarna få kompetens om. Därför är jag glad att vi nu har remitterat förslaget om att kunskap om neuropsykiatriska funktionshinder ska vara obligatoriskt på lärarutbildningen.

Med dessa ord, även om det finns många jag inte hann säga, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 8 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 19.

Den pågående pandemin har lett till väldigt mycket sorg och elände för många människor. Men den har också i många fall, precis som Annika Hirvonen Falk nämnde tidigare, satt fingret på många av de systemfel som kan finnas inom såväl äldreomsorgen som sjukvården men i det här fallet i skolväsendet. Till exempel kan vi se att det är ett faktum att svensk skola har gått från att vara ett av världens mest jämlika skolsystem till att år för år öka skillnaderna mellan de elever som har det lättare i skolan och de elever som inte har samma möjligheter.

Vi kan se att det blir svårare att göra insatser med olika variationer i skolan under en tid som denna. Vi kan se att alldeles för stora barngrupper i förskolan gör det svårare att hantera det faktum att man ska hålla avstånd till varandra enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Vi kan se att det faktum att skolan är kommunaliserad i stället för att ha en statlig huvudman gör att det är svårare att sätta in insatser som på ett enhetligt sätt kan hantera coronasituationen på alla skolor i hela vårt land.

Fru talman! Även om det finns många systemfel inom skolan avser jag att tala om en specifik fråga som Vänsterpartiet har motionerat om i det här betänkandet. Det handlar om studiehandledning på modersmål.

Flera studier och undersökningar pekar på att en förenklad bild av asylsökande och nyanlända barns kunskaper och språkfärdigheter dominerar det svenska skolväsendets syn på den här gruppen. Detta påverkar givetvis barnens förutsättningar att lyckas med skolgången och att tillägna sig de kunskaper som de behöver.

Skolan lyfts också ofta fram i forskningen som en otroligt viktig plats för nyanlända barns och ungdomars utveckling. Skolan är viktig dels för att den skapar struktur i vardagen, dels för att den ger barn och unga möjlighet att skapa sociala nätverk. Men den är också viktig för att den självklart ger möjligheter och de verktyg som eleverna behöver för att de ska lära sig det svenska språket.

En lång väntan på en ordinarie skolplats riskerar att påverka asylsökande barns välmående, precis som det skulle ha gjort för vilka andra barn som helst. Samtidigt är asylsökande och nyanlända barn och deras skolgång områden som inte har beforskats i tillräcklig utsträckning. Men man kan konstatera att situationerna ser olika ut i olika delar av vårt land.

En av bristerna i den svenska undervisningen av nyanlända är att många nya elever upplever svårigheter med att bli inkluderade och att de står och stampar eller i många fall tyvärr riskerar att gå baklänges på vägen från grundskolan till gymnasieskolan och språkintröskningen där, eller från språkintröskning och vidare till nationellt program på gymnasiet.

Förberedelseklasserna utgör i vissa fall ett problem enligt många forskare, dels på grund av att man i många fall är fysiskt avskild från det större skolsammanhanget, dels för att många blir kvar där alldeles för länge.

Vänsterpartiet tycker att det är väldigt bra att vi har möjlighet till studiehandledning inom det svenska skolväsendet, men vi menar att den här rättigheten bör utökas. Därför yrkar vi på att regeringen bör utreda möjligheten att utöka rätten till studiehandledning på modersmål och att också få undervisning på det egna modersmålet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 4 Forskning

Forskning

Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU16
Forskning
föredrogs.

Anf. 9 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Sverige är en världsledande forskningsnation. Hur man än mäter och utvärderar presterar Sverige väldigt bra i forskning. Inte minst nu under coronapandemin kan vi se hur Sverige faktiskt är med och tävlar med nationer som USA och Kina om att bli först med att ta fram ett vaccin mot corona.

Grunden för vår goda utveckling i forskning lades för decennier sedan. Men nu börjar länder i vår omvärld att komma ikapp och förbi oss. OECD

konstaterar att vi har en hög och jämn nivå på vår forskning, men vi saknar det där som kallas för performance peaks, det vill säga områden där vi står ut som absolut världsbäst.

I det moderna och globala forsknings- och innovationsklimatet är det precis vad Sverige behöver för att få fram nya produkter och tjänster som då växer fram och som också omsätts till att bli jobb. Under lång tid har vi sett hur näringslivets investeringar i forskning och utveckling har minskat. Trots att staten nästan har fördubblat sitt anslag under samma tid har den totala forskningsbudgeten inte ökat. Det är en allvarlig utveckling eftersom den företagsnära forskningen inte i direkt mening är den som skapar jobb och tillväxt. Vi tycker därför att Sverige behöver se över hur lagstiftningen kan utformas så att vi kan främja mer och fler investeringar i Sverige. Inte minst befarar många företag att man kommer att lägga allt mindre pengar på forskning och forskningsmiljöer efter coronapandemin.

Sverige har problem med forskarrörligheten, den så kallade forskarmobiliteten. Den är en förutsättning för stark och dynamisk forskning. Det stora värdet av rörlighet och mobilitet bland forskare är ökad tillgång till internationella kontakter och nätverk och till avancerade forskningsstrukturer och en ökad forskningsskicklighet. Det är därför väldigt oroande att mobiliteten, rörligheten, i Sverige är sämre än i andra jämförbara länder. Exempelvis visar statistik att nära 70 procent av våra professorer vid de tio största lärosätena i Sverige hade en doktorsexamen från samma lärosäte.

I flera utvärderingar av den svenska högre utbildningen och forskningssystemen pekar man på att det i Sverige finns en inavel i det svenska högskolesystemet som är oroande. Även Linnéutvärderingen identifierar den låga mobiliteten som en svaghet, framför allt när det gäller nydisputerade forskare.

Därför, fru talman, vill vi moderater yrka på att Vetenskapsrådet bör få ett uppdrag att ta fram inte bara ett analysunderlag, vilket vi också önskar att Vetenskapsrådet gör, utan också rekommendationer för hur vi får fram en ökad forskarmobilitet. Målsättningen ska vara en ökad mobilitet bland svenska forskare såväl mellan nationella och internationella lärosäten som mellan lärosäten och näringsliv samt offentliga verksamheter.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 1 under punkt 1.

Anf. 10 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 i det här betänkandet.

På grund av den rådande pandemin har jag fått framföra många tal skrivna av andra, men det här är mitt eget framförande, och det känns skönt.

Fru talman! Jag tänker i detta anförande fördjupa mig lite närmare i min vision av hur framtidens forskning ska se ut. Våra förslag har jag redovisat ett antal gånger här i talarstolen, och de finns också i vår utmärkta kommittémotion.

Ett universitet ska enligt mig ha akademisk finhet, men det ska inte bara vara akademisk frihet för externt tillsatta chefer i styrelserna, som många verkar syfta på i dag när de talar om akademisk frihet. Till exempel ska undervisningsfrihet för den enskilda läraren råda. Där brister det i dag. Sverige ligger faktiskt sämre till än många andra länder när det gäller det. Jag kan lite anekdotiskt berätta att det rådde större undervisningsfrihet för

den enskilda läraren i Deng Xiaopings Kina än i Sverige vid motsvarande tidpunkt. Det är en uppgift som nog chockar många. Men jag tror faktiskt att det låg till på det sättet.

Lärosätena ska ha en stor andel statligt finansierade basanslag. Det tryggar karriärvägar för skickliga och entusiastiska forskare. Det är också viktigt att det finns medel till grundforskning och nyfikenhetsbaserad forskning, vilket stora basanslag ska garantera. Sverige har en lägre andel basanslag än jämförbara länder. Vi bör vikta om anslagen så att de liknar de som finns i jämförbara länder.

Fru talman! Alla som känner sig kallade att ägna sig åt forskning är tyvärr inte lämpade att forska. Högsolor och andra institutioner måste klargöra att alla som vill kanske inte kan få forskningsmedel. Statens och skattebetalarnas resurser är ändliga. Det måste finnas gränser. Min vision är att de som är mer lämpade att undervisa än att forska ska slussas in på undervisningsbanan. Man kan vara oerhört skicklig på att forska och urusel på att undervisa och tvärtom. Det betonas inte tillräckligt. Men på det här sättet skulle vi inte smeta ut anslagen, utan de som verkligen kan göra skillnad skulle få rejäla anslag att utveckla sin forskning.

Det ska självklart finnas stora anslag till både naturvetenskaplig forskning och humaniora och samhälle. De anslagen ska finansieras av både råden och lärosätena. Anslagen ska vara frikostiga, men enligt min vision ska inte dagsaktuella buzz words och trender styra vart anslagen går. Jag ser tyvärr tecken på att det sker i dag. Det är mycket negativt. I min vision tar man i stället hänsyn till de stora och allvarliga samhällsproblem vi brottas med i dag.

Inte heller ska en massa anslag gå till infantil nonsensforskning. Vi behöver inte forskning som visar att demokrati är bättre än förtryck, vilket Ringmar så talande har beskrivit. Det här handlar om skattepengar. Forskningen ska vara fri. Men det är någon som beviljar anslagen och som väljer att ge anslag till något för att välja bort något annat. Vi har troligen ett systemfel i anslagsförfarandet helt enkelt.

I min vision befolkas ledningen på lärosätena och råden av vuxna människor som inte styrs av missriktad kollegial kompisnepotism. Om en introvert kvinna i 40-årsåldern presenterar den bästa ansökan och har de bästa meriterna ska anslaget inte gå till någon social atlet som har lyckats charma rektorn men är en betydligt sämre forskare. Meritokrati ska råda på riktigt och inte, som det ibland är i dag, på låtsas.

Fru talman! En annan märklig ordning som jag har reagerat på och nämnt förut gäller pedagogisk forskning och skolforskning. Man satsar stora pengar på forskning om hur vi ska nå bättre resultat, utan att man först noterar och utnyttjar den samlade kunskap som redan finns. Den kunskap som finns i den gamla lärarkåren är betydande och viktig. Men det verkar vara mer intressant att forska om ditt och datt än att ta vara på den kunskap vi redan besitter. Det är ineffektivt och felaktigt, enligt mig.

En del forskare och andra kommer att bli besvikna om min vision skulle genomföras; andra kommer att bli glada. Men jag har slutligen ytterligare en stor vision, fru talman. Den handlar om att vi politiker ska ägna oss mer åt att förvalta landet på bästa sätt och lägga betydligt mindre energi på att försöka göra alla nöjda. Den som försöker göra alla nöjda gör till slut ingen nöjd.

Anf. 11 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Vi i Centerpartiet står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation nr 11 i betänkandet.

Vi debatterar i dag motioner om forskningspolitik som har inkommit under allmänna motionstiden. I slutet av 1970-talet togs det fram en principproposition om att varje regering ska lämna en forskningsproposition. Ända sedan 1982, då Thorbjörn Fälldin ledde regeringen, har regeringar varje mandatperiod levererat en forskningsproposition som pekat ut inriktningen för svensk forskningspolitik. Till hösten väntas nästa forskningspolitiska proposition presenteras.

Med anledning av den coronakris som samhället nu upplever, och som drabbar både hälsa och ekonomi, kommer forskningspolitiken att vara ett mycket viktigt verktyg framåt. Forskning och ny kunskap spelar en nyckelroll både för att möta pandemier och andra hälsoutmaningar och för innovationer och nya företag som bidrar till jobb och välbefinnande när ekonomin behöver återhämta sig.

Sverige har väldigt goda förutsättningar som forskningsnation. Vi har framstående forskning, många lärosäten som står sig bra i internationella mätningar och en rik tradition av framgångsrik forskning. Det handlar om forskning som har lett till nya medicinska rön som gör att vi kan må bättre och leva längre. Men det handlar också om ny teknik som ger industrin förutsättningar att leda den tekniska utvecklingen, så att det skapas jobb och företag i hela landet. Det bygger Sveriges välbefinnande.

Att stärka Sverige som kunskapsnation och att stärka vår konkurrenskraft är en nyckel. Men konkurrensen om internationella forskningsanslagningar, investeringar och forskare hårdnar. För att klara av den internationella konkurrensen behöver Sverige ta ytterligare steg för att fortsätta vara en internationellt stark forskningsnation.

Den forskningspolitiska debatten tenderar oftast att ha fokus på just den offentligt finansierade forskningen. Men i Sverige bedrivs en stor del av forskningen genom privata investeringar i forskning och utveckling. Med anledning av den coronakris som nu drabbar många företag är risken stor att dessa investeringar minskar. Det är ett viktigt perspektiv att ha med oss framåt.

Fru talman! Vad behöver då göras för att stärka Sverige som forskningsnation? Vi i Centerpartiet har flera förslag, och vi lyfter fram några i detta betänkande.

För det första behövs även i fortsättningen starka och attraktiva forskningsmiljöer i Sverige. De statliga medlen skapar viktiga förutsättningar när det gäller att se till att vi har lärosäten av internationell toppkvalitet. Svenska forskare, företag och offentliga organisationer behöver även ha tillgång till den bästa forskningsinfrastrukturen. Det är en grundläggande förutsättning för att kunna bedriva forskning av hög kvalitet.

Vi behöver också se till att förbättra förutsättningarna för lärosäten att kunna profilera sig. I det högskolelandskap som vi har i Sverige finns såväl större som mindre lärosäten med internationell spets. Det måste de få utveckla ytterligare. Jag vill nämna några exempel på de mindre lärosätena: Högskolan i Skövde med sin datateknik, Blekinge Tekniska Högskola med sin soft engineering och Högskolan Väst med sin produktionsteknik.

För det andra behöver samverkan mellan akademi och näringsliv förbättras och stärkas. Det är viktigt att stärka mobilitet mellan akademi och näringsliv. I dag är små forskningsintensiva företag och enskilda uppfinnare och företagare, snarare än akademien, allt viktigare källor till innovationer. Det är därför nödvändigt att det blir både lättare och mer förtjänstfullt att gå från forskningsvärlden till näringslivet och vice versa.

Bristen på samverkan är en problematik som vi har påpekat i ett stort antal år. När vi tittar ut över Sverige kan vi också se att det har tagits många viktiga initiativ för att på olika sätt stärka samverkan. Här vill jag passa på att nämna ett exempel som ligger mig nära om hjärtat, nämligen satsningen Assar i Skövde. Där arbetar Science Park Skövde, Volvoföretagen, Högskolan i Skövde, de offentliga organisationerna liksom IDC West Sweden tillsammans i Assar Industrial Innovation Arena för att främja ny teknik, ny forskning och nya lösningar för industrin i Sverige och världen.

För det tredje behöver Sverige ha ett tydligare mål om att ta hem mer av de medel som finns inom EU. EU har världens största forskningsbudget, och Sverige har en stor potential att kunna bidra i det samarbetet. Det handlar om såväl utformningen för kommande program som att Sverige ska ha bättre möjlighet att hämta hem medel och projekt.

Centerpartiet har länge arbetat för att EU:s forskningssatsningar på antibiotika ska öka. Det krävs mer grundforskning för att få fram de nya antibiotikapreparat som behövs. Ett annat sätt att främja utvecklingen av nya antibiotika kan vara att inrätta ett särskilt innovationspris. Den nuvarande coronaepidemin visar även på behovet av satsningar vad gäller virus.

Fru talman! Ett område som länge har varit eftersatt vad gäller forskning är utbildningsområdet. Undervisningen ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Kopplingen mellan den praktiktäna forskningen och lärarkåren måste stärkas, och forskningsresultat måste spridas till dem som har störst nytta av dem. Centerpartiet vill därför att den praktiktäna forskningen stärks och att möjligheterna förbättras för yrkesverksamma lärare att på deltid bedriva praktiktäna forskning.

Det finns även andra områden som är viktiga att lyfta fram där forskning och ny kunskap behövs. Ska vi klara framtidens livsmedelsproduktion, få bättre hälsa och klara den gröna omställningen behövs fortsatta satsningar på både forskning och innovation. Därför ser jag fram emot att dessa områden kan stärkas i och med den forsknings- och innovationsposition som kommer senare i år.

Anf. 12 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Det går inte att tala om forskning utan att nämna coronapandemin, som ju inte fanns när vi skrev våra motioner i höstas. Jag vill därför börja med att rikta mig till Sveriges högskolor, som jag tycker har klarat detta på ett väldigt bra sätt. Det handlar om studenter och forskare som nu tvingas jobba på distans och vars studier nu kanske blir försenade. Vi jobbar tillsammans för att se till att minska följderna av pandemin. Vi här har infört stöd till företag, regler för sjukskrivningar och studiemedel för inställda kurser. Detta är några av de åtgärder som har tagits fram för att bromsa effekterna av pandemin, men det är bara forskningen som kan åtgärda och hitta bot och vaccin mot viruset.

Virussjukdomar, inte bara covid-19, orsakar ett stort lidande. Ebola och zika är några virussjukdomar som orsakar både död och stor skada utan att det finns någon bot. Forskningen om dem har inte varit i närheten av att få de resurser som nu läggs på covid-19. Med det sagt är det välkommet att såväl Sverige som EU och andra starka forskningsnationer satsar på forskning om covid-19, och förhoppningsvis kan det också innebära att bot och vaccin hittas för virussjukdomar som huvudsakligen drabbar länder med sämre ekonomier och mindre forskningsresurser och som därför inte beforskats lika mycket.

För att forskningen ska vara bra och för att Sverige ska fortsätta vara en forskningsnation i framkant räcker det inte bara med mer forskningsmedel. Jag vill, fru talman, lyfta fram några andra åtgärder, bland annat trygga anställningar.

Osäkra anställningsförhållanden är ett stort problem på den svenska arbetsmarknaden, och det är särskilt stort inom högskolesektorn. Osäkra anställningsförhållanden kan få bra forskare att välja andra yrken än de akademiska. Det ständiga knoget att dra in forskningsmedel för att bekosta sin egen lön minskar också tiden för den egna forskningen. Vänsterpartiet menar att alla doktorander och forskare ska erbjudas trygga och fasta anställningar.

En stor fördel med att anställa doktorander redan från första dagen på forskarutbildningen är att det kan leda till en större öppenhet i antagningen. Informationen om lediga platser kommer att spridas till fler, vilket leder till fler kvalificerade ansökningar. Det kommer förhoppningsvis även att leda till att fler med utomeuropeisk bakgrund och fler från arbetarklassen antas samt att könsfördelningen kan bli jämnare i fler ämnen. En stor bredd ökar kvaliteten i forskningen när flera perspektiv och erfarenheter möts.

Statistiken visar att fler män än kvinnor har doktorandtjänst, annan anställning inom högskolan eller är företagsdoktorander. Kvinnor försörjer sig oftare på ett annat sätt. Det innebär också att kvinnors tid innan de når en examen är längre än för män. Trygga anställningar för alla doktorander skulle jämna ut dessa könsskillnader.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 4 som föreslår att regeringen bör vidta åtgärder för en ändring i högskoleförordningen i syfte att öka anställningstryggheten för doktorander. Det bör sättas en övre tidsgräns för hur länge någon kan vara tidsbegränsat anställd innan anställningen övergår i en reguljär tillsvidareanställning. Den övre tidsgränsen bör vara maximalt 24 månader under de senaste 5 åren.

Regeringen bör också gå vidare med Forskarkarriärutredningens förslag om bättre villkor för doktorander med stipendier. Trygga doktorander och forskare forskar bättre.

Vänsterpartiet har också motionerat om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheterna att inrätta ett institut för polisvetenskaplig forskning. Denna motion har beretts enligt reglerna för förenkla beredning, och jag kan därför inte yrka bifall till den. Men behovet av polisvetenskaplig forskning är påtagligt, och polisvetenskap och polisforskning behöver få en akademisk status.

Fru talman! Trots att kvinnor länge varit i majoritet på grundutbildningarna har män varit i majoritet inom forskarutbildningen. Valet av forskningsområde skiljer sig mellan kvinnor och män. Kvinnor är överrepresenterade inom medicin och folkhälsovetenskap, medan männen är

överrepresenterade inom teknik och naturvetenskap. För Vänsterpartiet är det viktigt att akademien snarast kommer till rätta med detta och att det finns ett genusperspektiv i forskningen.

Vad vi i Sveriges riksdag säger och tycker spelar roll, och jag hoppas att vi alla kan enas om att såväl genusforskning som forskning om rasism är viktiga vetenskaper.

Det finns mycket kvar att säga om forskning, men jag planerar som övriga debattörer från utskottet att återkomma i samband med forskningspropositionen.

Anf. 13 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Detta anförande har Pia Steensland författat åt mig. Hon kunde tyvärr inte vara med i dag.

Trots alla negativa effekter av den pågående coronaepidemin är det inspirerande att följa den intensiva forskning som pågår över hela världen för att finna en effektiv behandling och ett vaccin mot covid-19.

Sverige ska vara en framstående kunskapsnation, där utbildning, forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och effektivitet. Forskarutbyten är en stark drivkraft för att främja hög forskningskvalitet och goda internationella samarbeten. Vi kristdemokrater menar därför att det bör skapas nationella strategier för internationalisering av både utbildning och forskning för att främja svenska forskares deltagande i internationella arbeten.

Likaså bör våra lärosäten inom landet uppmuntras till att i högre grad samarbeta för att skapa de bästa förutsättningarna för att få starka forsknings- och utbildningsmiljöer. Här kan exempelvis Genomic Medicine Sweden – ett samarbetsorgan för regioner med universitetssjukvård och universitet med medicinsk fakultet inom precisionsmedicin – utgöra en förebild, då man på ett framgångsrikt och föredömligt sätt tagit initiativ till och arbetat i projektform med att koordinera och utveckla förutsättningarna för att Sverige ska kunna ligga i framkant inom precisionsmedicin.

Fru talman! Vi kristdemokrater står bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men jag skulle särskilt vilja lyfta och yrka bifall till vår reservation 14 under punkt 4 som handlar om just precisionsmedicin.

Precisionsmedicin syftar till att ge rätt behandling till rätt patient – i rätt tid. Det kan handla om diagnostiska metoder och terapi för individanpassad utredning, prevention och behandling av sjukdom, applicerade på individnivå eller i delar av befolkningen.

Precisionsmedicin innebär att sjukvården i ökande utsträckning går från att behandla alla patienter med en diagnos på ett likartat sätt, till att anpassa behandlingen till enskilda patienters genetiska, miljömässiga och livsstilspåverkade förutsättningar över tid. De nya möjligheterna till mer precis och pricksäker behandling bygger på biologisk information och biomarkörer på molekylnivå hos patienten samt patientdata om hur genetiska faktorer interagerar med miljö och livsstilsfaktorer.

För att skapa en långsiktigt stabil och hållbar utveckling inom precisionsmedicin krävs ett samlat nationellt ansvar och styrning. Inte minst med tanke på att statsminister Stefan Löfven (S) i april 2018 signerade EU-deklarationen *Towards access to 1 million Genomes in the EU by 2022*. Genom att signera deklarationen har Sverige förbundit sig att tillsammans med övriga länder dela data och andra relevanta uppgifter för att öka kun-

skapen runt den genetiska kopplingen mellan olika sjukdomar och för att bidra i utvecklingen av precisionsmedicin. Detta är ett angeläget åtagande som vi kristdemokrater stöder, men det bör betonas att det krävs en tydlig nationell strategi för att vi ska nå målet. Det saknas i dag.

Systemet kring precisionsmedicin har ett flertal hinder i relation till målen för näringspolitiken, hälso- och sjukvårdspolitiken och forskningspolitiken. Ett antal av dessa hinder delar precisionsmedicin med andra delar inom hälso- och sjukvården. Det gäller inte minst brister i dagens lagstiftning och infrastruktur för hantering av och nationell tillgång till patientdata. Tillgången till patientdata måste säkras omgående. Kristdemokraterna har därför varit drivande i att införa nationella standarder för journalsystem och kvalitetsregister. Glädjande nog gav en enhällig riksdag ett tillkännagivande till regeringen om att verkställa detta för ungefär ett år sedan. Det är angeläget att regeringen agerar och verkställer det omgående. Men det krävs fler insatser.

Fru talman! Det sker en snabb vetenskaplig utveckling inom precisionsmedicin. För att skapa ett tydligt nationellt ledarskap och för att åtgärda de hinder som finns bör regeringen skyndsamt ta fram en delstrategi för arbetet med precisionsmedicin inom ramen för den nationella strategin för life science. En sådan delstrategi bör beskriva riktlinjer för hur en framgångsrik struktur för forskning och implementering inom hälso- och sjukvården kan säkras, men även adressera de etiska aspekterna samt omfatta en plan för långsiktig finansiering.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag betona att det är viktigt att goda forskningsresultat sprids inom forskningsvärlden men även till allmänheten. På senare år har lovvärda insatser gjorts, som fri tillgång, open access, till vetenskapliga publikationer, men mer behöver göras. Vikten av detta märks inte minst nu under coronapandemin. Det är därför önskvärt att ta fram en nationell strategi även för spridning av vetenskapliga resultat och forskningskommunikation.

Anf. 14 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag yrkar inledningsvis bifall till Liberalernas reservation nr 9.

Sedan ska jag trots den liberal jag är inleda med att återvända till den socialdemokratiska legendariske statsministern Tage Erlander som ofta framhöll vikten av forskning. Han framhöll att det var de stora satsningarna på att öka forskningsanslagen under 50- och 60-talen som lade grunden till det välstånd som Sverige åtnjöt under de senare decennierna.

Jag ska naturligtvis i rättvisans namn också nämna vår egen Lars Leijonborg och de stora satsningar som initierades med början 2006 under alliansregeringen. Utan tekniska landvinningar inom en rad olika områden, nya perspektiv inom samhällsvetenskap och historia hade vi aldrig varit det land vi är i dag.

När vi befinner oss i en av de värsta kriserna de senaste decennierna borde ett av svaren för att rusta oss bättre inför framtiden vara mer forskning, bättre förutsättningar för forskning och mer effektiv forskning. Det gäller de medicinska framsteg som måste göras för att förhindra liknande pandemier i framtiden. Men det gäller också forskning som relaterar till svensk ekonomi. Sverige är ett litet, tekniskt utvecklat land beroende av

export som behöver forskningsframsteg för att fortsatt stå starkt i en allt skarpare internationell konkurrens, inte minst i spåren av coronapandemin.

Fru talman! Arbetet med forskningspropositionen fortgår under våren och förmodligen även sommaren. Liberalerna tillsammans med Centerpartiet deltar i de samtalen med regeringen. Jag vill därför här, fru talman, ta upp två områden som omfattas av Liberalernas reservation nr 9, som jag inledde med att nämna.

Det är för det första forskning om klimatkrisen. Före coronakrisen var klimatkrisen högst upp på dagordningen. Trots att andra frågor tagit överhand de sista veckorna får vi inte glömma bort att klimatkrisen fortfarande pågår utanför våra dörrar och fönster. Enligt rapporter var april den varmaste april månaden sedan mätningar startat.

Forskning och utveckling är grundläggande för att lösa klimatkrisen. Sveriges välfärd och tillväxt är beroende av en konkurrenskraftig industri. Samtidigt står industrin för en stor del av våra koldioxidutsläpp. Alla insatser för att reducera de utsläppen är viktiga. Här är forskning och utveckling essentiellt. I detta ingår även mer forskning om klimatsmarta transporter, elflyg, elvägar och så vidare.

För det andra, fru talman: Ett av de områden som Sverige är starkt i är life science. Det inbegriper forskning och utveckling av produkter, tjänster och tekniker som skapar förutsättningar för ökad livslängd och livskvalitet för patienter.

Men vi behöver bli ännu starkare, inte minst i hela forskningsinfrastrukturen kring hälso- och sjukvård. Det handlar om att stärka samordningen av olika aktörer och förbättra användning och tillgänglighet av statistik. Det låter enkelt, fru talman, men om det hade varit enkelt hade det redan genomförts.

Vi har under åren men, kanske allra mest under den här våren, sett behovet av mer praktikernära forskning inom sjukvård men även inom social omsorg och skola. En del i det hela för att detta ska bli verklighet är att lösa anställningsformerna. Fler universitet och högskolor kommer att behöva se över möjligheten att skapa så kallade kombinationstjänster tillsammans med kommuner, landsting och regioner både för doktorander och disputerade forskare. En disputerad sjuksköterska får inte försvinna till akademien. Hens kunskap och forskning behövs nära individen, nära verksamheten och inte minst nära patienten.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis återigen understryka Sverige som kunskapsnation. Det är, som jag inledde med att säga, resultatet av en lång tradition som började tidigare än Tage Erlander och som förhoppningsvis inte slutade med Lars Leijonborg. Det är resultatet av en tradition av att satsa på bildning och god utbildning som är tillgänglig för alla.

Vi vet, fru talman, att högre utbildning, forskning och entreprenörskap lägger grunden för att möta olika samhällsutmaningar – vad de än månde vara.

Anf. 15 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag de motioner som skrevs under den allmänna motionstiden i höstas. Det känns verkligen som väldigt länge sedan. Det finns många goda idéer och förslag i motionerna, och det mesta av det som motionärerna vill pågå, utreds eller bereds. En del kommer det

också att svaras på i kommande forskningsproposition som, om allt går som det ska, kommer någon gång till hösten.

Vi är nu mitt i en världsomspännande pandemi som många av oss som lever just nu aldrig tidigare har upplevt. Den påverkar allting, och den skapar stor oro. Ingen vet vem som kommer att drabbas eller hur hårt. Många har redan drabbats och tvingats till sjukhusvård. Andra har förlorat nära anhöriga och befinner sig mitt i ett sorgearbete.

Andra, framför allt vård- och omsorgsanställda, upplever just nu sin jobbigaste arbetssituation någonsin. Vi kan alla bidra till att den inte förvärras – genom att lyssna på Folkhälsomyndighetens rekommendationer om social distansering, om att inte göra onödiga resor och om att vara särskilt rädda om dem som tillhör i en riskgrupp. Och man ska tvätta händerna och självklart stanna hemma om man inte känner sig bra.

Några som också arbetar intensivt världen över är forskarna, de som å ena sidan försöker förstå mönstren i den pandemi vi ser och å andra sidan försöker få fram ett vaccin. Det är dem och deras miljö och möjligheter vi diskuterar i den här debatten.

Glädjande nog ser vi att Europa just nu kraftsamlar tillsammans mitt i pandemin. Gemensamt har man startat en covid-19-dataplattform som är en gemensam öppen plattform inom det europeiska öppna forskningsmolnet, EOSC. Målet är att länka samman de olika ländernas forskningsresultat kring viruset för att kunna bygga vidare på den allra senaste forskningen. Det här är viktigt på riktigt. I och med detta ser vi också hur oerhört viktigt Sveriges deltagande i internationella sammanhang är och hur mycket mervärde vi kan få av att ha samarbeten med andra länder.

Vetenskapsrådet har fått uppdraget av regeringen att vara en sammanhållande länk i detta arbete. Vi är bra på det här, och vi bidrar, precis som någon sa tidigare. Vi vet att investeringar i forskning och ny kunskap lägger grunden för ett starkt samhälle och möjliggör viktiga genombrott och innovationer.

Det skapar jobb från norr till söder, och det skapar välstånd och utveckling. Och vi kommer att behöva kunskaperna för att möta stora, kommande samhällsutmaningar. Vi ser det just nu, och vi kommer att se det framöver. Två tredjedelar av den ekonomiska tillväxten i Europa under perioden 1995–2007 har kunnat härledas till satsningar på forskning och innovationer.

Tillbaka till oron för pandemin: Den innehåller också en hel del oro för vad som kommer att hända med investeringsviljan och investeringsförmågan framöver. Jobben och utvecklingen beror på detta.

Fru talman! Jag vill nämna tre saker som jag tycker förtjänar mer uppmärksamhet.

Det första är jämställdheten inom forskningen. Vi vet att våra satsningar på att öka andelen kvinnor som är professorer är viktiga. I dag är det knappt 28 procent av våra professorer som är kvinnor. Ingen kan ju på något vis tycka att det är bra. Men det är bättre än det har varit, och det finns ett medvetet och strategiskt arbete på många av våra lärosäten som ger resultat. Sedan 2016 har lärosätena på regeringens uppdrag arbetat med jämställdhetsintegrering, och de har också krav på sig att rapportera vad som görs.

Vi kan även glädjas åt att andelen kvinnor som blir professorer har ökat snabbare i Sverige än i övriga EU under den senaste tioårsperioden. Politiska beslut spelar roll.

Men det finns såklart mycket mer att göra. Jämställdhet handlar ju inte bara om representativitet hos en yrkeskår inom akademien. Det handlar också om resurser för alla, om hur man fördelar anslag och om vad som är prioriterat. Det behövs starka genusglasögon på dessa områden.

Det andra jag vill lyfta handlar om klimatutmaningen, som jag menar behöver adresseras varenda dag till oss själva och till alla andra.

Vi har strategiska forskningsområden runt detta, och det är jättebra. Få i världen har öppnat våra ögon för klimatutmaningarna så som Greta Thunberg har gjort, och det är inte svårt att känna en stolthet över hur hon och ämnet har tagit plats på den globala scenen. Men det handlar ju om det som hon säger: Hur mycket lyssnar vi på forskarna? Hur kommer världen att ta sig an den gemensamma överenskommelse som Agenda 2030 innebär? Frågorna är många, och oron är minst lika stor inom detta område som för pandemin.

Jag tror att vi är många som behöver skaffa oss mer kunskaper och öka förståelsen för hur var och en av oss kan bidra till att få ned utsläppen. Vi är många som måste våga fatta de modiga politiska beslut som gör skillnad för allas vår framtid.

Det tredje jag vill lyfta fram handlar om forskningsmiljöer och forskningsinfrastruktur. Vi vet hur viktigt det är med satsningar på test- och demonstrationsanläggningar där man kan pröva ny kunskap i praktiken. Glädjande nog ser vi många goda exempel på detta runt om i vårt land och i världen, inte minst i detta nu med kampen mot pandemin.

Förutom att göra verkstad av innovationer handlar det om att skapa ledande och attraktiva forskningsmiljöer. När vi pratar om forskningsinfrastruktur är det många som kanske främst tänker på de stora europeiska samarbetsprojekten nere i Skåne, MAX IV, ESS och Open Lab Skåne för life science. Men forskningsinfrastruktur är ju så mycket mer. Ett exempel är Kungliga biblioteket, dit vårt utskott hade förmånen att få komma på studiebesök och se alla fantastiska samlingar. Detta är just forskningsinfrastruktur.

Forskningsinfrastruktur handlar om att forskare ska ha tillgång till de bästa metoderna och de bästa verktygen. Exempel på infrastruktur är databaser, forskningsanläggningar, arkiv, biobanker och storskaliga beräkningsverktyg. Den forskning som genomförs bidrar till innovationer och lösningar på utmaningar som vårt samhälle står inför.

Fru talman! Vart fjärde år beslutar vi här i riksdagen om en forskningsproposition. Den väntar vi alla på. Glädjande nog har den numera, sedan den förra propositionen, ett tioårigt perspektiv, vilket är viktigt för långsiktigheten i det vi beslutar om. När det handlar om forskning är vi i stort sett väldigt överens om de stora linjerna. Det vi oftast har olika åsikter om, vilket vi också kan se i de reservationer som finns i betänkandet, handlar om tidsaspekten och önskemål om olika inriktningar.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag framhålla att vi kan tycka en massa om mycket, men utgångspunkten för vår forskningspolitik måste alltid vara det som står i grundlagen om forskningens frihet: att forskningsproblemmen fritt får väljas, att forskningsmetoder fritt får utvecklas och att forsk-

ningsresultat fritt får publiceras. Om vi gör avkall på det är vi ute på farliga vägar.

Jag yrkar härmed bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 16 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Lyssna på forskarna! Det är något som den klimatstrejkan- de Greta Thunberg och hennes miljontals följare världen över brukar säga. Det är ett gott råd. Det handlar om klimatet. Det handlar om att det sätt vi lever på inte är hållbart, att vi radikalt måste ändra livsstil och att det är bråttom.

Det är ett gott råd att lyssna på forskarna, åtminstone när den samlade forskningen är så pass enig.

Svensk forskning ligger långt framme, inte minst vad gäller klimatet. Strax före årsskiftet lade regeringen fram den första klimatpolitiska handlingsplanen. Den, och regeringens övriga politik, ska granskas av Klimatpolitiska rådet, som består av svenska forskare med högt internationellt renommé. Sverige ligger i framkant, både i forskning och politik, vad gäller klimatet. Men det räcker inte.

I de två rapporter som hittills kommit från Klimatpolitiska rådet konstaterar forskarna att omställningen i Sverige går framåt, men för långsamt. Miljöpartiet är det parti som driver på, men tyvärr har vi för många politiker och för många partier i riksdagen som fortsätter att kämpa emot omställningen, åtminstone så fort det kommer något annat emellan. Det duger inte. Vi behöver agera tydligare. Vi måste lyssna på Klimatpolitiska rådet. Vi behöver göra som de unga säger: Lyssna på forskarna!

Fru talman! Våra forskare och våra forskningsmiljöer är framstående. Men vi behöver också se till att våra lärosäten, våra myndigheter, blir mer miljövänliga och mer klimatvänliga också i sitt dagliga arbete. Greta Thunberg och de skolstrejkan- de unga säger: *Lyssna på forskarna!* De säger inte: *Gör som forskarna!* Enligt Naturvårdsverkets sammanställningar är nämligen universiteten och högskolorna de statliga myndigheter som står för störst utsläpp, framför allt från flygresor. Det behöver vi ändra på.

En förhoppning är att den nya digitala revolution som nu håller på att ske i coronakrisen kan leda till färre utsläppstunga resor och fler digitala möten.

Just nu sitter över 400 000 studenter runt om i Sverige och följer föreläsningar, seminarier och labbar via Zoom, Teams, Skype, Meet och allt vad det heter. Universitetslärarna och forskarna bekantar sig med samma digitala verktyg. De tar in nya kunskaper i hur man lägger ut presentationsbilder, hur man ljussätter framför webbkameran och hur man spelar in i förväg eller genomför en lektion i realtid över nätet. Det är bra. Klimatet kan inte vänta. Låt den kunskapen om de digitala mötena följa med in i det mer miljö- och klimatvänliga postcorona-samhället så att fler vetenskapliga konferenser kan genomföras digitalt! Det gäller för övrigt hela samhället.

Fru talman! Coronapandemin har slagit hårt mot hela samhället och kommer att fortsätta göra det under en – antagligen avsevärd – tid framöver. Lärosätena är med och tar ansvar. Omställningen till distansundervisning är *ett* viktigt inslag. Regeringen har nu tillfört resurser så att antalet utbildningsplatser kan utökas för att möta behovet när många förlorar sina arbeten eller behöver ställa om som en följd av krisen.

Vi som kan stannar hemma. Vi minskar därmed risken att smittan sprids och underlättar samtidigt för sjukvården. Men pandemin kommer att kräva medicinsk forskning – läkemedel och vaccin – för att hejdas. På förslag från Miljöpartiet har regeringen i vårändringsbudgeten avsatt 100 miljoner kronor till forskning och innovation för att bidra till att stoppa utbredningen av coronaviruset och stärka samhällets motståndskraft och beredskap. Fokus ska vara på insatser som inom kort kan ge resultat i form av exempelvis läkemedel eller vaccin.

Vi vet att det finns projekt i vårt land som ligger långt fram. Det vore fantastiskt om svenska forskare kunde vara med på allvar i det internationella samarbetet för att ta fram de medicinska produkter som krävs för att hejda pandemin. Medlen till detta kommer att fördelas via Vetenskapsrådet. Jag hoppas att utlysning och fördelning av medlen kan komma till stånd så snart som möjligt, även om vårändringsbudgeten ännu inte antagits av riksdagen.

Fru talman! Jag ska använda andra delen av mitt anförande till att säga något om två av de motioner som jag själv varit med och skrivit och som behandlas i betänkandet.

I den ena motionen skriver jag att vi behöver fokusera på vårdforskning för att få ned antalet vårdskador och öka patientsäkerheten. Vårdskador är tyvärr vanligt förekommande i Sverige. Varje år drabbas omkring 100 000 patienter av vårdskador bara i den somatiska vården. Det är ett oerhört högt tal – 100 000! Det motsvarar en skada vid vart tionde vårdtillfälle – som borde kunna undvikas. 1 200 dödsfall årligen!

Vid årsskiftet sjösatte Socialstyrelsen en nationell handlingsplan för patientsäkerhet. Handlingsplanen omfattar flera områden, men bristen på kunskap och bristen på forskning är ett genomgående tema inom alla områden. Vi behöver veta mer. Vi behöver mer kunskap och mer forskning kring patientsäkerhet för att handlingsplanen ska kunna realiseras, för att rädda liv och för att minska skadorna i vården.

Min andra motion har jag skrivit tillsammans med min partikollega Elisabeth Falkhaven. Den handlar om att vi behöver en mer aktiv och tydlig politik för att minska antalet djurförsök i forskning och även behovet av djurförsök i forskningen.

För att minimera risker i forskningen och undvika biverkningar av läkemedel, kemikalier och så vidare finns det ofta krav på att genomföra djurförsök. Det är naturligtvis bra. Men djurförsök är dyra, kostnadsdrivande och tidsintensiva. De är också besvärliga på andra sätt: De har ofta överraskande låg tillförlitlighet och precision, och de är naturligtvis också etiskt problematiska.

När vi lär oss att 96 procent av den samlade biomassan för däggdjur på jorden består av oss människor och våra tamdjur, alltså att de djur som lever i det vilda bara är ett par procent av alla världens djur, förstår vi att vi kan behöva fundera ett varv till över vårt förhållande till djur. Men att minska behovet av djurförsök i forskningen kommer framför allt att medföra stora vinster för våra forskare, främst därför att vi kan få fram exempelvis läkemedel snabbare, billigare och mer etiskt.

Motionen har tre delar. Vi behöver för det första en nationell handlingsplan för att successivt fasa ut djurförsök. Det finns ett EU-direktiv från 2010; det bör vi följa. Vi behöver avstämningspunkter, mål, strategier och så vidare.

För det andra behöver vi öka resurserna för att ta fram alternativa metoder. Det är de alternativa metoderna som kommer att göra att behoven av försök på djur minskar. Alternativa metoder, till exempel datasimuleringar och så kallade organ-på-chip eller till och med människa-på-chip, har visat sig vara lika träffsäkra som traditionella djurförsök eller ännu bättre.

För det tredje vill vi förlänga och stärka 3R-centret, som i dag ligger på Jordbruksverket och vars finansiering går ut vid årsskiftet. 3R-centret har till uppgift att bland annat samordna forskning och metodutveckling kring djurfria metoder.

Sverige ligger också på det här fältet i framkant och har stora möjligheter att bli världsledande. Genom att satsa på djurfria metoder tar vi kliv inom medicinsk forskning och life science och fortsätter etablera Sverige som ledande nation inom forskning, innovation och utveckling.

Fru talman! Lyssna på forskarna! Jag yrkar bifall till betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 5 Naturvård och biologisk mångfald

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU15
Naturvård och biologisk mångfald
föredrogs.

Anf. 17 ISAK FROM (S):

Fru talman! Vi går nu över till miljö- och jordbruksutskottets betänkande 15 om naturvård och biologisk mångfald, som vanligt ett av de områden som engagerar ledamöterna i Sveriges riksdag allra mest. Vi har behandlat 208 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden om bland annat biologisk mångfald, handel med hotade arter, invasiva främmande arter, genetiskt modifierade organismer, naturvårdsdirektiven, jakt på säl, skarvförvaltning, rovdjurspolitik, allemansrätten, äganderätten, skyddad skog och mark, naturreservat, marina skyddade områden, strandskydd och vandringsleder. Detta har renderat i 37 reservationer. Vi i Socialdemokraterna har en reservation, nr 27, som jag yrkar bifall till.

Partierna säger sig vilja samma sak men agerar väldigt olika. En del vill göra mer snabbt, en del vill göra annat lite mer långsamt och en del vill vänta. En del vill att vi ska kunna bestämma själva här i Sverige och bortser från internationella avtal och konventioner.

Tittar vi i backspegeln på vår debatt om utgiftsområde 20 ser vi stora skillnader. Om vi bortser från synen på klimatrelaterade satsningar, där skillnaderna är som allra störst, och tittar på åtgärder för värdefull natur ser vi att regeringen satsar 1,1 miljard. Samtidigt föreslår Moderaterna neddragningar med 400 miljoner, Sverigedemokraterna med 215 miljoner och KD med 400 miljoner.

Fru talman! År 1972 var luftföroreningar, försurade sjöar och farliga miljögifter i naturen stora samhällsproblem som hotade människors hälsa.

Samma år arrangerades på initiativ av den socialdemokratiska regeringen under ledning av Olof Palme det första globala FN-miljömötet i

Stockholm. År 2022 är det 50 år sedan detta första möte ägde rum. Vi vet ju inte mycket om vad som händer postcorona, men regeringen kommer att verka för ett svenskt värdskap för ett globalt högnivåmöte det året.

Vi kan i dag se från satelliter som vi människor skjutit upp att jorden har renare luft. Smogen runt många av våra största städer har helt försvunnit.

Samtidigt rapporterar observatoriet på Mauna Loa på Hawaii nytt rekord för daglig koldioxidhalt i atmosfären. Senast koldioxidhalten i atmosfären var så hög var för 3 miljoner år sedan.

Flera av våra miljömål halkar efter, och det finns fortfarande behov av att kraftsamla inför några av vår tids största utmaningar.

Isar smälter. För 3 miljoner år sedan var havsnivån 15 meter högre än i dag. Det bör vi beakta, särskilt med tanke på att mark- och miljödomstolen i dag beslutade att man får bygga en mur runt Falsterbonäset. Man ska bygga en 2 mil lång mur för att skydda sig mot havet.

Vi kan konstatera att vi de senaste åren haft stora skogsbränder, som tyvärr tenderar att bli allt vanligare.

Vi och samarbetspartierna har åtgärdat mycket av det ekonomiska bortfallet från den SD-stödda M-KD-budgeten.

Skyddet för värdefull natur och stärkningen av naturvårdsarbetet och den biologiska mångfalden stärks under innevarande år med 600 miljoner.

För att förbättra hälsan för vårt inland Östersjön och skydda vår vattentillgång satsas under innevarande år 240 miljoner på åtgärder för havs- och vattenmiljön. Åtgärder mot övergödning ska genomföras, bland annat inom ramen för lokala vattenvårdsprojekt samt genom ett ökat samarbete mellan Östersjöländerna.

Runt om i Sverige finns en stor miljöskuld som vi behöver åtgärda. Miljögifter i bland annat sediment sprids till omgivande vattenmiljö, vilket utgör ett hot mot både människors hälsa och miljön. Vi kan tack vare regeringsunderlaget satsa ytterligare 65 miljoner på arbetet med sanering av förorenade marker, vatten, sediment och miljöfarliga vrak.

Att vi behöver göra mer för att bekämpa invasiva arter är tydligt. Vi har genom människors rörelser dragit hit växt- och djurliv som inte hör hemma här. Det behöver vi få stopp på.

Tallvedsnematod och smaragdgrön askmalpraktbagge – det är sådana djur som man lär sig om i det här utskottet. De kan följa med gods hit i trälådor och lastpallar, och om de kommer ut i naturen kan det medföra stor ekologisk och ekonomisk skada.

Den spanska skogssnigeln, som också kallas mördarsnigel, har följt med importerade grönsaker och trädgårdsväxter. På mindre än 30 år har den lyckats sprida död och förödelse i landets trädgårdar och orsaka stora skador på jordbruksmark.

Jätteloka och tromsöloka, införda som prydnadsväxter, sprider sig nu i stora delar av landet. De kan bland annat orsaka hudskador hos människan. Försök att utrota dessa arter har gjorts och görs, dock med begränsad framgång.

Här vill jag nämna att Svenska Jägareförbundet har lyckats med sitt arbete med mårhundspjektet. Det har nu utvecklats för att omfatta även bisam och vattensköldpadda, som också spridits av människor runt om i vårt land.

Fru talman! Socialdemokratin har aldrig skyggat för en utmaning. För somliga är det svårt att avgränsa mellan bevarande och hållbart förvaltande.

Vi såg till att organiserad vargjakt kunde genomföras här i landet 2016, 2017 och 2018. Vi har sett till att fungerande licensjakt kunnat genomföras under fjolåret och under innevarande år.

Vi ser att vi behöver öka samverkan om förvaltningen av de stora rovdjuren med våra grannländer.

Rovdjurspolitiken bygger på den proposition som gick genom i Sveriges riksdag. Vi socialdemokrater stod bakom det mesta i den, men den har också inneburit svårigheter. Regeringen bereder nu frågan genom att titta på att möjliggöra större lokala insatser för att minska antalet revir i vissa delar av landet. Samtidigt måste vi se till att vi lever upp till våra internationella åtaganden om gynnsam bevarandestatus. Framför allt vill vi se till att vi själva äger frågan. Vi vill inte hamna i ett läge där EU lägger ett vite på Sverige eller genomför åtgärder som innebär att vi inte själva kan förvalta våra rovdjur.

Enligt utskottsmajoriteten ska regeringen se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas. Jag delar bedömningen att man bör göra det. Det är också det som regeringen för närvarande bereder.

Utskottet har samtidigt bifallit Kristdemokraternas motion, som talar om 100 vargar i hela Skandinavien. Frågan måste då bli om det också är Moderaternas, Sverigedemokraternas och Centerpartiets ståndpunkt. Jag vet ju att Centerpartiet i övriga delar står bakom alliansregeringens proposition om ett intervall om 170–270 vargar, vilket jag tror att vi bör förhålla oss till även fortsättningsvis.

Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken måste fortsätta vara att vi ska uppnå och ha gynnsam bevarandestatus för alla våra stora rovdjur – varg, björn, lo, järv och kungsörn – och att socioekonomisk hänsyn ska tas.

Det finns fortfarande ett stort behov av att skydda våra värdefulla skogar och marina områden för att säkerställa biologisk mångfald, stoppa invasiva arter, säkerställa viktiga ekosystemtjänster och möjliggöra ett levande friluftsliv. Vi ska göra vad som krävs för att värna och förvalta vår natur, våra djur och växter och våra hav och för att nå våra gemensamt uppsatta mål. Det får inte vara bara vackert prat. Det är bara tillsammans som vi kan uppnå dessa mål.

(forts. § 7)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Anf. 18 TALMANNEN:

Det har blivit dags för frågestund. En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning.

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av miljö- och klimatminister Isabella Lövin, statsrådet Åsa Lindhagen, statsrådet Anna Hallberg och statsrådet Lena Micko. Miljö- och klimatminister Isabella Lövin besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Besked om stöd till flygbranschen

Anf. 19 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag har en fråga till miljö- och klimatministern. Flyget är en av de branscher som har drabbats hårdast av coronakrisen. Enligt Swedavia har antalet flygningar på deras flygplatser minskat med 98 procent. BRA Flyg är under rekonstruktion, och SAS har varslat 5 000 personer om uppsägning.

Flygbolagen behöver stöd. När regeringen till slut bestämde sig för att stötta en krisande flygbransch var stödet som vanligt för litet och kom för sent. Hela inrikesflyget i södra Sverige utelämnades i stödpaketet.

Flyget behöver stöd nu men också tydliga besked om framtiden. Regeringen är dock allt annat än tydlig i denna fråga. Miljö- och klimatministern sa i Aftonbladet att regeringen ska villkora stödet till flyget med klimatkrav. Någon dag senare sa infrastrukturministern i DN att det inte är aktuellt att ställa klimatkrav som villkor för stöd. Vi har alltså en regering, två ministrar och två olika besked.

Med anledning av detta har jag två frågor. Vem ska flygbranschen lita på, miljö- och klimatministern eller infrastrukturministern? Anser miljö- och klimatministern att regeringen ger flygbranschen tydliga besked?

Anf. 20 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Maria Stockhaus, för frågan! Det är naturligtvis riktigt att flygbranschen har drabbats väldigt hårt av coronakrisen. Nu står i princip alla flyg som skulle gå utrikes på marken, inte bara i Sverige utan i hela världen.

Regeringen har gått in med kreditgarantier på 5 miljarder till flygbranschen, vilket förstås är nödvändigt för att man ska kunna upprätthålla samhällsviktig infrastruktur för framtiden. Vi har också upphandlat trafik till ett fåtal destinationer; det gäller Gotland och Norrland.

När det gäller de tidningsrubriker som Maria Stockhaus refererar till skulle jag vilja uppmana ledamoten att läsa intervjuerna lite noggrannare. Det handlar om de stöd som vi redan har gett, där vi också har sagt att flygbranschen långsiktigt måste leva upp till klimatkraven. Men kommande krav är något vi kommer att få diskutera i framtiden.

Anf. 21 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag kan lova miljö- och klimatministern att jag läste båda artiklarna väldigt noga. Det var väldigt tydligt att det var två helt olika besked som gavs.

Redan före corona hade Arlanda på kort tid förlorat elva långlinjer, och flera regionala flygplatser kämpade för sin överlevnad. Det händer mycket när det gäller omställning till eldrift och biodrivmedel som ger det svenska inrikesflyget möjlighet att utvecklas till ett fossilfritt föredöme för hela världen.

Flygbranschen behöver tydliga besked framåt. Jag har en mer allmän fråga. Hur ser regeringen egentligen på flygets framtid? I dagsläget känns det allt annat än säkert.

Anf. 22 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag skulle säga att det i dagsläget är väldigt mycket som gäller framtiden som är osäkert. Vi vet ingenting om när coronapandemin kommer att upphöra eller hur möjligheten att resa över världen kommer att se ut då.

Vi kommer att behöva flyget i framtiden. Från regeringens sida har vi varit väldigt tydliga med att flyget ska vara med och ställa om så att vi klarar klimatmålen men också med att vi ska vara ledande. Sverige ska ta på sig ledartröjan och se till så att flyget blir ett föredöme för resten av världen i klimatomställningen.

Slopad karensdag och villkoren för a-kassa

Anf. 23 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Min fråga går till miljö- och klimatminister Lövin. En snuvig, ensamstående småbarnsmamma med dålig ekonomi som jobbar i hemtjänsten går till jobbet ändå, orolig och med en klump i magen, pressad för att regeringen lurade henne gällande den slopade karensdagen. En timanställd, utrikesfödd kvinna som städar på ett hotell och inte var med i a-kassan har redan fått sluta på grund av covid-19 och får nöja sig med den mycket lägre grundersättningen från a-kassan. Den som får sparken längre fram i sommar och klarar regeringens nya medlemskrav på tre månader får dubbelt så mycket i ersättning.

När jag frågade statsministern för en månad sedan angav han att det var rimligt med en inträdesbiljett till a-kassan. För hotell och restaurang är den inträdesbiljetten nu ungefär 400 kronor för att få dubbelt så mycket i a-kassa i kanske ett år. Detta är inte rimligt någonstans.

Vad är den egentliga orsaken, och när ska regeringen infria löftet om slopad karensdag?

Anf. 24 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Sven-Olof Sällström, för frågan! Det är helt uppenbart att coronakrisen har blottat stora klyftor i vårt samhälle. Det finns en klyfta mellan dem som har en fast anställning och dem som inte har det. Jag ser verkligen att vi, när vi ska dra lärdom av krisen, också behöver uppmärksamma dem som har osäkra timanställningar och inte minst dem som är egenanställda och egenföretagare.

Nu har regeringen gjort väldigt kraftfulla insatser för att stödja samhället så att vi ska klara den här övergången. Vi har gjort förbättringar i a-kassan, och vi har också tillfälligt infört att man kan bli medlem mycket snabbare än tidigare. Att gå med i en fackförening är också en förutsättning för att arbetstagares villkor ska kunna drivas på ett bättre sätt. Därmed inte sagt att man måste gå med i en fackförening för att vara med i a-kassan.

Anf. 25 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! För mig är det uppenbart varför regeringen inte gjorde det rimligaste och helt slopade medlemskraven i a-kassorna. Det var för att LO-förbunden skulle kunna använda detta för att rekrytera till sina medlemsförbund, till facket – något som de enligt lagen om arbetslöshetskassor inte får göra; de bryter mot lagen. Vissa LO-förbund gör detta ändå, enligt Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen offerar därmed de svagaste på arbetsmarknaden för LO:s medlemsrekrytering.

Här har Miljöpartiet och samarbetspartierna möjlighet att sätta ned foten och förändra detta och ställa sig på de svagas sida. När slopar ni karensdagen, och när tar ni bort medlemskravet?

Anf. 26 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Det är väldigt viktigt att man ska kunna följa Folkhälsomyndighetens och regeringens starka rekommendation. Har man minsta symtom ska man kunna stanna hemma, och man ska inte drabbas ekonomiskt av detta.

Nu tittar regeringen på olika sätt att stödja de svagaste i samhället när det gäller att klara hyra och uppehälle under krisen. Jag vill försäkra att vi kommer att göra vad vi kan för att ingen i den här krisen ska behöva lida för att man är fattig.

Killars våld mot tjejer

Anf. 27 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Min fråga riktar sig till jämställdhetsminister Åsa Lindhagen. För en tid sedan släpptes en rapport med titeln *Ett år med unga relationer*. Det är en sajt som fokuserar på våld bland unga.

Våld i nära relationer börjar sällan med att mannen – som det oftast är – helt plötsligt börjar slå i vuxen ålder, utan det börjar när man är yngre. Alltså måste vi, för att nå det sjätte jämställdhetspolitiska målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, börja med att få stopp på killars våld mot tjejer. För detta finns det egentligen inga tydliga mål eller strategier beslutade av riksdag eller regering.

I rapporten sammanställs de besök, samtal och kontakter man har haft med både våldsutövare och våldsoffer. Det är en omskakande läsning som kan sammanfattas med orden: Att behovet var så stort hade vi inte kunnat föreställa oss.

Jag tycker att rapporten har kommit lite i skymundan av covid-19, men jag tror mig veta att ministern har träffat den stiftelse som står bakom sajten. Jag är nyfiken på hur det samtalet gick och vad ministern har för planer framöver för att motverka det här.

Anf. 28 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Jag vill tacka riksdagsledamoten Helena Vilhelmsson för att hon tar upp den här frågan. En väldigt viktig del här är ju att vi inte har talat tillräckligt mycket om killars våld mot unga tjejer. Då handlar det inte om oskyldiga tonårskonflikter utan om grovt våld. Det är också väldigt tydligt i rapporten.

Detta behöver vi ta på mycket större allvar. Vad finns det för stöd för tjejerna, och vad finns det för insatser för att få killarna att sluta utöva våld? Jag tror att vi har väldigt mycket kvar att göra, och en viktig del i det är precis det som vi gör här just nu. Vi i politiken behöver uppmärksamma den här frågan mycket mer.

Jag har, precis som riksdagsledamoten har hört, haft ett möte med Stiftelsen 1000 Möjligheter, och vi har diskuterat rapporten. Vi behöver ha med oss detta perspektiv i de uppdrag vi till exempel ger till myndigheter i vårt arbete med att på olika sätt flytta fram positionerna när det gäller våldet. Den här frågan behöver lyftas mer. Det var också väldigt tydligt vid mötet.

Anf. 29 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Jag läser in det ministern säger. Vi behöver ta gemensamma krafttag mot detta. Jag håller med: Om man inte pratar om problemet finns det ju inte.

Det finns ett antal förslag som 1000 Möjligheter själva har tagit fram i rapporten. Där nämns bland annat rättsväsendet. Man behöver identifiera och jobba brottsförebyggande. Där nämns också socialtjänsten och inte minst skolan, där man ska ha porrkritiska samtal. Hur tänker ministern om det och uppdraget med den nya sex- och samlevnadsundervisningen just när det gäller porrkritiska samtal?

Anf. 30 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Vi talar mycket om det förebyggande arbetet, inte minst när det gäller skolan, och här måste vi också tala om att det finns våldsutövare bland väldigt unga människor.

Jag träffade nyligen en forskare som tog upp vad vi gör för insatser riktat mot dessa unga killar. Vi tänker ofta att det är äldre personer som utövar våld. Det är en viktig del när det gäller att få de unga killarna att sluta slå.

Det finns så mycket som behöver sägas. Sex- och samlevnadsundervisningen är såklart jätteviktig. Jag behöver mer än 30 sekunder för att svara på detta!

Arbetsvillkoren i äldreomsorgen

Anf. 31 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Lena Micko.

50 procent av dem som avlidit av covid-19 har bott på äldreboenden. I mars månad var ungefär 40 procent av alla medarbetare inom den kommunala hemtjänsten och äldreomsorgen i Stockholm visstidsanställda med timlön. Samma månad för ett år sedan var det exakt samma siffra, rapporterade *Ekot* häromdagen.

Timvikariernas alla inbördes omräknat till heltid visar att under 2019 utfördes 23 procent av all arbetad tid av en timvikarie inom just den kommunala äldreomsorgen i Stockholm. Det finns många liknande exempel runt om i Sverige.

Herr talman! Hur kan vi få kommunerna och de privata aktörerna att sträva efter att anställa utbildade heltidsarbetare inom äldreomsorgen? Det gäller både resurser och utbildning. De som byggde landet ska ha en värdig äldreomsorg.

Anf. 32 Statsrådet LENA MICKO (S):

Herr talman! Tack, Karin Rågsjö, för en viktig fråga! Det är helt klart att vi alla nu har fokus på hur vi behöver förbättra äldreomsorgen. Vårt land genomgår en allvarlig kris, och det är i högsta grad viktigt att säkra liv och hälsa. Det behöver vi hjälpas åt med.

När det gäller äldreomsorgen är det ytterst kommunerna som har ansvar. Här måste staten och kommunerna samarbeta. Jag skulle också vilja lyfta fram att parterna har ett gemensamt ansvar. Det handlar om arbetsgivarna och de fackliga organisationerna.

Man kommer naturligtvis att behöva diskutera resurser till äldreomsorgen, men när det gäller arbetsvillkoren är det i högsta grad så att strävan efter att omvandla tjänster var något som både regeringen och dåvarande ledningen för SKR arbetade med under förra mandatperioden. Det spelar stor roll att vi får bättre arbetsvillkor, så jag hoppas verkligen att det här arbetet ska förstärkas.

Anf. 33 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Vi hoppas att detta kan bli en snabb process. Det handlar om resurser, utbildning och strukturer inom äldreomsorgen. Detta är ju en process som vi har kunnat se under flera år. Det är ingenting nytt, utan strukturerna har sett ut så här väldigt länge.

Min fråga är: Hur lång tid kan vi räkna med till dess att vi har en mer värdig äldreomsorg i Sverige?

Anf. 34 Statsrådet LENA MICKO (S):

Herr talman! Jag tycker att frågan ytterst handlar om jämställdhet. Vi har under lång tid accepterat att det har varit helt olika villkor för de kvinnor som arbetar inom äldreomsorgen och de män som finns i industrin. Det är verkligen dags att prioritera detta och att vi hjälps åt med det.

I många kommuner prioriterar man det. Man jobbar alltmer med att uppmärksamma det, men det behöver också staten göra på olika sätt.

Flyget i sydöstra Sverige

Anf. 35 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Min fråga går till Isabella Lövin.

Coronakrisen har slagit hårt mot vårt samhälle. En av de första sektorer som påverkades var flyget. Sverige är ett av Europas till ytan största länder, och flyget är en livsnerv för stora delar av landet. Ganska snart gick regeringen in med ett stödpaket för att hålla liv i strategiskt viktiga regionala flygplatser.

I stödpaketet har man dock som vanligt glömt bort sydöstra Sverige. Kalmar Öland Airport har av EU-kommissionen utpekats som den enda särskilt viktiga flygplatsen på södra Sveriges fastland. Med markbunden kollektivtrafik är det i stort sett omöjligt att ta sig Kalmar–Stockholm tur och retur på en dag.

Flyget var avgörande för att man lokaliserade E-hälsomyndigheten till Kalmar. Flera tusen ytterligare arbetstillfällen befaras försvinna om flyget läggs ned. Kommer regeringen att komplettera listan på prioriterade regionala flygplatser, så att även sydöstra Sverige får chansen att överleva coronakrisen?

Anf. 36 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Gudrun Brunegård, för frågan! Det råder ingen tvekan om att den bransch som allra tidigast drabbades av coronakrisen var flyget, på grund av de restriktioner som införts inte bara av Sverige utan av EU och världen i stort. Detta är en stor påfrestning. Dessutom har vi en rådande rekommendation att inte resa i onödan över landet.

Regeringen har gått in och upphandlat trafik till ett fåtal destinationer. SAS har också meddelat att man återupptar den kommersiella trafiken till Kiruna, Luleå och Umeå. Där befinner vi oss nu, och vi kan inte göra ytterligare utfästelser i det här läget.

Nu får vi avvakta och se hur krisen utvecklar sig i form av rekommendationer från Folkhälsomyndigheten och smittspridningen i landet. Det viktigaste är ju att vi ser till att smittspridningen begränsas, så att vi klarar av den här krisen tillsammans.

Anf. 37 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Vid sidan av att själva flygplatsen är utan statligt stöd har regeringen missat att även marktjänstföretagen behöver omfattas. Som det nu är räddat man SAS, samtidigt som de företag som hanterar starter och landningar riskerar att gå i konkurs. Situationen är akut. Regeringen behöver införa direktstöd till icke-statliga flygplatser och ansvara för samhällsnyttiga transporter. Marktjänstföretagen måste få del av det nationella flygstödet.

Vilket ansvar tar staten för hela flygsektorn, alltså inte bara Swedavia och SAS?

Anf. 38 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Regeringen har tagit ett väldigt stort ansvar för alla branscher som har haft stor nedgång i sin omsättning, alltså en omsättningsnedgång med 30 procent. Vi har aviserat ett paket med 39 miljarder i så kallat omställningsstöd.

Det finns väldigt många insatser som kan gälla alla företag som har problem, till exempel borttagandet av arbetsgivaravgifter, möjligheter till lån och så vidare för att man ska kunna klara denna kris. Det gäller alla företag.

Anf. 39 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Åsa Lindhagen, som nyligen träffade civilsamhällets företrädare för att följa upp situationen i de segregerade och mest utsatta områdena.

För en vecka sedan presenterade Liberalerna några förslag på hur vi ska stärka skolan, dels generellt, dels med fokus på de utsatta områdena, där vi ser en alldeles för hög frånvaro av elever. Tyvärr bekräftades denna bild av SVT i går, där man presenterade en rapport som visade att andelen frånvarande elever i många kommuner ligger långt högre än den nationella siffran på 20 procent. Det finns kommuner med 30, 40 eller 50 procents frånvaro bland eleverna, i synnerhet i de segregerade och socioekonomiskt utsatta områdena.

Med anledning av det vill jag fråga statsrådet om hon samlat har något att avisera för att förbättra situationen och bland annat öka närvaron i skolan.

Anf. 40 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Tack, riksdagsledamoten, för väldigt viktiga frågor! I den kris som vi befinner oss i blir det väldigt tydligt hur olika människor drabbas, utöver hur de drabbas av själva sjukdomen, som är ett oerhört allvarligt hot mot människors liv och hälsa.

Inte minst ser vi hur detta påverkar barns uppväxtvillkor, som riksdagsledamoten lyfter. Skolan är oerhört central. Det är förstås en väldigt stor utmaning och ett problem att vi har de frånvarosiffror som beskrivs.

Jag vet att detta är en fråga som utbildningsministern är väldigt engagerad i, för det är klart att det slår hårt mot barns möjligheter att ta till sig kunskap om de inte är i skolan. Det säger sig självt. Detta är något av det viktigaste i barns liv. Det är en fråga som är oerhört viktig också för utbildningsministern.

Jag vill tacka för att Roger Haddad lyfter dessa frågor. Detta är bland det viktigaste som finns i ett barns liv.

Anf. 41 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Dessa socioekonomiskt utsatta områden, som vi pratar om, har det redan tufft. Man kan titta på arbetsmarknadssiffror, ohälsotal och psykisk ohälsa. Vi ser hur det är nu under pandemin. Det handlar om tillgång till digitala verktyg. Vi ser att vuxna inte alltid nås av informationen från Folkhälsomyndigheten, med allt vad det kan innebära. Och det får negativa konsekvenser under många år framåt när det gäller just skolelever. Vi har föreslagit att det ska ges uppdrag till Skolverket, socialtjänsten eller familjecentraler. Där har jag en fundering: Har statsrådet någon plan och några åtgärder när det gäller detta?

Anf. 42 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Vi har ett långsiktigt arbete. Regeringen har en långsiktig strategi för att motverka och minska segregation i samhället. Detta omfattar många olika områden. Det finns ingen quick fix. Det handlar om bo-

stadsfrågan, arbetsmarknadspolitiken och brottslighet. Civilsamhället är en viktig del i detta. Det gäller flera olika områden.

Detta arbete måste fortlöpa. Men det blir väldigt tydligt i denna kris hur det slår mot människor. Jag tror också att civilsamhället är en väldigt viktig del i detta, men vi behöver prata mer om inte minst jobben och om hur människor ska kunna fortsätta att ha en inkomst. Vi ser att det slår extra hårt mot dessa områden. Det är väldigt allvarligt för människornas situation.

Konsumentskydd under coronakrisen

Anf. 43 FREDRIK STENBERG (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Lena Micko. I dessa coronatider är det många som är oroliga – oroliga för ekonomin men också oroliga för hälsa och liv. Vi ser nu hur vissa företag utnyttjar den oron genom att försöka sälja produkter som sägs hjälpa mot coronaviruset. Det är helt oacceptabelt att vissa företag skor sig på människors rädsla. Jag undrar därför: Vad gör regeringen för att motverka dessa företag och för att skydda konsumenterna?

Anf. 44 Statsrådet LENA MICKO (S):

Herr talman! Fredrik Stenberg lyfter en väldigt viktig fråga.

För det första vill jag säga att jag tycker att det är oerhört cyniskt att på detta sätt utnyttja den kris som vi har.

För det andra kan jag säga: För att kunna hävda att något hjälper mot coronasmittan måste man ha provat det medicinskt, och Läkemedelsverket ska ha godkänt det. Det har inte skett i de fall som har upptäckts. Detta är också något som ska provas: att man bryter mot lagar och regler.

Det har stor betydelse att vi får prejudicerande fall och att vi kan säga: Det är inte okej att göra detta. Det är jätteviktigt att vi som regering och jag som ansvarigt statsråd tar ansvar för det. Men människor måste också anmäla när de ser det här.

Anf. 45 FREDRIK STENBERG (S):

Herr talman! Det låter verkligen som att regeringen tar frågan på allvar. Det är ju ett slags desinformation. Jag har en följdfråga: Känner statsrådet till något informationsinitiativ i just den här frågan? Rent generellt tycker jag att Folkhälsomyndigheten arbetar mycket bra med information om smittspridningen, men jag tänker på konsumentperspektivet. Känner statsrådet till någonting i den delen?

Anf. 46 Statsrådet LENA MICKO (S):

Herr talman! Ja, Konsumentverket arbetar med att informera om vad som händer och tar hänsyn till det som Folkhälsomyndigheten har upptäckt, och det spelar stor roll. Men jag skulle också vilja säga att Allmänna reklamationsnämnden kommer att ha en stor roll när de beskriver och driver fall som visar att man bryter mot lagar och regler. Jag hoppas att det ska ha betydelse.

Anf. 47 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Lindhagen, jämställdhetsministern. Runt om i vårt land finns det barn som är rädda för sina föräldrar, rädda för sin pappa. Hundratusentals barn i Sverige växer upp i hem där det förekommer våld. Våldet kan se olika ut, men vanligast är våld från en pappa som är riktat mot en mamma.

I många år har inte minst kvinnorörelsen talat om de problem som finns när det gäller vårdnadstvister och beslut om umgänge och boende. Det kan till exempel vara en nackdel för en kvinna att i rättsprocesser lyfta fram förekomst av våld mellan föräldrarna, eller det kan vara så att man inte tar hänsyn till våld när man bedömer om en part ska få vårdnad eller umgänge.

Detta är ett stort problem som går långt bortom den enskilda familjens angelägenheter. Det är en politisk fråga. Detta påverkar kvinnor och barn i vårt land. Min fråga till statsrådet är: Vad gör regeringen åt detta problem?

Anf. 48 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Tack, riksdagsledamoten, för en mycket viktig fråga! Jag har själv tagit del av larmrapporter från forskare, socialarbetare och kvinno- och tjejjourer som lyfter en oro för att det finns barn som vi inte lyckas skydda.

Vi pratar nu mycket om den starka föräldrarätten i Sverige. Den slår igenom på många olika områden. Vi har det oerhört tragiska fallet med Lilla hjärtat. Vi har också barn som drabbas av vårdnadstvister och som vi vet far väldigt illa, och vi har barn som befinner sig i familjer där det förekommer våld. Jag får höra berättelser om barn som mot sin vilja tvingas umgås med en pappa, ofta, som kan ha utövat våld mot både barnet och kvinnan.

Detta är förstås en oerhört viktig fråga som jag tror att vi kommer att behöva titta närmare på. Hur ser det ut för barnen i dessa familjer? Lyckas vi skydda dem? Sätter vi barns rättigheter före föräldrars rättigheter, eller finns det barn som vi sviker? Det behöver vi prata mer om.

Anf. 49 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Mycket av detta handlar om hur vi ser på barn. Barn är inte föräldrars ägodelar. De har en egen rätt – de har rätt till trygghet och omsorg. Vårdnadstvister och umgänkestvister är tragedier. De kan påverka alla inblandade väldigt negativt. Men alltför ofta avstår vi från att se hur just barnen påverkas av till exempel våld i hemmet.

Min fråga blir då: Vad kan vi göra åt det?

Anf. 50 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Vi behöver göra mycket mer för att skydda barn i det här samhället mot våld. Barn far förstås oerhört illa av att utsättas för våld, men de far lika illa av att uppleva våld i hemmet. Pappas våld mot mamma är oerhört skadligt för barn.

Om vi i en vårdnadstvist ser att barnet riskerar att fara illa av att umgås med ena föräldern måste vi sätta barnets rättigheter främst. Det är det som måste gälla. Där har vi, tror jag, en del kvar att göra i Sverige.

Skatt på kemikalier i kläder och skor

Anf. 51 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Svensk detaljhandel lider svårt av coronakrisen. I ljuset av det är det bekymmersamt med regeringens förslag om en skatt på kemikalier i kläder och skor. Den riskerar att slå hårt mot redan pressade modeföretag, som dessutom ofta är i global framkant vad gäller just hållbarhet.

Exemplet med skatten på elektronikprodukter avskräcker. Försäljningen från svenska företag har minskat medan konsumenter via nätet fortsätter att handla varor från andra länder, med begränsad eller ingen miljönytta som följd.

Nu riskerar regeringen att göra om samma misstag med kläder och skor, dessutom under brinnande kris. Har regeringen dragit några slutsatser om den aviserade skatten, givet krisen och det pressade läge som den svenska detaljhandeln nu befinner sig i? Min fråga går till statsrådet Lövin.

Anf. 52 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Jessica Rosencrantz, för frågan! Vi har en klimatkris. Vi har också en kris vad gäller biologisk mångfald och kemikalier och skräp som sprids i vår natur. Vi behöver ha styrmedel för att styra producenterna mot miljömässigt hållbara sätt att producera.

Kemikalieskatten har varit ett bra verktyg för att faktiskt sätta ett högre pris på de produkter som är tillverkade på ett oansvarigt sätt och därmed premiera dem som tar ett miljömässigt ansvar vid produktionen, vid källan. Det sker också ofta i utvecklingsländer.

När det gäller den föreslagna skatten på kemikalier i textilier och skor är det ett sätt att premiera dem som producerar på ett hållbart sätt. Vi har mycket att göra i den delen om vi bara tittar på utsläpp av kemikalier i vår natur, där mycket kommer från våra kläder.

Den kinesiska regeringens hantering av coronaviruset

Anf. 53 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Det råder delade meningar om hur denna pandemi uppstod. Vedertaget är dock att avsändaren var Kina, som initialt tycks ha mörkat det. Antingen uppstod smittan på grund av bristande kompetens i ett laboratorium eller så var det återigen de kinesiska våtmarknaderna som var boven.

Oavsett vilket är det uppenbart att dessa marknader fyllda med såväl utrotningshotade djur som hundar, fladdermöss och ormar med mera är ett globalt problem. Som om djurens lidande inte vore skäl nog att stänga dessa marknader utgör de även en tickande bomb för framtida virus.

Herr talman! Kommer utrikeshandelsministern, givet detta, att fördöma Kinas kommunistparti för det lidande man har orsakat världen och inom det internationella samfundet verka för att stänga våtmarknaderna?

Anf. 54 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Herr talman! Tack, Tobias Andersson, för frågan! Kring uppkomsten av covid-19 finns det fortfarande diskussioner och spekulationer. Det här är en möjlig uppkomst, och flera andra länder har haft andra inspel i ämnet.

När det gäller Sveriges syn på detta är det oerhört viktigt att vi har en hantering av djur och livsmedel som uppfyller alla former av hållbarhetsaspekter i vår handel. Det ställs också alltmer krav på det i våra frihandelsavtal. Jag ser därför att handeln är en avgörande plattform för att ställa krav i det här avseendet också på Kina och på andra länder.

Kring den typ av djurhantering som Tobias Andersson beskriver ligger naturligtvis en viktig hållbarhetsaspekt att från vår sida lyfta upp och påverka i vår utrikeshandel bland annat med Kina.

Statlig kompensation till regioner och kommuner

Anf. 55 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Lena Micko.

I går träffade jag delar av SKR-gruppen. Jag skickade även ut några frågor i sociala medier om vilken fråga jag skulle ställa till Lena Micko och fick ungefär 50 olika svar.

Det som hela tiden återkommer är frågor från kommuner och regioner om hur man ska kompenseras för coronapandemin. Regeringen har ju utlovat en viss kompensation, men alla företrädare för regioner och kommuner är mycket osäkra på vad den kommer att innehålla. En sa att beskedet om vad man kommer att kompensera kommer den sista november i år. Jag vill bara kolla om det kan stämma.

Vi vet att kollektivtrafiken blöder med 1 miljard i månaden. Regeringen vill ändå att man ska hålla uppe kollektivtrafiken så att folk ska kunna åka till jobbet utan att sitta så tätt. Jag vet att det också pågår möten mellan SKR och regeringen i de här frågorna, men statsrådet kan kanske ge lite klarare besked om hur det ser ut framöver.

Anf. 56 Statsrådet LENA MICKO (S):

Herr talman! Tack, Peter Helander, för en viktig fråga! Jag har själv varje vecka många samtal med kommunalråd och regionråd i landet och är väl medveten om de frågor som är aktuella.

Jag tror att vi kommer att behöva hjälpas åt på många områden. Samtidigt har regeringen varit tydlig med att deklarerat att regeringen kommer att kompensera för de extraordinära kostnaderna för coronasmittan. Det har att göra med vård- och omsorgskostnader.

När det här betalas ut och hur det ser ut har vi fastställt, men det är också en diskussion med landet om hur det fungerar i praktiken. Det lyssnar regeringen alltid på. Vi stänger inga dörrar.

När det gäller fortsatta förutsättningar för att se till att vi har en bra lokal välfärd, som är så viktig, behöver vi också hela tiden i dialog med sektorn se om några andra förändringar behöver göras. Vi är alltid beredda att lyssna på det.

Anf. 57 JESSICA THUNANDER (V):

Herr talman! Min fråga går till miljö- och klimatminister Isabella Lövin.

Det kommer ju en tid efter corona, och vi har nu en chans att faktiskt ställa om samhället till ett hållbarare sådant när det gäller klimat, miljö och sociala villkor. Nu finns en unik chans att investera i en grönare, renare och sjystare framtid.

Jag vill citera Isabella Lövin som skriver i Svenska Dagbladet: ”I de handlingsplaner som näringslivet själva tagit fram och överlämnat till regeringen inom ramen för Miljöpartiets initiativ Fossilfritt Sverige finns en genuin vilja att investera tillsammans med staten för att göra stora tekniskiften. [...] Detta samarbete behöver fördjupas och påskyndas.”

Min fråga till miljö- och klimatminister Isabella Lövin är: Kommer regeringen att öronmärka statligt stöd för åtgärder enligt branschernas egna handlingsplaner inom ramen för Fossilfritt Sverige?

Anf. 58 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Jessica Thunander, för en väldigt viktig fråga! Nu befinner vi oss mitt i krisen, och regeringen fokuserar på att mildra effekterna av viruset. Men det kommer en tid efter krisen då vi behöver bygga en starkare ekonomi och ett mer motståndskraftigt samhälle.

Vi har en annan kris som pågår samtidigt, och det är klimatkrisen. Kopplat till den och annan exploatering av jordens resurser har vi också en kris för biologisk mångfald. Regeringen har redan satt igång arbetet med att planera framåt, och det är väldigt bra att vi har den grunden att stå på. Med hjälp av Fossilfritt Sverige har vi 21 handlingsplaner från olika branscher för hur man ska ställa om till fossilfrihet.

Vi kommer att kunna använda dessa planer för att bygga Sverige starkare och få igång ekonomin igen, och vi behöver också få bort det som är ohållbart i vårt samhälle. Mycket av det har ju blottats under den här krisen, bland annat vårt stora beroende av fossila bränslen.

Resurser till kvinnojourer

Anf. 59 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag har en fråga till jämställdhetsminister Åsa Lindhagen.

Förra veckan utlovade statsrådet 100 miljoner till olika ideella organisationer för att möta ökad utsatthet med anledning av utbrottet av covid-19. Samtalen till kvinno- och tjejjourers jourtelefoner har ökat med 30–40 procent den senaste tiden, vilket vittnar om ett behov av ökat stöd.

Vi kristdemokrater välkomnar ett ökat stöd till kvinnojourer men är oroliga för att det inte blir ett reellt tillskott. Tidigare har nämligen ökat stöd från staten till kvinnojourerna dessvärre inneburit att många kommuner drar tillbaka sitt stöd.

Min fråga till statsrådet är hur hon ska se till att det inte återigen blir ett nollsummespel när det gäller resurserna till kvinnojourerna. Dessa bidrag ska för övrigt sökas på Socialstyrelsens hemsida, men jag har inte sett att möjligheten att söka dessa pengar har kommit upp ännu. Det brådskar!

Anf. 60 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Herr talman! Tack till riksdagsledamoten för en väldigt viktig fråga! Det är förstås fullständigt oacceptabelt om det är så att vi skjuter till pengar från nationell nivå för att bekämpa mäns våld mot kvinnor och killars våld mot tjejer, som vi pratade om tidigare, och så drar den kommunala nivån tillbaka sina resurser.

Vi har ett kommunalt självstyre, men för mig är det i alla fall glasklart att de pengar som vi går in med ska gå till utsatta kvinnor och till att bekämpa detta våld. Det vill jag vara väldigt tydlig med, och jag tror att vi är helt överens om detta över partigränserna. Det finns generellt ett stort engagemang i politiken för detta. Det finns också många kommuner runt om i Sverige som har ett jättestort engagemang i de här frågorna, så det är viktigt att hålla koll på detta.

Min prioritet har varit att få ut de här pengarna så fort som möjligt, för det är då de gör nytta. Nu ligger det hos Socialstyrelsen att ta in ansökningar, och vi har varit väldigt tydliga från politikens sida med att de här pengarna inte gör någon nytta i statens kassakista utan först när de når kvinno- och tjejjourer och andra organisationer.

Gränshandeln med Norge

Anf. 61 ARMAN TEIMOURI (L):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Hallberg.

I ett samtal med företagare i Värmland beskrevs ett besök i Charlottenberg, där gränshandeln med Norge omsätter ca 3 miljarder kronor varje år, som att det var som att stiga in i en dålig skräckfilm. Det var total död.

I Strömstad i norra Bohuslän jobbar över 1 400 personer inom handeln. Utan gränshandeln är det 1 200 jobb som försvinner. Bara den norska gränshandeln omsätter ungefär 25 miljarder kronor, vilket innebär ett tapp på ungefär 2 miljarder kronor varje månad.

Jag vet att frågan är mycket komplex. Men i den rådande situationen behövs ett stärkt nordiskt samarbete. Nu kommer det mycket oroväckande signaler från Norge om att man ska ha stängda gränser i ytterligare två månader.

Min fråga till statsrådet är vad regeringen och ministern kommer att göra för att hitta en bra lösning på detta.

Anf. 62 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Herr talman! Jag tackar Arman Teimouri för frågan.

Det är en mycket dramatisk nedgång i gränshandeln. Det är en viktig näring för våra gränsregioner, precis som Arman Teimouri beskriver, och därmed också en mycket viktig och angelägen fråga för mig både som utrikeshandelsminister och som nordisk samarbetsminister.

Samtliga nordiska länder är måna om att värna gränshandeln. I detta läge, när vi till och med har militär på gränsen mellan Sverige och Norge, är det en unik situation. Jag är mycket oroad över detta. Jag har tagit kontakt med samtliga ministerkollegor och bett dem att sätta in extramöten för detta i Norden. Jag kommer också att ta direktkontakt med mina nordiska ministerkollegor en och en, bland annat i Norge, eftersom jag också ser oroväckande tendenser till att detta kan bli utdraget och att vi behöver finna en lösning på frågan. Det är en svår fråga, men vi kan därmed inte

låta bli att hantera den. Jag har varit mycket aktiv, och jag kommer kanske att behöva vara ännu mer aktiv framöver för att försöka lösa detta.

Skilda förutsättningar för minskad smittspridning inom landet

Anf. 63 SULTAN KAYHAN (S):

Herr talman! Min fråga går till civilminister Lena Micko.

Coronaviruset drabbar hela Sverige, men olika mycket och på olika sätt runt om i landet. Landets regioner och kommuner har också olika förutsättningar.

Hur säkerställer regeringen att de beslut som nu fattas för att hantera smittspridningen tar landets olika förutsättningar i beaktande?

Anf. 64 Statsrådet LENA MICKO (S):

Herr talman! Jag tackar Sultan Kayhan för frågan.

Det är mycket viktigt att lägga örat till marken och ta reda på hur det verkligen ser ut runt om i vårt land. Här spelar länsstyrelserna en stor roll. De är statens förlängda arm runt om i landet. De sammanställer regelbundet aktuella lägesbilder för hur det ser ut. Tillsammans med kommunerna och tillsammans med hela samhället – alla aktörer, företag med flera – tittar de på kritiska frågor som regeringen sedan har med sig i sin analys. Jag är mycket glad över att detta samarbete fungerar så bra. Det spelar stor roll för att vi hela tiden ska kunna fortsätta att prioritera rätt när det gäller vad som behöver göras.

Jag hoppas att detta är ett samarbete som ska förstärkas och leva vidare på ett bra sätt för hela vårt samhälle, så att vi även i framtiden hjälps åt.

Stöd för att uppnå gymnasiebehörighet

Anf. 65 JOHANNA ÖFVERBECK (MP):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Isabella Lövin.

Som ny ledamot i denna församling vill jag ställa en fråga som ligger mig mycket varmt om hjärtat.

En välfungerande skolgång är en av de allra viktigaste skyddsfaktorer våra barn kan få. Utbildning och sociala relationer har stor betydelse för alla barn, men särskilt för de barn som kommer från tuffa villkor.

Covid-19 har gjort att många elever har varit hemma från skolan på grund av symtom, på grund av rädsla för smitta och ibland på grund av okunskap om vilka regler som gäller. I min hemstad Malmö har ibland uppemot 40 procent av eleverna varit hemma samtidigt. Jag är orolig för att inte tillräckligt mycket har gjorts för att stötta dessa elever som går sista året i grundskolan.

Därför är min fråga till statsrådet Isabella Lövin: Avser regeringen att vidta åtgärder som underlättar för dessa barn att avsluta grundskolan med godkända betyg och därmed bli behöriga till gymnasiet?

Anf. 66 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag tackar Johanna Öfverbeck för en mycket viktig fråga.

Vi befinner oss verkligen i en provotid då en hel del undervisning sker på distans för gymnasieelever. Men vi har behållit grundskolorna öppna.

Det är sant att det särskilt i en del områden är mycket stor frånvaro bland eleverna. I en del fall är det kanske för att de har milda symtom. Men i en del fall är det kanske för att föräldrarna känner en oro för att barnen går till skolan och kanske blir smittade och för att det finns en oro för själva pandemin.

Här har skolorna en mycket viktig uppgift att informera om vad som gäller och att skolan är öppen. Det är också mycket viktigt att skolorna erbjuder den hjälp som behövs för att eleverna ska kunna få sina slutbetyg.

Det är obligatoriskt för huvudmännen att anordna lovskola för dem som i årskurs 8 och årskurs 9 riskerar att inte bli behöriga till nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan. Utöver det kan huvudmännen frivilligt anordna annan lovskola för elever. För detta går det att söka statsbidrag.

Exportrestriktioner

Anf. 67 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Coronaviruset har snabbt spridit sig över världen och skördat tusentals och åter tusentals människors liv. Samtidigt har det orsakat en enorm inbromsning av världsekonomin.

Ett annat virus som nu snabbt sprids och riskerar att få fäste under coronakrisen är protektionismen. Det är ett allvarligt virus, vars tullar och handelshinder särskilt riskerar att drabba ett litet exportberoende och öppet land som Sverige. Protektionismen är ett allvarligt ekonomiskt hot. Men den blir också ett allvarligt hälsohot om tillgången till exempelvis läkemedel begränsas av handelsrestriktioner och fördyras av tullar.

Även EU har dessvärre under coronakrisen bidragit till protektionism genom att införa exportrestriktioner gällande skyddsutrustning till länder utanför EU. EU:s agerande riskerar att bidra till en farlig dominoeffekt. Därför måste Sverige nu slå näven i bordet och säga nej till exportrestriktioner. Kommer regeringen att göra det? Det är min fråga till utrikeshandelsministern.

Anf. 68 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Herr talman! Jag tackar Johan Hultberg för frågan.

Jag håller helt med om att coronakrisen har förstärkt de protektionistiska tendenser som vi såg redan före coronakrisen, och de har även sökt sig in i EU. De handelshinder som har uppstått inom EU, det vill säga exportrestriktioner, har vi påpekat mycket tydligt, både bilateralt från min sida ministrar emellan och gentemot kommissionen. Kommissionen har varit mycket tydlig i detta avseende med att man inte accepterar dessa restriktioner. Men det är på den inre marknaden, och vi gör allt för att få bort dem.

Sedan antar jag att Johan Hultberg också syftar på restriktioner mot tredjeländ. Där har Sverige varit den allra starkaste rösten för att vi i grunden är emot denna typ av restriktioner. För att inte helt förlora vår röst i fråga om detta har vi gått med på den typen av restriktioner om de har begränsats, och det förutsätter också att alla restriktioner på den inre marknaden kommer att tas bort. De ska begränsas i tid, och de ska begränsas i omfattning. Där har vi nått framgång också i våra krav.

Direktstöd till företag

Anf. 69 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Efter många om och men och efter initiativ från Sverigedemokraterna och press från oppositionen har regeringen äntligen gått fram med direktstöd till de många företag som lidit svåra omsättningsförluster i sviterna av covid-19.

Dessvärre har väldigt många i grunden livskraftiga företag redan inte bara gått under utan tillåtits att gå under med regeringens goda minne.

Det förslag som regeringen presenterade på en pressträff förra veckan är högst nödvändigt och alldeles självklart. Men det lämnar ändå en hel del frågeställningar i luften.

Sverigedemokraterna föreslog direktstöd redan för en månad sedan. Men regeringen har fortfarande inte levererat en proposition till finansutskottet att ta ställning till.

Isabella Lövin, hur många företag räknar regeringen med kommer att gå under och gå i konkurs helt i onödan innan vi har stöd på plats?

Anf. 70 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag tackar Dennis Dioukarev för frågan.

Vi har gått fram med historiskt stora stödpaket under en extremt kort period för att just rädda jobb, företag och människors livsuppehälle. Det är en så lång lista att jag inte på en minut hinner räkna upp alla stöd som vi har gått fram med. Men det handlar om stöd till korttidspermittering, så att ett företag ska kunna behålla sina anställda genom att staten betalar en stor del av lönen. Det handlar om borttagna arbetsgivaravgifter och olika stöd till hyran, och det handlar inte minst om sjuklöneansvaret.

Enligt Konjunkturinstitutet har vi alltså på detta sätt räddat 175 000 jobb. Hade regeringen inte gjort detta hade vi förlorat 175 000 jobb. Vi är beredda att fortsätta stödja företag så att vi klarar jobben.

Klimatkrav för stöd till flygbranschen

Anf. 71 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag skulle vilja knyta an till den tidigare diskussionen om att vi befinner oss i en kris men att den också innebär en möjlighet att ställa om till ett hållbarare samhälle.

I synnerhet när vi går in med statliga stödpengar ska vi självklart ställa krav på att företagen också presterar någonting för klimatomställningen. I Frankrike ställer man nu krav på Air France, som man ger många miljarder i statligt stöd, att de ska minska utsläppen och inte konkurrera med tåget på kortare sträckor. Här i Sverige har regeringen beslutat om 5 miljarder i ett stödpaket till flyget, varav 1 ½ miljard till Statsrådet Annika Strandhäll (S). Jag tycker inte att Maria Stockhaus riktigt fick svar på sina frågor om flyget och klimatkrav, herr talman, så jag vill fråga miljö- och klimatministern: Vilka nya krav kommer ni att ställa på flygsektorn när ni nu går in med stödpengar? Kan ministern ge ett konkret exempel på nya klimatkrav på flygbranschen?

Anf. 72 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack för frågan, Jens Holm!

Svaret till Jens Holm är att gällande det akuta paket med kreditgarantier till flyget som vi har gått fram med står det i propositionen att regeringen förväntar sig att flyget ska ställa om till de klimatmål som vi har beslutat. Det är inriktningen, och där har vi ju ett gemensamt klimatmål som är beslutat här i Sveriges riksdag.

Samtidigt ser vi hur flygbranschen har en enormt svår situation just nu, och jag utesluter inte att flygbranschen kommer att komma till regeringen med ytterligare önskingar om stöd. Om och när man gör det kommer vi att ta den diskussionen, för det handlar ju om att flyget även långsiktigt ska ställa om för att klara klimatmålen. Därför är detta som sagt ett tillfälle då vi inte kan glömma bort de långsiktiga målen, utan alla resurser ska sträva åt det hållet.

Skattebefrielse för bioolja

Anf. 73 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! I slutet av april presenterade Finansdepartementet ett förslag om att införa energi- och koldioxidskatt på vissa biooljor för värmeproduktion från 2021. Det är en skatt som kommer att leda till ökad användning av fossila bränslen, och man räknar med ökade utsläpp om ca 4 600 ton CO₂ per år. Regeringen erkänner själv att skatteförslaget kommer att leda till ökad användning av fossila bränslen.

Biooljor, som är grödebaserade, får samma energi- och koldioxidskatt som sina fossila motsvarigheter. Detta händer samtidigt som många aktörer i branschen håller på att investera mångmiljonbelopp för att ställa om sina anläggningar så att de ska kunna gå på just biooljor. Anser miljö- och klimatministern att det är värdigt en regering som säger sig föra en ambitiös klimatpolitik att inte ens pröva möjligheten att från EU-kommissionen få ett förlängt godkännande av fortsatt skattebefrielse för biooljor?

När jag ändå har tio sekunder talartid kvar vill jag å alla gränsbors vägnar tacka handelsministern för att hon gör allt hon kan för att öppna gränsen mot Norge igen.

Anf. 74 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack för frågan, Kjell-Arne Ottosson!

Från regeringens sida vill vi använda skatteinstrumentet för att kunna klara en omställning och klara klimatmålen. Vi har i januariavtalet även kommit överens om en grön skatteväxling på 15 miljarder, och vi är inne i den. En del av den gröna skatteväxlingen har vi redan genomfört genom att ta bort nedsättningen av koldioxidskatt på fossila bränslen i kraftvärmesektorn. Det har bland annat lett till att kolkraftvärmeverket i Värthamnen i Stockholm har beslutat att tidigarelägga sin stängning – det stängde redan före jul – på grund av de höjda kostnader det innebar att betala koldioxidskatt.

Detta innebär också att det blir en mer rättvis konkurrenssituation mellan biobränslen och fossila bränslen, och vi kommer att fortsätta arbeta för att gynna det som är hållbart för klimatet – vilket är biodrivmedel, inte fossila.

7 maj

Frågestund

Anf. 75 ISAK FROM (S):

Herr talman! Riksdagen bereder nu EU-kommissionens meddelande om den gröna given. Den gröna given är en tillväxtstrategi som syftar till att ställa om EU:s politik till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp år 2050.

Vi socialdemokrater ser att den gröna given kan medföra stor klimatnytta och bättre konkurrensförhållanden, inte minst för vår svenska industri, men nu får vi oroväckande signaler om att både sverigedemokrater här i Sveriges riksdag och flera konservativt styrda länder i EU vill skjuta på den gröna given. Man vill omarbeta den helt eller ta bort den. Hur ser miljö- och klimatministern på möjligheten att genomföra den gröna given i ljuset av den skepsis som har börjat breda ut sig?

Anf. 76 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack för en väldigt viktig fråga, Isak From!

Det är en framtidsfråga, inte bara för Sverige och EU utan för hela världen och mänskligheten, att vi klarar av att styra bort från ohållbara produktionsmönster och beroende av fossila bränslen. Sverige driver på väldigt hårt för att the Green Deal, den gröna given, ska vara i centrum för en grön återuppbyggnad när EU-kommissionen kommer med räddningspaket för EU:s medlemsländer.

Det finns medlemsländer som har uttryckt sig väldigt skeptiskt till detta; man tycker att vi ska ta bort det, ta bort priset på koldioxid och bara ägna oss åt att återhämta ekonomin. Det skulle dock verkligen vara att slösa bort både tid och pengar som vi inte har. Vi har en möjlighet att ställa om till något mycket mer hållbart och motståndskraftigt som också kan ge både Sverige och EU konkurrensfördelar i en värld där vi ser att klimatkrisen bara blir större och större.

Handelshinder på EU:s inre marknad

Anf. 77 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! EU:s inre marknad är enormt viktig för Sverige, men inte bara för oss – den är ju en av EU:s absolut viktigaste styrkor. Därför är det väldigt tråkigt att se hur EU misslyckades med att hantera coronakrisen inledningsvis. I stället för att värna den inre marknaden såg vi många exempel på det motsatta; jag behöver bara nämna Frankrike och Mölnlycke, så vet ni vad jag pratar om.

Alla jag har hört har beklagat detta, och trots det är det tio länder som fortfarande har handelshinder. Statsrådet svarade nyss på en fråga att vi i Sverige har varit tydligt emot detta men att vi inte har sett resultat. Jag menar att EU måste se till att värna den inre marknaden och motverka det protektionistiska agerande vi nu ser. Handeln är lösningen, inte problemet.

Jag vill fortsätta på den fråga som min kollega Johan Hultberg hade, för jag tycker inte att han fick svar. Det handlar om exportrestriktioner, och Johan Hultbergs fråga var om Sverige kommer att säga nej nästa gång

Anf. 78 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Herr talman! Tack för två viktiga frågor, Jessika Roswall!

Om vi börjar med den inre marknaden håller jag helt med ledamoten om att det är fullständigt oacceptabelt att den inre marknaden inte har varit fungerande nu. De restriktioner som har funnits har Sverige kraftfullt agerat mot – både praktiskt bilateralt, som jag nämnde, men också gentemot kommissionen. Vi ser att den möjlighet som finns för kommissionen eller ett enskilt land att gå vidare och anmäla detta till EU-domstolen innebär en lång process, men vi ska inte backa från det om det är nödvändigt. Vi måste dock se till att det blir press på de här länderna så att det blir snabba åtgärder och inte bara avvakta en domstolsprocess. Vi gör alltså allt vi kan där, och jag ser att kommissionen är på vår linje i detta.

När det gäller restriktioner mot tredjeland har Sverige som sagt varit en tydlig röst om det kommer ytterligare restriktioner i nästa beslut. Jag vill inte spekulera i hur vi kommer att ställa oss till det, men vi har fått ned antalet produkter som omfattas och fått det förkortat i tiden. Min förhoppning och förväntan är att det inte ska finnas efter den här perioden av restriktioner.

Åtgärder mot smittspridning på äldreboenden

Anf. 79 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Herr talman! Antalet avlidna i covid-19 fortsätter att öka, och i dag kommer siffran för vårt land med all sannolikhet att överstiga 3 000. Den största delen av dessa är 70 år eller äldre, och hälften av dem bodde på särskilt boende. Regeringen har helt och hållet misslyckats med att skydda våra äldre från smittan. Det innebär att många just nu kvävs till döds på sina boenden, utan tillgång till vare sig syrgas eller annan vård de behöver.

Jag vill fråga statsrådet Lövin: Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att stoppa smittspridningen och minska dödligheten orsakad av pandemin på våra äldreboenden?

Anf. 80 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Ann-Christine From Utterstedt, för frågan!

Det är klart att vi alla känner en stor sorg över de dödsfall som sker till följd av pandemin. Uppenbarligen finns det brister som vi behöver utvärdera i den strategi som vi har försökt att följa, som handlar om att skydda de äldre. Detta gäller även kommunerna, som ju har ansvaret för äldreomsorgen.

Några av de delar som vi kommer att behöva titta närmare på handlar om utbildningen och kompetensen hos dem som arbetar i äldreomsorgen, om att deras arbetsvillkor är rimliga, om att man har fasta anställningar och om att man har en kontinuitet i dem man arbetar med. Vi kommer naturligtvis att behöva utvärdera det som har hänt noga och dra lärdom av det.

Anf. 81 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! För en månad sedan lovade regeringen att Sverige skulle sätta igång med en storskalig coronatestning av befolkningen inom några veckor, men inget har ännu hänt.

Systematisk testning är en mycket viktig åtgärd i kampen mot viruset för att få veta hur omfattande smittspridningen är och för att begränsa den. Länder som har klarat sig väl, exempelvis Taiwan och Sydkorea, startade tidigt med tester och smittspårning. Danmark har lyckats testa mer än dubbelt så många som Sverige, och Norge har testat tre gånger så många.

Därför vill jag fråga vice statsminister Isabella Lövin: När kommer en storskalig coronaprovtagning av befolkningen i Sverige?

Anf. 82 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Boriana Åberg, för frågan!

I månadsskiftet mars–april gav regeringen Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell teststrategi för att se till att antalet tester ökas. Vid detta tillfälle testades ca 12 000 personer per vecka. Nu ser vi hur antalet testade ökar vecka för vecka – vecka 18 togs prov på över 29 000 individer. Det finns länder som har testat mer än Sverige, men det finns också länder som har testat mindre.

Vi ska dock testa mer. Regeringen har skjutit till 1 miljard kronor för utökad testning. Det är inte brist på pengar som gör att testningen inte har ökat mer. Vi avser att se till att den ska fortsätta att öka så att man över huvud taget inte ska ha några begränsningar i detta, i synnerhet när det gäller samhällsviktig personal, personal inom äldreomsorgen och så vidare.

Frihandels framtid

Anf. 83 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till utrikeshandelsminister Anna Hallberg.

Vi har ju inte bara en smittspridningskris i världen, utan vi har också en ekonomisk kris som till stora delar beror på stora problem i vår utrikeshandel. Vi har, som vi har hört tidigare i dag, sett problem på EU:s inre marknad. Vi har också problem inom Världshandelsorganisationen, och vi ser en ökande protektionism. Sedan har vi Sverige, som alltid är en stark frihandelsvän och som är väldigt exportberoende.

Min fråga till statsrådet är hur statsrådet ser på frihandels möjligheter postcorona och vad regeringen gör för att bidra till att få igång den internationella handeln igen.

Anf. 84 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Herr talman! Tack, Åsa Eriksson, för frågan!

Som jag sa tidigare har coronakrisen verkligen förstärkt de protektionistiska tendenser vi såg före krisen. Vi hade stora utmaningar i handeln före krisen, och nu har de förstärkts både i EU och globalt. Detta är väldigt oroväckande.

Jag är också orolig för att man nu säger att man ska flytta hem produktionen, handla mindre och sluta sina respektive länder. Det är inte lösningen, utan lösningen är att handla mer. Att ha öppna gränser och en rättvis och fri handel är fortfarande helt avgörande, även efter krisen. Annars stannar hjulen, och det skulle dessutom missgynna utvecklingsländer och länder som då inte får förmågan att resa sig ur fattigdom.

Att vi ska ha en öppen och fri handel handlar också om solidaritet. Då handlar det även om att EU och vi som ett land inom EU måste agera på den globala och internationella arenan – inte minst genom WTO, som måste stärkas nu. WTO var i kris före pandemin, och man är i en ännu djupare kris nu. Nu får vi ta nya tag även på den globala arenan, och där ska Sverige vara en tydlig och stark röst.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 7 (forts. från § 5) **Naturvård och biologisk mångfald** (forts. MJU15)

Naturvård och

biologisk mångfald

Anf. 85 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Det är inget nytt i jordens historia att arter dör ut; i ett längre perspektiv beräknar man att 99 procent av alla arter som har uppstått har dött ut. Däremot sker det nu med en högre hastighet än tidigare, och människan är en stor anledning till det.

Förra året presenterade Ipbes, FN:s organisation för biologisk mångfald, en rapport som bekräftar att förlusten av biologisk mångfald är ett av världens akuta miljöproblem. Det är viktigt att säga att de riktigt stora hoten finns globalt, och där måste Sverige agera för att sätta press på de länder som har en obefintlig eller direkt skadlig politik för natur och miljö.

För några veckor sedan kom den nya rödlistan över hotade arter i Sverige. Det större antalet arter som är hotade där kan delvis förklaras av att fler arter har bedömts, men vi kan också se att andelen hotade arter har ökat. Rödlistan är därför viktig att följa noggrant framöver. Detta gäller inte minst de faktorer som pekas ut som viktiga, såsom förekomsten av invasiva arter och den utsatta situationen i vår havsmiljö.

Det konstateras att havsmiljön är särskilt utsatt men också att vi vet alldeles för lite om den. Därför har Moderaterna satsat särskilt på åtgärder för havs- och vattenmiljö och mot bland annat övergödning. Vi har också påpekat att forskningsfinansiären Formas bör prioriteras med avseende på klimatförändringarnas påverkan på den marina miljön och den biologiska mångfalden i hav och vatten.

Tillsammans med vår satsning på klimat- och miljöbistånd kan detta göra skillnad på riktigt för situationen i både de svenska vattnen och världshaven, medan till exempel regeringens plastpåseskatt är ett tomt slag i luften eftersom den inte alls kommer åt det globala problemet med plast i haven – det är ju inte de svenska plastpåsar som är problemet.

Herr talman! En fråga som är akut relevant i dessa tider är den olagliga handeln med vilda djur. Vi vet inte med säkerhet hur coronasmittan uppkom, men det finns misstankar som kopplar den till djurmarknaderna i Kina. Alldeles oavsett har det nu satts ljus på de oacceptabla villkor som råder på dessa marknader, med tamdjur i burar som trängs med vilda djur under orimliga och ohygieniska förhållanden.

Utöver att det är ovärdigt för djuren och deras välmående kan dessa hemska platser ge upphov till smittor som i värsta fall kan skapa globala pandemier med risk för människors liv.

Vi måste agera mot den olagliga handeln med vilda och hotade djur och sätta press på Kina och andra länder som ser mellan fingrarna med kriminell verksamhet och som tillåter dessa marknader. Här bör vi lyfta på varje sten för att sätta press genom WHO och handelsavtal eller i andra former.

Herr talman! Det här är ett betänkande med många olika delar, och jag tänker uppehålla mig en stund vid vargen.

Utskottet riktar i dag ett tillkännagivande om att regeringen ska se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas. Utskottet menar att besluten om licensjakt behöver beakta det demokratiskt fattade beslutet om målet för vargstammen. Hänsyn bör också tas till hur rovdjursförekomst påverkar älgstammens storlek och till hur människors trygghet och livskvalitet påverkas.

Utskottet konstaterar att ingen av våra rovdjursarter på den skandinaviska halvön i dagsläget är utrotningshotad. Enligt utskottets bedömning kan därför en fortsatt riktad och selektiv jakt på varg genomföras utan att den påverkar vargens gynnsamma bevarandestatus. Sveriges lantbruksuniversitet och projektet Skandulv visar också att det är rimligt utifrån nuvarande nivå på vargstammen.

Alla partier brukar betona det svenska jordbrukets konkurrenskraft. I den krissituation som samhället befinner sig i nu talas det alltmer om jordbrukets roll för självförsörjning och beredskap. Då måste vi också vara medvetna om den negativa effekt som en stor koncentration av varg utgör för just våra bönder.

I dag diskuterar vi också biologisk mångfald i naturen i stort. Vi ser områden där betesdjur försvinner och djurproduktion läggs ned på grund av vargen, vilket i sin tur skadar just den biologiska mångfalden.

Tillkännagivandet till regeringen är därför viktigt. Men Moderaterna vill gå längre. Två år i rad har det inte blivit någon licensjakt på varg, trots att antalet vargar beräknas vara större än det antal som riksdagen kommit överens om. Det är oacceptabelt och måste ändras.

Vi tror att vargstammen behöver minskas till riksdagens nedre mål om 170 individer under en tid för att minska koncentrationen där den är som störst men också för att bygga upp acceptansen för den förda rovdjursförvaltningen. Den framtida förvaltningen behöver bättre harmonisera med de människor som ska leva och verka i vargområden.

Herr talman! Vissa djur har en kraftig påverkan på den biologiska mångfalden och andra djurs och människans livsmiljö.

Det ökade antalet sälur utmed Sveriges kustlinje orsakar allvarliga skador för kustfisket. Riksdagen har drivit regeringen framför sig, och nu har möjligheten till licensjakt på gråsäl införts.

I Naturvårdsverkets förslag om jaktöversyn har också föreslagits att jaktförordningen ska ändras för att möjliggöra licensjakt på samtliga arter av säl, det vill säga även knobbsäl och vikare. Det är viktigt, och det hade varit bra om riksdagen hade kunnat uttrycka sitt tydliga stöd för detta, eftersom de skador som dessa orsakar på fångst- och fiskeredskap är likartade de som gråsäl ger upphov till. Det skulle inte hota sälbestånden, men det skulle minska konflikterna mellan fiskerinäringen och sälarna.

Skarven i Östersjön och Västerhavet har också en betydande inverkan på fiskebestånden, dels eftersom de äter stora mängder fisk som även yrkesfiskare fiskar efter, dels eftersom de orsakar stora skador på redskap.

För skarven behöver regionala förvaltningsplaner inrättas i alla berörda län i Sverige för att förvaltningen ska fungera bättre, och skydds jakt bör tillåtas på skarv i fiskeområden under fredningstider.

Slutligen en fråga som också den är viktig i ljuset av den kris vi befinner oss i, och som har satt ljus på behovet av en trygg livsmedelsförsörjning.

Modern växtförädling är en framtidsfråga avseende den globala livsmedelsförsörjningen men också vad gäller miljö och klimat. Genetiskt modifierade organismer, GMO, bidrar till att grödor får nya önskade egenskaper, som ett större vitamininnehåll och ökad resistens mot skadeangrepp samt att de tål torka bättre. Men inte en enda GMO har godkänts för odling i EU sedan det nya regelverket infördes i början av 2000-talet. Det är tydligt att gentekniklagstiftningen är föråldrad och måste moderniseras och dessutom göras mer teknikneutral för att möjliggöra ökad livsmedelsförsörjning och mindre miljö- och klimatpåverkan från jordbruket.

Riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen 2019 om att åstadkomma just en moderniserad och teknikneutral gentekniklagstiftning. Vi förväntar oss naturligtvis att regeringen arbetar skyndsamt för att få detta på plats i EU.

Avslutningsvis, herr talman, handlar dagens debatt om att värna den biologiska mångfalden så att naturen ska kunna motstå och återhämta sig från påfrestningar utan att ta allvarlig skada och om biologisk mångfald som en förutsättning för att ekosystemen ska fungera och för de ekosystemtjänster som vi drar nytta av varje dag. Men detta måste ske med beaktande av sociala och ekonomiska villkor för människor i vårt land och deras livskvalitet, försörjning och vardag.

Vi moderater står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 5.

Anf. 86 MATS NORDBERG (SD):

Herr talman! Beträffande naturvård och biologisk mångfald står vi sverigedemokrater bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till vår reservation 33 om miljöåtgärder i skogsbruket.

Herr talman! Årets upplaga av rödlistan inkluderar skogsharen, björktrasten och skrattmåsen. De är inte sällsynta, men de har minskat i utbredning. När vi använder rödlistan måste vi i våra förslag ta hänsyn till dess olika kategorier. Kategorierna akut hotade och starkt hotade innebär stor risk att arten försvinner, medan kategorierna sårbara och nära hotade innebär betydligt mindre risk.

Att motivera stoppandet av en avverkning med att en rödlistad art finns eller kan förväntas finnas där är alldeles för vagt. Konstaterad förekomst av en akut hotad art bör däremot föranleda åtgärder. Det är det här som är en av de stora svagheterna med nyckelbiotopsdefinitionen som den var från början.

Herr talman! Barrskogarna dominerar såväl Sveriges natur som miljödebatten. Men av tio skogslevande arter som försvunnit de senaste 50 åren hade hela nio sin huvudförekomst i Götaland, framför allt i Skåne, och den tionde på en Mälärö. De levde till helt övervägande del i lövskog gränsan-

de till jordbruksmiljö. Detta indikerar var fokus nu bör ligga för miljövården: på att markägare som vill skapa, sköta och bevara lämpliga biotoper för akut hotade och i andra hand starkt hotade arter måste prioriteras och ges skälig ersättning.

Det är också mycket viktigt att bevara ett lönsamt jordbruk med öppna landskap i hela Sverige.

Herr talman! Almen och asken är nu rödlistade som akut respektive starkt hotade. Alm och ask är värdräd för åtminstone ett hundratal andra organismer, så många arter står på spel här. Det behövs därför ett riktat växtförädlingsprogram för att skapa resistens mot almsjuka och askskottsjuka. Jag nämner detta som exempel på hur riktade åtgärder mot mest akut hotade arter kan skapa mycket stor miljönytta.

Herr talman! I en subtropisk eller tropisk lövskog lever ofta hundratals trädarter och ännu fler andra arter som är knutna till träden. De har utvecklats tillsammans under årmiljoner och är som regel mycket störningskänsliga. Uthålligt skogsbruk i den här typen av skogar har visat sig mycket svårt. Efter flera omgångar av plockhuggning av de mest värdefulla träden övergår skogen ofta till betesmark, jordbruk eller plantager. Därför har internationella forskare utvecklat så kallad grön infrastruktur med målet att skydda de värdekärnor som kan finnas kvar av kvarvarande skog, som ofta är statsägd, och att etablera spridningsvägar mellan dessa. Under de här förhållandena är det en bra modell som vi stöder och tycker att Sverige ska stödja.

Grön infrastruktur är dock inte anpassad till svenska skogar. Det nordliga barrskogsbältet, från Norge till östra Ryssland, är präglad av en lång historia av upprepade istider och skogsbränder. Arterna har anpassats till återkolonisering över små och stora avstånd, över kort och lång tid. Det har nog bidragit starkt till att vi i Skandinavien har kunnat nyttja våra skogar under hundratals år utan stora förluster av biodiversitet.

Vår skog är inte fragmenterad. Den börjar i Skåne och slutar i Norrbotten. Däremot är ägandet fragmenterat. En fungerande miljövård måste utgå från just detta, för det är faktiskt en tillgång.

Herr talman! Länsstyrelsernas rapporter om grön infrastruktur heter handlingsplaner. De innehåller kartor med inritade tänkta värdekärnor, ofta framtagna utan samråd med markägarna och ofta innehållande merparten av deras slutavverkningsmogna skog. Om dessa planer verkställs på enskild mark kommer de att allvarligt skada viljan att bedriva uthålligt skogsbruk. Det kommer att bli som med nyckelbiotoperna men i större skala. Pågående äganderättsutredning leder förhoppningsvis till att detta aldrig tillåts ske, för den största tillgången vi har i svensk miljövård är intresserade och långsiktiga markägare och brukare.

Herr talman! Kött och skinn från säl får i dag inte säljas inom EU. Att inte ta till vara kroppen upplevs av många jägare som oetiskt och minskar viljan till jakt. Det är därför positivt för både fiskar och fiskare att riksdagen har beslutat att regeringen ska ta fram en strategi för att försöka få EU att skapa ett undantag för försäljning av sälprodukter.

Vi vill från SD:s sida även utöka licensjakten på säl till knobbsäl och vikare, eftersom även dessa populationer har växt sig alltför stora och problembilden är likadan som för gråsäl.

Vad gäller skarven påverkar den, liksom sälen, fiskbestånden mycket negativt och förstör levnadsbetingelserna för många arter där de häckar, i

skärgården liksom vid insjöar. Mer skydds jakt behövs, men skarven är svårjagad. En effektiv och skonsam metod är att doppa äggen i paraffinolja, vilket hindrar fosterutvecklingen. Denna metod bör därför användas i större omfattning.

Sverige bör verka för undantag från EU:s fågeldirektiv beträffande allmän jakt på skarv. Vi vill även att EU:s art- och habitatdirektiv liksom fågeldirektivet ska omarbetas så att fler konkreta förvaltningsbeslut överförs till berörda länder. På EU-nivå ska det vara övergripande regler.

Herr talman! Vargkoncentrationen har vi redan hört om. Den är hög i stora delar av Svealand och södra Norrland. Där jakt, friluftsliv och djurhållning tidigare varit viktiga delar i människors liv känner man nu stor och berättigad oro för sina tamdjurs säkerhet. Detta påverkar livskvaliteten på landet, och vi har därför stöttat utskottsinitiativet om utökad licensjakt.

Varens referensvärde för gynnsam bevarandestatus fastställdes 2013 av riksdagen till mellan 170 och 270 individer. Naturvårdsverket har senare bedömt att det behövs minst 300 vargar för gynnsam bevarandestatus, men förvaltningsbeslut kan inte byggas på nivåer som strider mot riksdagens beslut.

Alltsedan riksdagsbeslutet 2013 har vi förordat att 170 individer bör vara referensnivå för förvaltningen. Det är en väl underbyggd nivå, och som nämnts bygger den bland annat på Skandulvs forskningsrapport från 2012. Med en låg referensnivå har man möjlighet att oftare genomföra licensjakt, som kan riktas mot områden där koncentrationen är för hög.

Vi sverigedemokrater anser att förnuftigt brukande gynnar en rik natur. Kombinationen av jordbruksmark och skogar i olika åldrar, med genomtänkta övergångszoner mellan jord- och skogsbruk, genererar hög artrikedom. Det är viktigt att skapa förutsättningar för ett mer lönsamt lantbruk över hela landet.

Vi är övertygade om att det är ägare som ska vara huvudpersonerna i naturvården, med stöd av myndigheterna. Vi har därför alla i denna kammarare en läxa att göra: att kämpa hårdare för det svenska skogs- och lantbruket och sätta brukarna i fokus, inte tjänstemännen.

Anf. 87 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag förstås står bakom Centerpartiets samtliga reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 21 och 30.

Den senaste tiden har det mesta i våra liv kretsat kring coronapandemin och dess konsekvenser för människor, jobb och företagande. Något som vi kan se, när vi ska hålla social distansering, är att människor vistas mer i naturen. För oss som bor på landsbygden är social distansering inget nytt. Vi lever redan glest, nära naturen och har inte heller drabbats lika hårt som människor i storstäder, som lever tätt inpå varandra.

Det finns mycket jag skulle vilja säga om frågorna i betänkandet och om hur vi som beslutsfattare måste ha ett helhetsperspektiv där vi kan värna vissa saker men också ta hänsyn till de människor som drabbas av våra beslut. Jag kommer förstås inte att ta upp allt som finns med i betänkandet, utan jag har valt ut vissa delar.

Centerpartiet vill att de som verkar nära naturen ska vara en självklar del i arbetet med att bevara den biologiska mångfalden. Därför vill vi utveckla metoder och styrmedel som utgår från att enskilda markägare kan

och vill vara med i arbetet för biologisk mångfald och ersätts för den nytta de bidrar till. Ett öppet och rikt odlingslandskap och ett aktivt skogsbruk är en förutsättning för biologisk mångfald.

Åkermarken är en ovärderlig resurs i Sverige. Tyvärr ser vi att värdefull åkermark exploateras för byggnation av bostäder, industrier och infrastruktur. Givetvis kommer vi att behöva bygga på åkermark även i framtiden, men Jordbruksverket pekar i ett antal rapporter på att åkermarkens långsiktiga värden ofta får stå tillbaka för mer kortsiktiga ekonomiska värden. För att åkermarken ska bevaras och exploateringen minska måste vi öka skyddet av åkermark.

Herr talman! Att skydda värdefull natur och hotade arter är en central uppgift för miljöpolitiken. För att naturvärden ska vara långsiktigt hållbar behöver den bygga på legitimitet och delaktighet från dem som berörs. Med äganderätten kommer ett ansvar och intresse av att långsiktigt förvalta den resurs man äger. Engagerade markägare och brukare är det långsiktigt mest hållbara sättet att vårda vår natur.

Naturvärden förutsätter både att ägande- och brukanderätten värnas och att det finns en balans mellan bevarande och brukande. Det är ofta i den betade hagen, i den under generationer skötta skogen och på ängen där gräset slås som de största naturvärdena och den biologiska mångfalden finns. Centerpartiet anser därför att skogsvårdslagstiftningen ska fortsätta att bygga på jämbördiga mål om brukande och bevarande. Den principen har varit framgångsrik när det gäller att utveckla både skogsnäringen och det ökade miljöskyddet.

Värdefull natur förstås kan behöva utökat skydd, men det innebär samtidigt ofta att äganderätt och brukande begränsas. Det måste vara en självklarhet att både ägare och brukare ersätts för de inskränkningar som görs. Flera av dessa frågor har Centerpartiet fått med i januariavtalet. Dessa frågor utreds nu, och lagstiftning ska vara på plats under mandatperioden.

Herr talman! En viktig del av jakten är arbetet med att motverka invasiva arters etablering. Om vi ska lyckas med det arbetet behövs en klassificering som avgör vilka arter som är invasiva. I dag är bland annat skarv skyddad enligt EU:s fågeldirektiv, trots att den inte är naturlig i den svenska miljön och orsakar skada på det svenska ekosystemet. På grund av skarvens utbredning och dess skador på naturen vill Centerpartiet att skyddsjakten på skarv ska utökas.

De senaste åren har gråsälsstammen ökat, vilket har påverkat fisket negativt. Beslutet att ändra jaktförordningen sommaren 2019, vilket gav Naturvårdsverket möjlighet att besluta om licensjakt på säl, var ett steg i rätt riktning. Licensjakten bör dock utvidgas till att omfatta både vikare och knobbsäl, eftersom sälarnas konsumtion av fisk är ett allvarligt hot mot torsken och behöver begränsas.

Herr talman! Regeringen har sedan ett par år tillbaka försökt implementera EU:s nya vapendirektiv, som syftar till att stoppa terrorism och våld. Centerpartiet menar att det är viktigt att vända på varje sten för att agera mot terrorism och våld, men i detta sammanhang är det viktigt att adressera frågan om illegala vapen, inte legala vapen som handhas ansvarsfullt. För Centerpartiet är det viktigt att genomförandet av EU:s vapendirektiv inte går långt utanför vad direktivet kräver och inte innebär onödigt krångel för laglydiga jägare och sportskyttar.

Herr talman! Vildsvinsstammen har vuxit explosionsartat de senaste åren. Vildsvinen orsakar skador på åkermark, ökar antalet trafikolyckor och gör till och med skador på ungskog. Centerpartiet anser därför att en ny myndighet, viltmyndigheten, ska inrättas som mer effektivt kan hantera de brister som i dag förekommer i viltförvaltningen.

Centerpartiet vill att viltkött lyfts fram som en resurs i stället för att man pratar om köttet som en belastning. För att göra detta möjligt vill vi bland annat se förenklade regler som underlättar möjligheterna att få ut viltkött till privatpersoner, butiker, offentliga kök och restauranger. Detta är redan på gång, och jag hade glädjen att få berätta om detta för någon vecka sedan.

Herr talman! I betänkandet finns en motion om samförvaltning av den skandinaviska vargstammen, skriven av kristdemokraten Kjell-Arne Ottosson. En motion i samma ämne har jag själv och min kollega Daniel Bäckström från Värmland skrivit. Även moderaten Pål Jonson från Värmland har skrivit en motion med samma tema. Tyvärr har motionen om samförvaltning av den skandinaviska vargstammen inte lett till ett tillkännagivande.

Vi anser att vi genom samförvaltning med Norge skulle kunna minska vargstammen där den är som tätast, vilket är helt i enlighet med vad riksdagen har fattat beslut om tidigare. Förra veckan visade DNA-inventeringen av varg att vi hade 353 individer. Några av dessa rör sig förstås över den svensk-norska gränsen. Norge brukar rapportera knappt 100 individer årligen. Eftersom vi inte ska dubbelräkna individerna hamnar vi då på runt 400 individer. Forskare säger att ungefär 10 procent av individerna inte hittas i DNA-inventeringen. Det skulle innebära att vi har 440 individer plus de valpar som har fötts under året.

Om vargstammen behandlades som en gemensam skandinavisk vargstam skulle det totala antalet vargar kunna vara färre än i dag med resultatet att konflikten skulle kunna dämpas. Därmed skulle de drabbade få en större acceptans för vargen, vilket även var en del av det tidigare fattade riksdagsbeslutet.

När regeringen inte följer besluten som riksdagen har fattat undermineras hela förtroendet för den svenska rovdjursförvaltningen. Dagens indelning i flera förvaltningsområden leder i praktiken till att koncentrationen av varg i delar av landet ökar alltmer, eftersom gränsdragningen mellan förvaltningsområdena tenderar att bli ett hinder snarare än ett stöd för förvaltningen av vargstammen.

För att ta hänsyn till såväl vargstammens bevarande i Sverige som vad det samlade rovdjurstrycket innebär för människors möjligheter att bo och bedriva verksamheter i rovdjurstäta områden vill vi i Centerpartiet ha en situation där vi när det gäller vargen genom samförvaltning, ökad licensjakt, enklare skydds jakt samt en jämnare fördelning av antalet djur över hela landet uppnår det som riksdagen tidigare har beslutat.

Anf. 88 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det är ett omfattande betänkande som vi debatterar. Det handlar om naturvård och om biologisk mångfald. Ett område som tyvärr oftast glöms bort om man diskuterar naturvård och biologisk mångfald är vår marina miljö, alltså våra havsmiljöer.

Vi i Vänsterpartiet har ett förslag i det här betänkandet om att fler havs-områden ska skyddas i internationellt vatten. I dag är internationellt vatten extremt dåligt skyddat. Mindre än 1 procent av det internationella vattnet i världen är skyddat över huvud taget. Samtidigt ser vi ett växande intresse för ökat fiske och ökad utvinning av mineraler, gas, olja etcetera i områden som ligger utanför det nationella territoriet. Det här är som sagt inte alls reglerat.

Herr talman! Jag är väldigt glad över att utskottet och regeringen går helt och hållet på den linje som vi i Vänsterpartiet har motionerat om och som vi lyfter upp i reservation 35, nämligen att vi vill skydda 30 procent av internationellt vatten. Det här är en fråga som man nu förhandlar om inom FN:s havsrättskonvention, Unclos. Glädjande nog är regeringens svar att man driver frågan om ett 30-procentigt skydd, och hela utskottet står också bakom det. Jag behöver helt enkelt inte yrka bifall till reservation 35, för den har blivit helt och hållet tillgodosedd. Det är jag som sagt mycket glad och tacksam för.

Men jag tycker att vi också bör ägna en tanke åt hur vi skyddar den marina miljön här i Sverige. Ungefär 10–15 procent av våra hav har någon form av skydd – det kan vara ett naturreservat, ett Natura 2000-område eller en nationalpark som Kosterhavet – men samtidigt tillåts storskalig bottentrålning i stora delar av de här skyddsområdena. I 30 av våra 300 marina reservat tillåts bottentrålning. Till ytan räknat får man bottentråla i ungefär hälften av våra marina reservat.

Att bottentråla är ungefär som att köra ut en ångvält på bottarna i våra hav. Det dödar allt som växer och finns där om det vill sig illa. Det är extremt destruktivt för det marina livet. Jag förstår inte hur vår regering kan tillåta bottentrålning i våra marina reservat. Därför vill jag skicka en tydlig uppmaning till vår regering att agera mot detta. Det är jättebra att skydda fler områden, men kvaliteten behöver också värnas i områdena. Se till att inte tillåta bottentrålning i marina reservat! När det är gjort kan vi stoppa bottentrålning helt och hållet, för vi behöver ha mycket skonsammare fiskemetoder.

Herr talman! Olyckligtvis finns ett tillkännagivande i det här betänkandet som handlar om att underlätta för licensjakt på varg i områden där vargstammen kan minskas. Det här är väldigt fluffigt formulerat i ett politikområde som är extremt känsligt. Jag trodde att vi i den här församlingen var överens om att rovdjursförvaltning och biologisk mångfald ska vila på vetenskaplig grund och att vi ska ta in vad experterna berättar för oss om hur det ser ut i vår natur.

Man snyter ur sig uttalanden om att vi ska pressa ned vargstammen – det hörde vi från Moderaterna här tidigare – till en population på 170 vargar. Det är det absolut lägsta i ett intervall på 170–270 vargar, vilket redan i sig är helt godtyckligt. För det vet väl alla här att det är helt godtyckligt? De borgerliga partierna tog 2013 fram det intervallet gällande vargpopulationen tillsammans med Sverigedemokraterna.

Som vi hörde tidigare menar Naturvårdverket att vi behöver en mycket större vargpopulation. Talar man med initierade forskare och internationella forskarpaneler får vi en rekommendation som är ännu högre.

När jag har sagt detta vill jag också säga, herr talman, att det finns en lätt fixering vid siffror och populationsstammar när det gäller förvaltningen av våra fem rovdjur i Sverige. Det handlar om så mycket mer än bara

antalet individer. Hur ska vi kunna ha livskraftiga rovdjursstammar i vårt land – björn, varg, lo, järv och kungsörn – som inte är hotade? Det tycker jag är en av knäckfrågorna i det här.

Vi ska självklart se till att vi har populationer som är livskraftiga och som får växa. Då kan man inte lägga sig längst ned i någon form av godtyckligt spann som moderater, sverigedemokrater och centerpartister med flera vill göra.

Minst lika viktigt är att vi behöver stärka den biologiska mångfalden och se till att våra djur har någonstans att leva över huvud taget. Moderaterna talade här om Artdatabanken tidigare, och Artdatabanken pekar på att det skogsbruk som vi har i dag sannolikt är det största hotet mot att vi ska kunna ha livskraftiga stammar av olika sorters djur. Vi har i dag ett skogsbruk som är ensidigt fokuserat på kalhyggen. Man tar helt enkelt bort den miljö där våra djur lever. Vi behöver ha ett hållbarare och mer skoningsamt skogsbruk. Vi behöver också skydda fler områden. Då kan vi värna hotade arter.

Vad gäller vargen behöver vi också en genetisk förstärkning. Vi behöver underlätta för naturlig invandring av vargar från exempelvis Finland och Ryssland. Vi behöver göra mycket mer för att bekämpa den illegala jakten. I fjol var det ingen skydds jakt på varg, men samtidigt vet vi att vi har en tjuvjakt i det här landet av ett kanske lika stort antal vargindivider som antalet vargindivider som man skjuter av under ett år då det är skydds jakt. Risker att åka dit för tjuvjakt är extremt liten i Sverige. Vi gör alldeles för lite för att bekämpa den illegala jakten.

Jag tycker även att vi kan göra mycket mer för att stärka det folkliga stödet för vår rovdjurspolitik. Vi behöver avsätta mer pengar till exempelvis skydd av tamdjur, så att man kan bedriva jordbruk i områden där det finns rovdjur.

Människor och rovdjur kan självklart leva tillsammans. Det har vi kunnat göra i hundratals år. Vi i den här församlingen ska inte göra oss till megafoner för dem som vill skjuta av hart när vartenda rovdjur vi har i landet. Jag yrkar därför avslag på förslaget om tillkännagivande om att utöka licensjakten i Sverige.

Anf. 89 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation nr 21, även om vi självfallet står bakom alla våra reservationer.

Som vi har hört tidigare spänner detta betänkande vitt och brett över många olika ämnen; talartiden skulle behöva vara betydligt längre än åtta minuter för att hinna tala om allt. Det blir därför några korta nedslag om vissa motioner. Jag kommer självfallet även att tala om det tillkännagivande om licensjakt på varg som vi eventuellt kommer att hinna ta beslut om här senare i dag eller nästa vecka.

I går hade vi debatt om kemikaliepolitik. Flera av oss pekade då på vikten av att vi kan använda kemikalier för att vår vardag ska fungera, bland annat inom matproduktion. Men vi måste göra det på ett ansvarsfullt sätt och med god kontroll. Precis detsamma ska gälla när vi jobbar med GMO, genetiskt modifierade organismer. GMO innebär både möjligheter och risker. Kristdemokraterna anser att möjligheterna ska tas till vara samtidigt som riskerna ska förebyggas på lämpligt sätt. Försiktighetsprincipen ska gälla vid introduktion av nya GMO-grödor.

Herr talman! Apropå att debatten spänner vitt och brett går jag nu från GMO till fåglar. En art som vi har hört om tidigare i dag och som vi ofta hör om på nyheterna är skarven och dess härjningar. På flera håll i de svenska skärgårdarna har övriga sjöfåglar trängts tillbaka samtidigt som mellanskarven har brett ut sig. Skarven har visat sig vara mycket livskraftig vid våra svenska kuster.

Kristdemokraterna anser att mellanskarvens antal behöver decimeras betydligt och begränsas främst genom jakt. Tyvärr sätter EU:s fågeldirektiv upp hinder för det. Kristdemokraterna föreslår därför att fågeldirektivet ska uppgraderas så att skarven förs upp på listan över jaktbara arter. Då blir det möjligt för Sverige att besluta om allmän jakt på skarv. I nuläget är det endast möjligt att besluta om skydds jakt. Jakt på skarv får i dag inte bedrivas närmare än 300 meter från känd boplat. Vi anser att även den begränsningen bör avskaffas.

Skarven tränger tillbaka andra arter. Vi går från mångfald till enfald. Dessutom – om uttrycket tillåts, herr talman – skitar den ned öar och holmar så att växtligheten dör på grund av all ammoniak i dess träck.

Än värre är att våra yrkesfiskare får se sina fiskfångster minska, på en del ställen radikalt, på grund av denna fågel, som på intet sätt är utrotningshotad. Våra svenska fiskare har det tufft nog, utan problem med säl och skarv.

Herr talman! Vi förflyttar oss lite längre in på land. Vi skulle kunna ha en lång debatt om strandskyddet och hur det lägger en död hand över delar av landet, påfallande ofta på landsbygden. Sjönära boende skulle kunna vara ett sätt att få fler att bosätta sig där och därmed ge underlag för skolor och butiker. Det måste bli avsevärt enklare att bygga bostäder i strandnära lägen i de glest befolkade delarna av landet. Regelverket måste reformeras i grunden.

Herr talman! Våtmarker är bra, ur flera synvinklar, bland annat för den biologiska mångfalden. Vi skulle behöva fler våtmarker i Sverige. Men återigen har vi ett regelverk som hindrar markägare från att anlägga dem. När man har anlagt våtmark på sin egen mark kickar nämligen, som tack för hjälpen, strandskyddet in. Därmed får man inte lov att sätta upp någon bebyggelse i närheten av våtmarken. Kristdemokraterna föreslår därför att det ska införas en specifik bestämmelse i strandskyddsreglerna som innebär att nyanlagd våtmark inte ska kunna skapa ett strandskydd.

Herr talman! Vi förflyttar vi oss ännu längre in på land och till ett ämne som det har talats om tidigare i debatten. Enligt Bernkonventionen ska länder med gränsöverskridande rovdjurspopulationer samarbeta kring förvaltningen av dessa, vilket vi hörde Peter Helander tala om i ett tidigare anförande.

I Sverige och Norge finns en gränsöverskridande vargpopulation. Det vore därför naturligt för de båda länderna att samarbeta om förvaltningen av denna population. Vargstammen i Skandinavien har med god marginal passerat den biologiska gränsen för långsiktig överlevnad. Tyvärr hänger inte politiken med i utvecklingen när det gäller förvaltningen av vargen.

Ett grundläggande problem är att vargstammen behandlas som en nationell angelägenhet snarare än som en gemensam skandinavisk sam. Forskningsprojekt som Skandulv och det svensk-norska projektet Grensevilt har påtalat att det finns ett stort behov av att öka samarbetet kring för-

valtningen. Under lång tid har Norge även efterlyst samarbete med Sverige, men Sverige har än så länge gett Norge kalla handen.

Riksgränsen utgör naturligtvis enbart en öppen yta för vargen. Men länderna låter riksgränsen utgöra en strikt förvaltningsgräns. I realiteten fortsätter man att skilja på svenska respektive norska vargar, trots att djur som bekant saknar nationalitet. Om vargstammen i stället skulle behandlas som en gemensam skandinavisk vargstam skulle det totala antalet vargar kunna vara lägre än i dag. Därmed skulle konfliktnivån kunna dämpas.

Vi måste få ett gemensamt skandinaviskt förvaltningsmål, eftersom vår stam är gemensam. Vi måste sluta med de matematiska spetsfundigheterna och med att i statistiken dela på vargar som lever i så kallade gränsrevir. Vargen blir inte halv även om den passerar en riksgräns.

Herr talman! Jag är glad att vi kommer att få igenom ett tillkännagivande om jakten på varg. Jag är glad att en majoritet i Sveriges riksdag faktiskt vill lyssna till dem som bor och verkar inom vargrevir och därmed på olika sätt är drabbade av vargens närvaro.

Det är nu snart 40 år sedan vargarna dök upp i norra Värmland. Om de var rester från den tidigare vargstammen eller om de var nyinvandrade individer finns det olika teorier om. Men staten har i alla fall hela tiden varit tydlig med att den inte har planerat in varg i Sverige. Basen för den skandinaviska vargstammen bygger alltså på tre till fyra djur. Bara det visar att vargen har en enorm potential; stammen har ökat med många tusen procent utifrån en så liten bas.

Myndigheterna skulle då lära oss att leva med vargarna, som bara var några få. Sedan skulle vi acceptera ett antal par. Sedan skulle vi ha 10–15 vargar, sedan skulle vi ha 30 och så småningom skulle vi ha 100. Sedan skulle vi ha 180, sedan skulle vi ha 270 och sedan skulle vi ha 300. Nu är det över 300, och fortfarande händer ingenting. Nu kan man se hur andra områden drabbas på precis samma sätt som vi länge har drabbats hemma i Värmland, och inget händer.

Vargar som uppenbarligen siktar in sig på jakthundar tas inte bort med skydds jakt. Trots återkommande vargangrepp på får och annan tamboskap händer väldigt lite. Om vargar börjar springa genom byar och samhällen händer inte heller speciellt mycket, om det inte är nära Stockholm förstås.

Under 40 år har myndigheterna hållit på och flyttat målstolparna gång efter gång. De som har behövt hjälp med att ta bort problemvargar genom skydds jakt har ofta fått avslag, och när de har fått gehör har diverse organisationer överklagat varpå det har tagit stopp och resultatet har blivit det samma.

Hos dem som verkligen berörs av varg har besvikelsen och frustrationen stigit. Till slut har den övergått i ren desperation. Någonstans längs den resan är risken stor att människor som normalt sett följer lagen och bara knyter nävarna i byxfickan när de inte gillar något går för långt och går över strecket. De inser att de inte kommer att få någon hjälp från myndigheterna utan snarare kommer att förbli motarbetade. Helt plötsligt går de från ord till handling, och vips har laglydiga medborgare bytt sida och blivit kriminella, enbart på grund av myndigheternas ovilja att hjälpa och skapa samförstånd. Jag förstår det, men jag försvarar det inte på något sätt. Jag undrar om det var så här myndigheterna i själva verket ville att det skulle bli.

Herr talman! Slutligen visar vi nu i denna kammare att vi tar även landsbygdens medborgare på allvar. Vi lyssnar på dem och tar in deras upplevelser. Det är nu upp till regeringen att leverera och inte låta det här tillkännagivandet bli ett tillkännagivande som man lägger i en låda och som man låtsas är under beredning.

Kommer regeringen att visa att även den bryr sig om dem som bor på landsbygden, att även den bryr sig om dem som bor i vargrevir? Eller är det än en gång vargen som har ett högre värde än människan som bor där?

Anf. 90 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag menar att den illegala jakten kanske är det största hotet mot en livskraftig vargstam. Jag blir förbluffad när jag hör Kjell-Arne Ottosson indirekt legitimera illegal jakt. Det var i alla fall så jag uppfattade det. Han sa så här: Och vips så går människor över gränsen och jagar varg.

Ska vi se på annan brottslighet på samma sätt? Vips så går människor över gränsen och rånar en bank. Vips så går människor över gränsen och kör 250 kilometer i timmen på en motorväg för att de har en bil som går så fort. Så kan vi ju inte se på den utbredda brottsligheten.

Jag skulle vilja höra vad Kristdemokraterna tycker. Anser Kristdemokraterna att vi ska ta i med hårdhandskarna mot tjuvjakten? Ska vi agera för att få bort tjuvjakten helt och hållet från skog och mark? Detta hörde jag inte från Kjell-Arne Ottosson.

Anf. 91 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Då lyssnade nog Jens Holm lite ouppmärksam. Jag var tydlig med att jag inte på något sätt försvarar tjuvjakten. Det sa jag i mitt anförande, vilket Jens Holm borde ha hört om han hade varit uppmärksam.

Illegal jakt förekommer tyvärr, och jag tog också upp varför det förekommer. Det finns nu ganska många forskningsrapporter som entydigt pekar på att eftersom det inte finns någon legal jakt tar tyvärr vissa människor lagen i egna händer då de inte blir hörda.

Jag skulle vilja fråga Jens Holm vad han vill göra för att minska den illegala jakten.

Anf. 92 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tolkade Kjell-Arne Ottossons anförande som en indirekt legitimering av tjuvjakten. Jag har fortfarande inte fått något klart besked från Kristdemokraterna om vad de vill göra för att bekämpa tjuvjakten, mer än att tillåta annan jakt.

Vi ska komma ihåg att sedan 2013, då vi fick det helt och hållet ovetenskapliga spannet för livskraftiga populationer av varg, har vi i Sverige haft licensjakt på varg. Har tjuvjakten minskat under denna tid? Nej, det har den inte, utan den har snarare ökat. Det finns ett varghat där ute. Det är en liten minoritet, skulle jag vilja säga. Den absoluta merparten av svenskarna är stolta över att vi är ett stort land, har en fantastisk natur och har rovdjur som lever i den här naturen och kan leva tillsammans och sida vid sida med människor som bor ute i våra skogar och bygder.

Självklart kan vi göra mycket för att bekämpa den illegala jakten. Vi kan ha fler naturbevakare ute i skogarna. Vi kan ha jakttillsynsmän. Vi kan anslå mer pengar till rättsväsendet och domstolarna för att de ska prioritera detta arbete. Vi kan anslå mer pengar till polisen så att den fokuserar mer

proaktivt för att bekämpa den illegala jakten. Jag är helt övertygad om att den går att eliminera. Det handlar inte om en stor folkrörelse som är ute och illegalt skjuter vargar.

Från Kristdemokraterna hör jag ingenting. Från Kristdemokraterna hör jag bara att det inte är konstigt att människor går ut och skjuter vargar, eftersom det är så hårt reglerat i dag. Men vi har ju skydds jakt i Sverige och har haft det i många år.

I detta anförande instämde Jonas Sjöstedt (V).

Anf. 93 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Ja, vi har skydds jakt i Sverige. Tyvärr används det alldeles för sällan. Om vi hade varit duktigare på att använda instrumentet skydds jakt skulle situationen bli betydligt mer annorlunda. Men även där ser vi myndigheternas motvilja.

Jag har flera gånger påpekat att jag absolut inte står bakom illegal jakt, utan ser den som en styggelse eftersom den förstör för inte minst den legala jakten. Detta har jag varit tydlig med flera gånger, men Jens Holm vill inte höra det utan försöker sprida något annat.

Jag kan fundera lite på vem Jens Holm försöker legitimera när han till exempel är ute och demonstrerar i djurrätts- och rovdjursmarscher i Stockholm. Där finns en hel del organisationer som håller på med väldigt märkliga saker, inte minst ute hos våra bönder. Det finns organisationer som gör allt de kan för att förstöra jakt och förstöra för bönder. Vi såg till exempel nyligen när Adam Alsing dog att en av dessa organisationer gick ut och hyllade att en jägare hade dött i covid-19. Organisationer som dessa demonstrerar Jens Holm med. Detta är betydligt mer skrämmande, herr talman.

(TALMANNEN: Eftersom detta var ett tydligt personangrepp medger jag ett kort svar på det.)

Anf. 94 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det där var något av det grävsta jag har hört på väldigt länge. Jag har aldrig någonsin demonstrerat och kommer aldrig att demonstrera med extremister som tycker att det är bra när människor dör, oavsett om det handlar om covid-19 eller något annat.

(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

UbU12 Lärare och elever

Punkt 2 (Fortbildning)

1. utskottet

2. res. 6 (C)

Votering:

26 för utskottet

5 för res. 6

24 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 6: 5 C

Avstod: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Ordning och arbetsro)

1. utskottet

2. res. 10 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 10

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 10: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 10 (Nyanlända elever)

1. utskottet

2. res. 19 (V)

Votering:

43 för utskottet

4 för res. 19

8 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 3 L, 3 MP

För res. 19: 4 V

Avstod: 5 C, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 11 (Elevhälsan)

1. utskottet

2. res. 23 (KD)

Votering:

36 för utskottet

3 för res. 23

16 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 23: 3 KD

Avstod: 11 M, 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 12 (Psykisk ohälsa)

1. utskottet

2. res. 24 (M)

Votering:

29 för utskottet

11 för res. 24

15 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 24: 11 M

Avstod: 10 SD, 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU16 Forskning*Punkt 1 (Forskare och doktorander)*

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

4. res. 4 (V)

Förberedande votering 1:

10 för res. 2

4 för res. 4

41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

11 för res. 1

10 för res. 2

34 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Prot. 2019/20:118
7 maj

Huvudvotering:
21 för utskottet
11 för res. 1
22 avstod
295 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 15 S, 3 L, 3 MP
För res. 1: 11 M
Avstod: 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD
Frånvarande: 85 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Särskilda forskningsområden)

1. utskottet
2. res. 9 (L)
Votering:
26 för utskottet
3 för res. 9
26 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 MP
För res. 9: 3 L
Avstod: 11 M, 10 SD, 5 C
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Klinisk och praktisk forskning)

1. utskottet
2. res. 11 (C)
Votering:
36 för utskottet
5 för res. 11
14 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 11: 5 C
Avstod: 11 M, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Den nationella strategin för life science)

1. utskottet
2. res. 14 (KD)
Votering:
41 för utskottet
3 för res. 14
11 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 14: 3 KD

Avstod: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2019/20:118

7 maj

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 (forts. från § 7) **Naturvård och biologisk mångfald** (forts. MJU15)

*Naturvård och
biologisk mångfald*

Anf. 95 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Vi står bakom alla våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 28 avseende licensjakt på varg.

Fru talman! Betänkandet handlar om biologisk mångfald och naturvård, men jag kommer att koncentrera mitt tal på frågorna som rör rovdjursförvaltning och rovdjurens betydelse för ekosystemen.

Den nuvarande inriktningen på rovdjurspolitiken godkändes av riksdagen 2013. Det var den dåvarande alliansregeringen som lade fram propositionen. Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn, de så kallade stora rovdjuren, i Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet samtidigt som tamdjurshållningen inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

I propositionen tydliggjordes att trots intervallet på 170–270 individer var det Naturvårdsverket som skulle göra en bedömning av gynnsam bevarandestatus. Inom ramen för den beslutade rovdjurspolitiken har Naturvårdsverket tagit fram nationella förvaltningsplaner för de stora rovdjuren. I förvaltningsplanen beskrivs vilka mål som gäller för arten och vilka åtgärder som behövs för att uppnå målen.

Vart sjätte år rapporterar Naturvårdsverket till kommissionen statusen för de olika arterna och naturtyperna enligt artikel 17 i EU:s art- och habitatdirektiv. Den senaste rapporteringen genomfördes den 29 april 2019.

I rapporteringen angavs att referensvärdet för varg är 300 individer. Det är det lägsta antal vargar som ska finnas i Sverige för att uppnå en gynnsam bevarandestatus.

Enligt informationen från Naturvårdsverket ska bedömningen av vad som är gynnsam bevarandestatus bygga på bästa tillgängliga forskning. I rovdjursförvaltningen har man vid exempelvis beslut om jakt utgått från minst 300 vargar sedan den uppdaterade sårbarhetsanalysen för varg presenterades.

Denna nivå får också stöd i en dom från Högsta förvaltningsdomstolen från 2016, där domstolen angav att man inte hade anledning att ifrågasätta det vetenskapliga underlag som Naturvårdsverket har byggt sin bedömning på.

Fru talman! När det gäller skydds jakt på varg bedömer man inte att vargen har gynnsam bevarandestatus. Då är det skydds jakt som är alternativet så att man kan säkerställa att man lever upp till intentionen i riksdagens beslut och EU-direktivet. Om det finns stor sannolikhet för att allvar-

lig skada kommer att uppstå får beslut om skydds jakt fattas även om ingen skada ännu har inträffat.

Beslut om skydds jakt får dock endast fattas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Skydds jakt är alltså ett instrument som de facto finns, och beslut om skydds jakt kan fattas vid behov året om. Jakttiden för det specifika tillfället fastställs i det aktuella beslutet om skydds jakt.

Fru talman! Det handlar också om att skyndsamt avgöra ärenden som är en del av det system vi har. Sedan 2016 finns en bestämmelse i jaktförordningen om att ärenden om jakt på bland annat de stora rovdjuren ska handläggas skyndsamt. Samma år ändrades även instansordningen så att sådana beslut numera överklagas till förvaltningsdomstol och inte till Naturvårdsverket.

Vad gäller licensjakten, som tillkännagivandet handlar om och där Liberalerna har reserverat sig, handlar det om att beslut om licens jakt efter varg enligt jaktförordningen får fattas senast den 1 oktober varje år.

Naturvårdsverket beslutade i juni 2019 att inte delegera möjligheten att fatta beslut om licens jakt efter varg till länsstyrelserna. Naturvårdsverket bedömde att utrymmet för licens jakt efter varg under kommande jakt säsong var obefintligt med rådande populationsstorlek och populations trend.

Det beaktades också att det kan komma att ske skydds jakt. Naturvårdsverket bedömde vidare att ett uttag för licens jakt under kommande jakt säsong inte kunde anses vara i linje med förvaltningens mål om gynnsam bevarandestatus för artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, det vill säga det som också pekades ut i propositionen.

En förnyad bedömning om delegation av licens jakt för 2021 kommer att göras 2020 utifrån resultaten av årets varginventering.

Fru talman! När det handlar om att förebygga och ersätta skador och arbetet mot rovdjursangrepp framgår det av Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan att ett av de fyra delmålen med vargförvaltningen är att minska omfattningen av de skador som uppstår till följd av förekomsten av rovdjur. Skador ska i första hand förebyggas och i andra hand ersättas.

Jag noterar i utskottsmajoritetens text att man hänvisar till att de demokratiska besluten ska beaktas. Propositionen från 2013 är ett demokratiskt beslut. Jag noterar också att man nu använder uttrycket utrotningshotad i stället för att diskutera frågan om gynnsam bevarandestatus.

Då inställer sig frågan: Hur många vargar ska det då finnas? När är vargen utrotningshotad eller inte?

Fru talman! I den reservation som Liberalerna har lämnat med anledning av förslaget om tillkännagivande menar vi att Sverige ska ha livskraftiga stammar av alla de fem rovdjuren: björn, järv, lo, varg och kungsörn. Den regionaliserade rovdjursförvaltningen ska fortsätta, och dialog med lokalbefolkningen i berörda områden är en viktig del. Vi tycker att det är viktigt med dialog. Sverige ska ha livskraftiga och genetiskt friska stammar. Rovdjursstammarna ska värnas samtidigt som det inte får försvåra tamdjurshållningen.

I propositionen från 2013 *En hållbar rovdjurspolitik*, som har antagits av riksdagen och som var ett demokratiskt fattat beslut, sattes målet att Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus för rovdjursstammarna samtidigt som tamdjurshållningen inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

I propositionen fanns ett spann på mellan 170 och 270 individer. Men vi i Liberalerna anser att det ändå syftade till att fokus var på gynnsam bevarandestatus. Hur stor stammen behöver vara för att vara tillräckligt stark är någonting som experterna och ansvarig myndighet behöver göra en bedömning av.

Den här typen av siffror måste utgå från vetenskapliga bedömningar av populationens storlek och utveckling. Beslut om eventuell licensjakt kan sedan fattas baserat på den vetenskapliga bedömningen av om stammen har gynnsam bevarandestatus. Vi noterade också de två forskningsrapporterna 2015 som har varit ett underlag för Naturvårdsverkets bedömningar. Riksdagen behöver överlåta den bedömningen till expertisen, i detta fall den ansvariga myndighet som propositionen pekar ut, Naturvårdsverket. Detta var också innebörden av riksdagens beslut 2013.

Liberalerna anser att det inte är motiverat att ändra den beslutade politiken om gynnsam bevarandestatus för varg.

Fru talman! I samband med vargfrågan diskuteras också ofta jakthundar som skadas när vi vistas i skog och mark. Det är ytterst beklagligt att detta sker. Jakthunden betyder väldigt mycket för familjerna och jägarna. Det handlar om många timmars träning och stora investeringar. Hundarna behövs också för eftersök efter skadat vilt. Dessutom anses ju hunden många gånger vara människans bästa vän. Enligt försäkringsbolaget Agria dödades eller skadades 211 jakthundar av vildsvin och 9 hundar av varg år 2019.

Avslutningsvis, fru talman: Vi, liksom växter och djur, är beroende av naturen och den biologiska mångfalden för vår överlevnad. Vi har också ett ansvar för att förvalta miljön och naturen så att vi lämnar en värld i ekologisk balans till kommande generationer. De stora rovdjuren har också en viktig roll att spela i ekosystemen.

Anf. 96 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Vi är alla smärtsamt medvetna om vår tids största hälsokris, coronakrisen. Det är en kris som drivs av ett virus, som i sin tur drabbade människan på grund av hur vi hanterar livet på jorden. När vi skär bort delar av livets väv minskar vår livsförsäkring för framtiden. Det är det vi gör nu, i en rasande takt.

Artutrotningen är en parallell kris till coronakrisen och klimatkrisen. Mer än 1 miljon arter är hotade av utrotning i världen, och detta sker även i Sverige.

Vart femte år släpps den så kallade rödlistan, som listar olika arter som hotas av vår framfart. Det är en alarmsignal för oss att göra någonting radikalt annorlunda och visar tydligt att vi inte kan fortsätta som förut.

Det är inte en fråga om att bevara några gulliga djur; det är en fråga om att bevara eller inte bevara livet. När artkrisen inte tas på allvar tas inte vårt liv på allvar. Den som väljer att ignorera förlusten av våra medarter prioriterar någonting annat över livet självt. Ofta handlar det om pengar eller makt.

Fru talman! Rödlistan innehåller nu 4 746 arter, en ökning med 11 procent sedan förra listan. Detta är alltså arter i Sverige. Men det är inte bara siffror; det är existens vi pratar om. Nu utrotar vi artgrupper som har funnits i flera hundra miljoner år. Det handlar om kalavverkning av våra skogsekosystem. Det handlar om bottenrålning av våra marina system. Det handlar om igenväxning av betesmarker.

Fru talman! Mossor, skalbaggar, fåglar och fjärilar är grupper som det går allt sämre för i Sverige. Nu rödlistas även arter som vi har tagit för givna, till exempel skogshare, igelkott, kråka och björktrast, och det är därför att de minskar i väldigt hög hastighet. Detta är inget som bara händer av sig självt, utan det är en följd av hur vi har byggt upp våra system, i grunden en fråga om vad vi värderar.

Jag vill påminna om att vi har skrivit på konventionen om biologisk mångfald. Därför har vi ett ansvar för alla arter inom Sveriges gränser. Trots att en art är akut hotad i Sverige ges dock inget juridiskt skydd per automatik. Det är, trots rödlistan och all kunskap på plats med alla rekommendationer, lagligt att både fiska, skjuta, döda, sälja och köpa hotade arter i Sverige.

Fru talman! Lodjuret är Sveriges mest omtyckta djur, men även rödlistat som sårbart. Ändå tilläts 108 lodjur skjutas i år, utan egentlig anledning.

Ålen är akut utrotningshotad internationellt, men ändå är det lagligt att äta den som delikatess och att till vardags låta vattenkraftsturbiner hacka den i bitar.

Fru talman! Av Sveriges 245 häckande fågelarter har var tredje minskat så kraftigt att de nu är med på rödlistan.

Av hänsyn till de häckande fåglarna i skogen får vi som individer inte gå med hunden lös i skogarna. Vi får dock lov att avverka dessa skogar med häckande fåglar och fågelungar i topparna på träden som sågas till marken.

Fru talman! Vargen har gått från att ha varit sårbar till att vara starkt hotad i Sverige. Samtidigt har vi lovat att vi ska ha en gynnsam bevarandestatus av vargen, där vargen ska ha en livskraftig population över tid. Då fattar utskottet beslut om att tillstyrka en motion från Kristdemokraterna som går ut på att licensjakten på varg ska öka. Detta motiveras med att det ska tas hänsyn till demokratiska beslut om rovdjursstammen, till älgpopulationen och till människans trygghet och livskvalitet.

Fru talman! Vi har redan i dag en rovdjurspolitik med både skydds jakt och licensjakt. Motionärerna anser dock att regeringen ska bestämma vad som är vetenskaplig nivå, baserat på ett ställningstagande i riksdagen som vissa ledamöter hävdar baseras på en vetenskaplig rapport, och tala om för Naturvårdsverket vad de ska bestämma. Som lagen är utformad i dag är det Naturvårdsverket som gör den vetenskapliga bedömningen, inte riksdagen. Det här är desperat cherry-picking av forskning.

Fru talman! Detta är ett skandalbeslut. Det handlar inte om demokrati; det handlar om arträsism. Det handlar om varghat. Det är livskvaliteten och lyckan för en liten grupp av varghatare som beslutet är ägnat att förstärka.

Fru talman! I rödlistan står det klart och tydligt om vargen att den illegala jakten är en viktig faktor bakom att den står där. Vi i denna kammare borde alltså lägga vår politiska energi på att tackla den illegala jakten, som

driver vargen till att bli så här pass hotad, snarare än att försöka tvinga regeringen att använda sig av forskning som passar till ändamålet att utrota vargen.

Fru talman! En arts existens får inte avgöras av en hobby eller ett ekonomiskt särintresse. En arts livstid får inte ta slut i förtid på grund av dålig politik.

I Miljöpartiet bygger vi vår politik på solidaritet med alla människor, alla djur och all natur. Vi vill se rovdjursstammar som är långsiktigt livskraftiga, i linje med EU:s krav. Därför kan vi inte acceptera licensjakt på varg, lodjur och järv, varken nuvarande eller utvidgad. Därför, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 27.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 maj.)

§ 10 Anmälan och beslut om omedelbar hänvisning av ärenden till utskott samt beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmäldes:

Proposition

2019/20:163 Fler tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor

Kammaren biföll talmannens förslag att ovanstående proposition omedelbart skulle hänvisas till civilutskottet.

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till fyra dagar.

Proposition

2019/20:165 Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis

Kammaren biföll talmannens förslag att ovanstående proposition omedelbart skulle hänvisas till trafikutskottet.

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till fyra dagar.

§ 11 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2020) 178 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen med anledning av covid-19-pandemin

Prot. 2019/20:118

7 maj

*Naturvård och
biologisk mångfald*

Motioner
med anledning av prop. 2019/20:124 Vissa ändringar i avfallsskattelagen
2019/20:3610 av Hampus Hagman m.fl. (KD)

med anledning av prop. 2019/20:154 Skärpta regler avseende hanteringen
av sprängämnesprekursorer
2019/20:3611 av Pål Jonson m.fl. (M)

med anledning av prop. 2019/20:156 Genomförande av EU-direktiv på av-
fallsområdet
2019/20:3609 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)
2019/20:3612 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 maj

2019/20:1291 Kvaliteten i sfi-undervisningen under coronapandemin
av *Kristina Axén Olin* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:1292 Hemtjänst till delårsboende

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1293 Rätt till hemtjänst under pandemin

av *Hans Hoff* (S)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1294 Läxhjälp under coronapandemin

av *Kristina Axén Olin* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:1295 Politiska fångar i Iran

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1296 Utvisning på grund av brott

av *Ludvig Aspling* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1297 Ordningsvakter i stadsparker och på badplatser

av *Ingemar Kihlström* (KD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1298 Testning för covid-19

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1299 Munskydd i publika miljöer och inom äldreomsorg

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1300 Mobilapplikation för smittspårning av covid-19

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1301 Ökat behov av stöd till äldre med anledning av covid-19
av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1302 Upphandling av ambulansflyg

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1303 Systemet med tomhyror

av *Monika Lövgren* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1304 Syrgasen som har försvunnit från äldreboendena

av *Monika Lövgren* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1305 Utvecklingen på Malta

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

Prot. 2019/20:118

7 maj

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 6 maj

2019/20:1253 Stoppregel i elcertifikatssystemet

av *Birger Lahti* (V)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1265 Verkställande av förbud för att stävja smittspridning

av *Johan Forssell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1266 Resefond för att stötta branschen

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1279 Bevarade rättigheter i kristid

av *Maj Karlsson* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1284 Uppkomsten av coronapandemin och det fransk-kinesiska laboratoriet i Kina

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1252 Prospekteringsbolagen

av *Birger Lahti* (V)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1278 De gröna näringarnas ansvar efter skogsbränder

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1272 Upphandlad flygtrafik till och från Göteborg-Landvetter flygplats

av *Lars Hjalmered* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1271 Coronakrisens effekter för svenska barn som fötts utomlands genom surrogatarrangemang

av *Juno Blom* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1198 Brist på Intensivvårdssjuksköterskor

av *Lotta Olsson* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1257 Morfin i stället för syrgas

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1255 Åtgärder för att säkerställa tillgång till ny läkemedelsbehandling

av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1251 Inreseförbudet och skogsnäringen

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1260 Sänkt arbetsgivaravgift

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1273 Bredbandsstöd till landsbygden

av *John Widegren* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1267 Situationen för hbtq-personer i vissa EU-länder

av *Yasmine Posio* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1281 Försenade verktyg för att kartlägga smittspridning

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1268 Säkerställd behörighet till högskolan

av *Kristina Axén Olin* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2019/20:1223 Belastningen på hyresvärdarnas likviditet i samband med hyresrabatterna i utsatta branscher

av *Boriana Åberg* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1259 Buffertkrav för svenska företagare

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1282 Ett huvudmannaskap vid missbruksvård

av *Sten Bergheden* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1280 Trålfiske i Stockholms län

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1222 Stöd för sänkta hyror i utsatta branscher

av *Boriana Åberg* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1261 Arbetsgivares möjlighet att stödja företagare genom tidiga julklappar

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1283 Arbetsmiljön inom äldreomsorgen

av *Saila Quicklund* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:1232 Nekad hyresnedsättning

av *Lars Hjalmered* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:1254 Sjöfartssäkerhet

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1275 Statligt stöd till Luftfartsverket för att förhindra varsel

av *Clara Aranda* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1269 Återbetalning av anmälningsavgiften till högskoleprovet

av *Kristina Axén Olin* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2019/20:1264 Stöd till Vasamuseet

av *Cecilia Engström* (KD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:1277 Återgång från temporära förstärkningar av a-kassan

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:1258 Bredbandsutbyggnaden på landsbygden

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1256 Situationen i Iran

av *Alexandra Anstrell* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

Prot. 2019/20:118

7 maj

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 16.29.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.56,

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55 och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Lärare och elever	1
Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU12.....	1
Anf. 1 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	1
Anf. 2 ROBERT STENKVIST (SD)	2
Anf. 3 ULRIKA HEIE (C)	3
Anf. 4 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	6
Anf. 5 GUNILLA SVANTORP (S).....	8
Anf. 6 ROGER HADDAD (L).....	9
Anf. 7 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	11
Anf. 8 DANIEL RIAZAT (V).....	12
(Beslut fattades under § 8.)	13
§ 4 Forskning	13
Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU16.....	13
Anf. 9 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	13
Anf. 10 ROBERT STENKVIST (SD)	14
Anf. 11 ULRIKA HEIE (C)	16
Anf. 12 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	17
Anf. 13 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	19
Anf. 14 MARIA NILSSON (L)	20
Anf. 15 GUNILLA SVANTORP (S).....	21
Anf. 16 MATS BERGLUND (MP)	24
(Beslut fattades under § 8.)	26
§ 5 Naturvård och biologisk mångfald	26
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU15	26
Anf. 17 ISAK FROM (S)	26
(forts. § 7).....	28
Ajournering	28
Återupptaget sammanträde	28
§ 6 Frågestund	29
Anf. 18 TALMANNEN	29
<i>Besked om stöd till flygbranschen</i>	29
Anf. 19 MARIA STOCKHAUS (M)	29
Anf. 20 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	29
Anf. 21 MARIA STOCKHAUS (M)	30
Anf. 22 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	30
<i>Slopad karensdag och villkoren för a-kassa</i>	30
Anf. 23 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	30
Anf. 24 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	30
Anf. 25 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	31
Anf. 26 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	31
<i>Killars våld mot tjejer</i>	31

Anf. 27 HELENA VILHELMSSON (C).....	31
Anf. 28 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	32
Anf. 29 HELENA VILHELMSSON (C).....	32
Anf. 30 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	32
<i>Arbetsvillkoren i äldreomsorgen</i>	32
Anf. 31 KARIN RÅGSJÖ (V).....	32
Anf. 32 Statsrådet LENA MICKO (S)	33
Anf. 33 KARIN RÅGSJÖ (V).....	33
Anf. 34 Statsrådet LENA MICKO (S)	33
<i>Flyget i sydöstra Sverige</i>	33
Anf. 35 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	33
Anf. 36 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	34
Anf. 37 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	34
Anf. 38 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	34
<i>Åtgärder för ökad närvaro i skolan</i>	35
Anf. 39 ROGER HADDAD (L)	35
Anf. 40 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	35
Anf. 41 ROGER HADDAD (L)	35
Anf. 42 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	35
<i>Konsumentskydd under coronakrisen</i>	36
Anf. 43 FREDRIK STENBERG (S)	36
Anf. 44 Statsrådet LENA MICKO (S)	36
Anf. 45 FREDRIK STENBERG (S)	36
Anf. 46 Statsrådet LENA MICKO (S)	36
<i>Barn som upplever våld i hemmet</i>	37
Anf. 47 MATS BERGLUND (MP).....	37
Anf. 48 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	37
Anf. 49 MATS BERGLUND (MP).....	37
Anf. 50 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	37
<i>Skatt på kemikalier i kläder och skor</i>	38
Anf. 51 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	38
Anf. 52 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	38
<i>Den kinesiska regeringens hantering av coronaviruset</i>	38
Anf. 53 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	38
Anf. 54 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	39
<i>Statlig kompensation till regioner och kommuner</i>	39
Anf. 55 PETER HELANDER (C).....	39
Anf. 56 Statsrådet LENA MICKO (S)	39
<i>Öronmärkning av stöd för grön och social omställning</i>	40
Anf. 57 JESSICA THUNANDER (V)	40
Anf. 58 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	40
<i>Resurser till kvinnojourer</i>	40
Anf. 59 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	40
Anf. 60 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	41
<i>Gränshandeln med Norge</i>	41
Anf. 61 ARMAN TEIMOURI (L)	41

Anf. 62 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	41
<i>Skilda förutsättningar för minskad smittspridning inom landet</i>	42
Anf. 63 SULTAN KAYHAN (S).....	42
Anf. 64 Statsrådet LENA MICKO (S)	42
<i>Stöd för att uppnå gymnasiebehörighet</i>	42
Anf. 65 JOHANNA ÖFVERBECK (MP).....	42
Anf. 66 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	42
<i>Exportrestriktioner</i>	43
Anf. 67 JOHAN HULTBERG (M)	43
Anf. 68 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	43
<i>Direktstöd till företag</i>	44
Anf. 69 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	44
Anf. 70 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	44
<i>Klimatkrav för stöd till flygbranschen</i>	44
Anf. 71 JENS HOLM (V)	44
Anf. 72 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	45
<i>Skattebefrielse för bioolja</i>	45
Anf. 73 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	45
Anf. 74 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	45
<i>Den gröna given</i>	46
Anf. 75 ISAK FROM (S)	46
Anf. 76 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	46
<i>Handelshinder på EU:s inre marknad</i>	46
Anf. 77 JESSIKA ROSWALL (M).....	46
Anf. 78 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	47
<i>Åtgärder mot smittspridning på äldreboenden</i>	47
Anf. 79 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	47
Anf. 80 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	47
<i>Storskalig coronatestning</i>	48
Anf. 81 BORIANA ÅBERG (M).....	48
Anf. 82 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	48
<i>Frihandels framtid</i>	48
Anf. 83 ÅSA ERIKSSON (S)	48
Anf. 84 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	48
§ 7 (forts. från § 5) Naturvård och biologisk mångfald (forts. MJU15).....	49
Anf. 85 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	49
Anf. 86 MATS NORDBERG (SD).....	51
Anf. 87 PETER HELANDER (C).....	53
Anf. 88 JENS HOLM (V)	55
Anf. 89 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	57
Anf. 90 JENS HOLM (V) replik	60
Anf. 91 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	60

Anf. 92 JENS HOLM (V) replik	60	Prot. 2019/20:118
Anf. 93 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	61	7 maj
Anf. 94 JENS HOLM (V) replik	61	-----
(forts. § 9).....	61	
Ajournering.....	61	
Återupptaget sammanträde	61	
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde	62	
UbU12 Lärare och elever	62	
UbU16 Forskning	63	
§ 9 (forts. från § 7) Naturvård och biologisk mångfald (forts.		
MJU15)	65	
Anf. 95 NINA LUNDSTRÖM (L)	65	
Anf. 96 REBECKA LE MOINE (MP)	67	
(Beslut skulle fattas den 13 maj.)	69	
§ 10 Anmälan och beslut om omedelbar hänvisning av		
ärenden till utskott samt beslut om förkortad motionstid.....	69	
§ 11 Bordläggning	69	
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	70	
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	71	
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 16.29.....	73	